

DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO) W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM ORAZ PRZESTRZENNYM WRAZ Z OPRACOWANIEM ZAŁOŻEŃ STANOWIĄCYCH WKŁAD DO STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO 2030

Część I

**DIAGNOZA
OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ
(SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM
WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW
DIAGNOSTYCZNYCH**

BIELSKO-BIAŁA, LISTOPAD 2021 R.

Opracowanie – Zespół CREATIVE TOWER:

dr hab. inż. arch. Elżbieta Bleszyńska

mgr Paweł Gałecki

dr hab. Joanna Zalewska-Gałosz

Spis treści

Wstęp	7
1. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze społecznym.....	9
1.1. Aspekty demograficzne i prognoza struktury ludności do roku 2030	9
1.2. Mieszkalnictwo społeczne i komunalne.....	16
1.3. Pomoc społeczna	18
1.4. Aktywność lokalnych grup, stowarzyszeń i organizacji	22
1.4.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	22
1.4.2. Działalność lokalnych grup działania.....	27
1.5. Zdrowie	35
1.5.1. Sytuacja zdrowotna mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej.....	35
1.5.2. Opieka zdrowotna.....	40
1.6. Oświata i wychowanie	47
1.6.1. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3	47
1.6.2. Edukacja przedszkolna.....	48
1.6.3. Edukacja szkolna.....	49
1.6.4. Szkolnictwo wyższe	54
1.7. Czas wolny w Aglomeracji Beskidzkiej.....	57
1.7.1. Turystyka i rekreacja.....	57
1.7.2. Kultura	67
2. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze gospodarczym	73
2.1. Struktura funkcjonujących podmiotów gospodarczych i przedsiębiorczość.....	73
2.2. Specjalizacje gospodarcze	75
2.3. Rynek pracy.....	78
2.4. Zdolności adaptacyjne przedsiębiorstw i pracowników	82
2.5. Finanse publiczne.....	83
3. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie powiązań wewnętrznych i zewnętrznych.....	88
3.1. Powiązania funkcjonalne wynikające z procesów historycznych	88
3.2. Powiązania wynikające z położenia w obszarze transgranicznym	90
4. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie bieżących wyzwań społeczno-gospodarczych	92
4.1. Uwarunkowania wynikające z pandemii COVID-19	92
4.2. Transformacja społeczno-gospodarcza	94

4.3. Bezpieczeństwo energetyczne	96
Podsumowanie	98
Załączniki.....	102
Bibliografia	103
Tabela 1 Liczba ludności Aglomeracji Beskidzkiej na przestrzeni lat 2010-2020.	9
Tabela 2 Gminna migracja ludności w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego.....	11
Tabela 3 Mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej wg funkcjonalnych grup wieku i płci w latach 2018-2020	14
Tabela 4 Struktura wiekowa ludności Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (najliczniejsze grupy)	15
Tabela 5 Liczba mieszkań Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego.	16
Tabela 6 Dane dotyczące mieszkalnictwa społecznego i komunalnego w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.	17
Tabela 7 Liczba poszczególnych typów placówek stacjonarnej pomocy społecznej w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego (stan na 2020 r.).....	19
Tabela 8 Szczegółowe dane na temat beneficjentów pomocy społecznej Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.	20
Tabela 9 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu miasta Bielska-Białej na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2020 r.23	
Tabela 10 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu powiatu bielskiego na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2020 r.	24
Tabela 11 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu powiatu żywieckiego na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2019 r.	26
Tabela 12 Wysokość środków finansowych w Aglomeracji Beskidzkiej na zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w latach 2019-2020.	26
Tabela 13 Przyczyny zgonów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej.	36
Tabela 14 Podstawowa ochrona zdrowia w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.	40
Tabela 15 Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku prowadzone w ramach działalności statutowej lub gospodarczej w Aglomeracji Beskidzkiej.	44
Tabela 16 Dane dotyczące opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w latach 2018-2020.	48
Tabela 17 Dane dotyczące liczby przedszkoli w latach 2018-2020.	48
Tabela 18 Liczba dzieci w przedszkolach w Aglomeracji Beskidzkiej.....	49
Tabela 19 Szkolnictwo w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2019.	50
Tabela 20 Szkolnictwo wyższe w Aglomeracji Beskidzkiej.	56
Tabela 21 Baza noclegowa Aglomeracji Beskidzkiej.	65

Tabela 22 Uczestnictwo w kulturze w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.....	68
Tabela 23 Placówki muzealne wraz z liczbą odwiedzających w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.....	70
Tabela 24 Teatry oraz widzowie w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.	70
Tabela 25 Biblioteki i czytelnictwo w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.....	71
Tabela 26 Podmioty gospodarcze wg struktury własności w latach 2018-2020.	73
Tabela 27 Specjalizacje gospodarcze wg PKD – handel hurtowy i detaliczny.	75
Tabela 28 Liczba osób pracujących w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2019.....	79
Tabela 29 Wyrejestrowane działalności na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.	82
Tabela 30 Dochody ogółem gmin i powiatów oraz Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).	83
Tabela 31 Wydatki ogółem gmin i powiatów Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).....	84
Tabela 32 Liczba i wartość podpisanych umów o dofinansowanie dla projektów realizowanych w ramach RIT SPd 2014-2020 przez gminy Aglomeracji Beskidzkiej.	86
Rysunek 1 Aglomeracja Beskidzka / subregion południowy województwa śląskiego	7
Rysunek 2 Ludność w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.....	10
Rysunek 3 Prognoza liczby ludności Aglomeracji Beskidzkiej do 2030 r.	13
Rysunek 4 Saldo migracji w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.....	13
Rysunek 5 Gęstość zaludnienia Aglomeracji Beskidzkiej w 2019 roku.	15
Rysunek 6 Atrakcje turystyczne Aglomeracji Beskidzkiej.	57
Rysunek 7 Turystyczne Szlaki Piesze w Aglomeracji Beskidzkiej.	60
Rysunek 8 Szlaki rowerowe w Aglomeracji Beskidzkiej.....	63
Rysunek 9 Struktura zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa.....	78
Rysunek 10 Stopa bezrobocia w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.	80
Rysunek 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa.....	81
Rysunek 12 Zestawienie dochodów i wydatków jednostek samorządów terytorialnych zaliczanych do Aglomeracji Beskidzkiej.....	85

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Wstęp

Niniejsza diagnoza dotyczy obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego). Aglomeracja Beskidzka obejmuje obszar powiatów: bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego oraz miasto Bielsko-Biała. Nazwa nadana została w związku z podjęciem przez samorządy subregionu południowego województwa śląskiego współpracy w formie stowarzyszenia w kontekście m. in. kształtowania wspólnej polityki rozwoju oraz realizacji zintegrowanych partnerskich przedsięwzięć. Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka z siedzibą w Bielsku-Białej liczy 41 członków (3 powiaty, 1 miasto na prawach powiatu, 37 gmin) i są to: Gmina Bestwina, Miasto Bielsko-Biała, Gmina Brenna, Gmina Buczkowice, Miasto Cieszyn, Gmina Chybie, Gmina Czechowice-Dziedzice, Gmina Czernichów, Gmina Dębowiec, Gmina Gilowice, Gmina Goleszów, Gmina Hażlach, Gmina Istebna, Gmina Jasienica, Gmina Jaworze, Gmina Jeleśnia, Gmina Koszarawa, Gmina Kozy, Gmina Lipowa, Gmina Łękawica, Gmina Łodygowice, Gmina Milówka, Gmina Porąbka, Gmina Radziechowy-Wieprz, Gmina Rajcza, Gmina Skoczów, Gmina Szczyrk, Gmina Strumień, Gmina Ślemień, Gmina Świnna, Miasto Ustroń, Gmina Ujsoly, Gmina Węgierska Górka, Gmina Wilamowice, Gmina Wilkowice, Gmina Wisła, Gmina Zebrzydowice, Miasto Żywiec, Powiat Bielski, Powiat Cieszyński, Powiat Żywiecki.

Rysunek 1 Aglomeracja Beskidzka / subregion południowy województwa śląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Obszar Aglomeracji Beskidzkiej w ujęciu funkcjonalnym wskazanym w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030 Zielone Śląskie” pokrywa się z Obszarem Strategicznej Interwencji – subregionem południowym (pozostałe subregiony województwa śląskiego to subregion północny, centralny i zachodni). Główne wyróżniki subregionu południowego to przede wszystkim położenie przygraniczne (a co za tym idzie - rozwijająca się współpraca transgraniczna), infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych, silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka (w tym wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców) oraz duży potencjał kulturowy i turystyczny (obszary o wysokich walorach środowiskowych, krajobrazowych oraz odmienności kulturowej).

W diagnozie przedstawiono aspekty społeczno-gospodarcze kluczowe z punktu widzenia subregionu południowego, niezbędne do dalszych prac nad Strategią Rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej oraz do wykorzystania w ramach prac nad innymi dokumentami programowymi. Dane przedstawione w diagnozie zostały skorelowane z informacjami i danymi zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa „Śląskiego 2030 Zielone Śląskie”. Informacje i dane statystyczne w diagnozie zostały opatrzone komentarzem, wnioskami oraz bibliografią i załącznikami.

Diagnoza wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów obszaru Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze społeczno-gospodarczym opracowana została z udziałem interesariuszy reprezentujących różne grupy społeczne.

1. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze społecznym

1.1. Aspekty demograficzne i prognoza struktury ludności do roku 2030

Obecnie (stan na 31.12.2020 r.) obszar Aglomeracji Beskidzkiej zamieszkuje 665 839 osób, z porównywalną liczbą kobiet i mężczyzn, co stanowi 14,82% ludności województwa śląskiego. Analiza ludności tego obszaru na przestrzeni 10 ostatnich lat pokazuje, iż długo utrzymująca się w latach 2010-2018 tendencja wzrostu liczby ludności uległa zmianie - w 2020 roku liczba ludności zmniejszyła się o 1 785 osób, co jest pochodną ujemnego przyrostu naturalnego oraz zwiększonej śmiertelności w wyniku pandemii wirusa COVID-19 w latach 2019-2020.

Tabela 1 Liczba ludności Aglomeracji Beskidzkiej na przestrzeni lat 2010-2020.

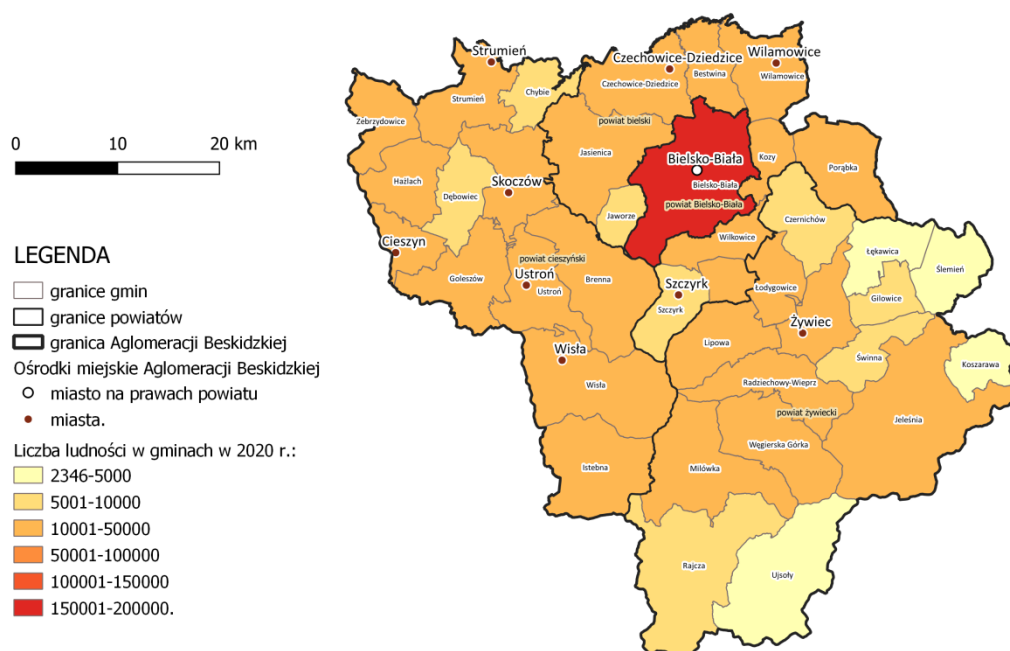
Rok	Liczba ludności	Dynamika wzrostu/spadku rok do roku	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2010 r.
2010	660 812	0	0
2011	662 442	0,25%	0,25%
2012	663 854	0,21%	0,46%
2013	664 691	0,13%	0,59%
2014	665 269	0,09%	0,67%
2015	665 328	0,008%	0,68%
2016	666 016	0,1%	0,79%
2017	666 946	0,14%	0,93%
2018	667 624	0,1%	1,03%
2019	667 570	-0,008%	1,02%
2020	665 839	-0,26%	0,76%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Lata 2011-2018 charakteryzował wzrost liczby ludności na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. W roku 2019 zanotowano pierwszy niewielki spadek liczby ludności, natomiast rok później był on już znaczący. Z punktu widzenia nauk społecznych jest to zbyt krótki okres spadków, by stwierdzić, czy jest to stały trend, niemniej jednak należy bacznie przyglądać się temu wskaźnikowi, gdyż jest on istotny dla wyznaczania celów strategicznych.

Rysunek 2 Ludność w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Obszar Aglomeracji Beskidzkiej zanotował co prawda w 2020 roku dodatnie saldo migracji, które jednak systematycznie maleje (42,22% w stosunku do 2018 r.) Liczba osób migrujących na terenie Aglomeracji Beskidzkiej odpowiada blisko 15% liczby ludności Aglomeracji w odniesieniu do województwa śląskiego. Ponad 58% osób migrujących w 2020 r. zameldowała się w miastach. Trudno mówić o wyraźnych tendencjach - jak wynika z poniższej tabeli, w latach 2018-2019 odnotowano wzrost we wszystkich badanych aspektach, a w latach 2019-2020 – spadek. Obszar Aglomeracji Beskidzkiej różni się od województwa śląskiego rejestrując zdecydowanie mniejszą dynamikę spadku, a w przypadku wymeldowań na wieś – wzrost o 2,73%. Nieco inaczej sytuacja prezentuje się w gminach zdiagnozowanych na potrzeby Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, jako obszary zagrożone

trwałą marginalizacją (gminy Rajcza i Ujszoły), które od 2017 roku notuje ujemne saldo migracji. W 2019 roku bezwzględny wskaźnik migracji w tych gminach miał wartość ujemną¹.

Tabela 2 Gminna migracja ludności w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego

	2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018 r.
Zameldowania ogółem				
Województwo Śląskie	45 385	46 650	38 805	-14,5%
Aglomeracja Beskidzka	7 070	7 682	6 443	-8,87%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	15,58%	16,47%	16,6%	
Zameldowania z miast				
Województwo Śląskie	32 188	33 135	27 768	-13,73%
Aglomeracja Beskidzka	4 117	4 590	3 740	-9,16%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	12,79%	13,85%	13,47%	
Zameldowania ze wsi				
Województwo Śląskie	11 657	11 885	9 811	-15,83%
Aglomeracja Beskidzka	2 632	2 759	2 481	-5,74%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	22,58%	23,21%	25,29%	

¹ Raport diagnostyczny. Portret partnerstwa JST zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka oraz samorządów powiązanych z nimi funkcjonalnie

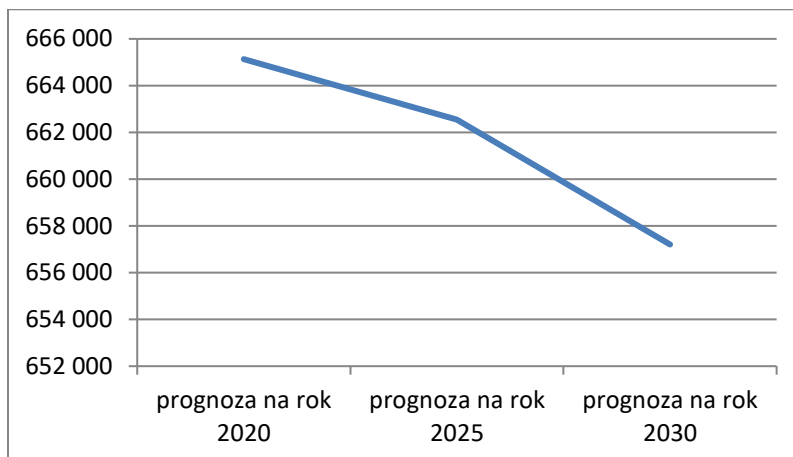
**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Wymeldowania ogółem				
Województwo Śląskie	50 413	51 367	42 336	-16,02%
Aglomeracja Beskidzka	6 415	7 215	6 058	-5,56%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	12,72%	14,04%	14,3%	
Wymeldowania do miast				
Województwo Śląskie	31 113	31 705	25 591	-17,75%
Aglomeracja Beskidzka	3 140	3 380	2 706	-13,82%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	10,09%	10,66%	10,57%	
Wymeldowania na wieś				
Województwo Śląskie	16 963	17 590	15 330	-9,63%
Aglomeracja Beskidzka	3 107	3 674	3 192	2,73%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	18,31%	20,88%	20,82%	
Saldo migracji				
Województwo Śląskie	-5 028	-4 717	-3 531	29,77%
Aglomeracja Beskidzka	655	467	385	-41,22%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Aglomeracja Beskidzka, a w szczególności tereny wiejskie są atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Jeden z problemów, który dotyka analizowany teren – tożsamy z problemami całego kraju – to tzw. rozlewanie się miast. Zjawisko to spowodowane jest chęcią zamieszkania poza miastem, zazwyczaj w domach jednorodzinnych. Znajduje ono odzwierciedlenie we wskaźniku wymeldowania na wieś (2,73%). Prognoza GUS w zakresie liczby ludności do 2030 r. pokazuje, iż tendencja spadkowa będzie się utrzymywać, zatem w latach 2020-2030 liczba ludności będzie spadać.

Rysunek 3 Prognoza liczby ludności Aglomeracji Beskidzkiej do 2030 r.

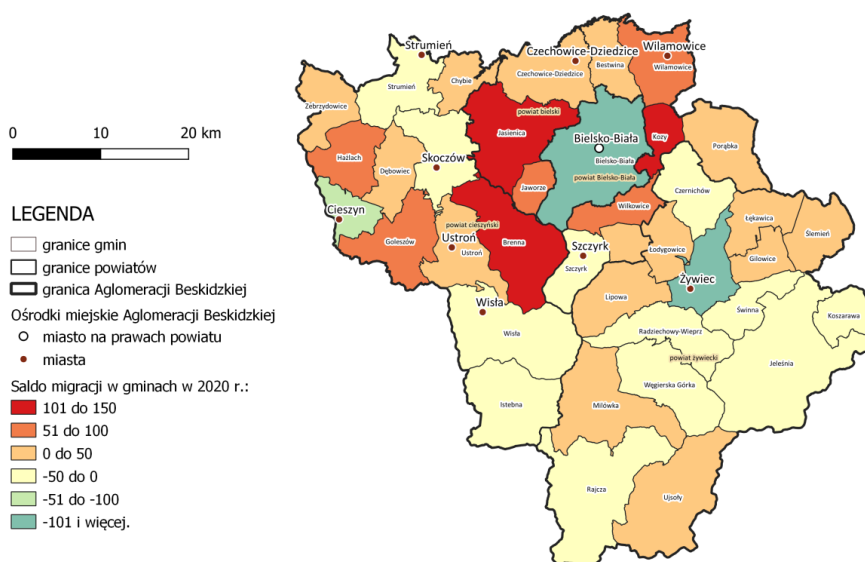
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Średnio, blisko 31% ogółu ludności Aglomeracji Beskidzkiej stanowią mieszkańcy miast, tj.:

- Bielska-Białej – miasta na prawach powiatu,
- Czechowic-Dziedzic, Szczyrku, Wilamowic (powiat bielski),
- Cieszyna, Skoczowa, Strumienia, Ustronia, Wisły (powiat cieszyński),
- Żywca (powiat żywiecki).

Analizując powyższy wykres prognoza pokrywa się z prognozą dla województwa śląskiego i Polski, a wynika ona z malejącego przyrostu naturalnego.

Rysunek 4 Saldo migracji w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W przypadku ludności Aglomeracji Beskidzkiej według funkcjonalnych grup wieku, w latach 2018-2020 odnotowano wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (o 0,4%), spadek liczby osób w wieku produkcyjnym (o 1,94%) oraz wzrost osób w wieku poprodukcyjnym (o 3,83%).

Biorąc jednak pod uwagę stosunkowo niski przyrost osób w wieku przedprodukcyjnym należy się spodziewać w najbliższych latach spadku również i w tej grupie, co odzwierciedla prognoza ludności Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2020-2030 z uwzględnieniem funkcjonalnych grup wieku – prognozowana liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w 2030 r. będzie niższa o 9,75% w porównaniu do 2020 r., podobnie prognozowana liczba osób w wieku produkcyjnym (spadek o 6,85%) przy dodatnim 0,42% wzroście osób w wieku poprodukcyjnym w analogicznym okresie.

Tabela 3 Mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej wg funkcjonalnych grup wieku i płci w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym			
Ogółem	123 911	124 145	124 408
Mężczyźni	63 644	63 872	63 974
Kobiety	60 267	60 273	60 434
Mieszkańcy w wieku produkcyjnym			
Ogółem	400 714	396 944	392 947
Mężczyźni	211 708	209 921	207 791
Kobiety	189 006	187 023	185 156
Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym			
Ogółem	142 999	146 481	148 484
Mężczyźni	47 451	49 108	50 226
Kobiety	95 548	97 373	98 258

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Ludność Aglomeracji Beskidzkiej w wieku przedprodukcyjnym w 2020 roku stanowiła 18,68% ludności ogółem (wobec 17,20% w województwie śląskim), w wieku produkcyjnym 59,01% (wobec 59,06% dla województwa śląskiego) ludności ogółem oraz poprodukcyjnym 22,3% (wobec 23,74% w województwie śląskim) ludności ogółem. Są to wartości zbliżone, co oznacza że tendencje dotyczące funkcjonalnych grup wieku w Aglomeracji Beskidzkiej odzwierciedlają sytuację, która ma miejsce w całym województwie.

Przeciętne trwanie życia osób w Aglomeracji Beskidzkiej wynosi 73,14 lat dla mężczyzn oraz 80,46 lat dla kobiet i jest dłuższe w stosunku do mieszkańca województwa śląskiego o 1,12% dla mężczyzn i 0,64% dla kobiet².

Na 100 mężczyzn w Aglomeracji Beskidzkiej przypada 107 kobiet, co jest podyktowane głównie dłuższym trwaniem życia kobiet. Struktura wiekowa ludności wskazuje, iż największą grupę stanowią osoby w wieku 70 lat i więcej – 80 373 osoby, następnie osoby w wieku 35-39 lat – 54 027 osób oraz w wieku 40-44 lat – 53 360 osób.

² Trwanie życia w 2020 roku - publikacja GUS, 26.07.2021 r.

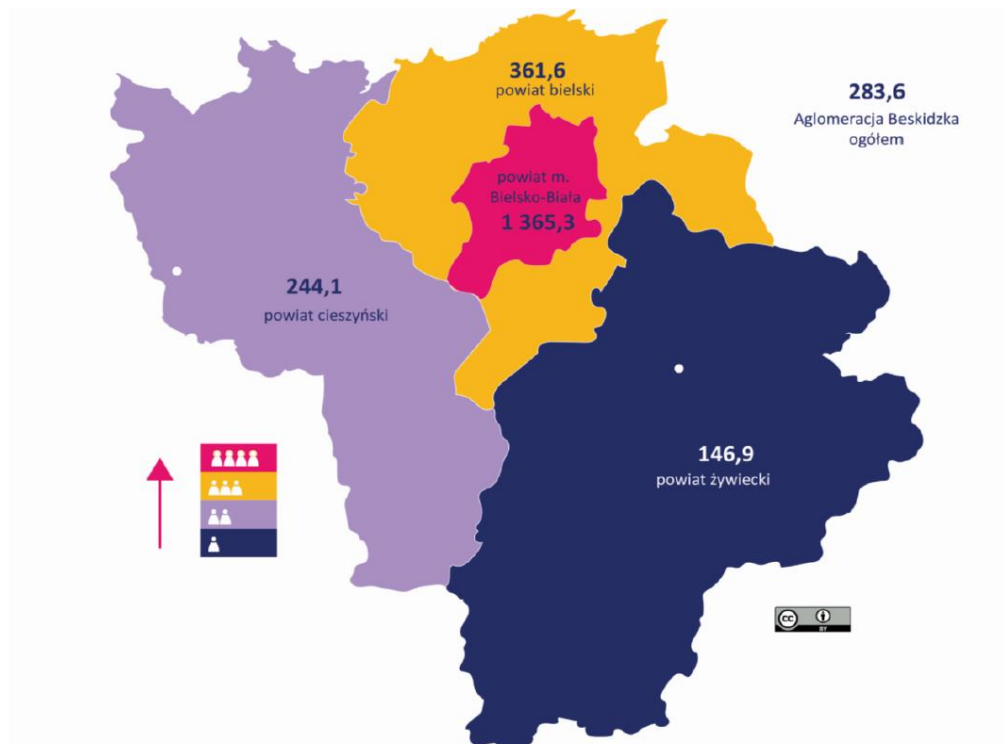
Tabela 4 Struktura wiekowa ludności Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (najliczniejsze grupy).

Grupa osób	2018		2019		2020	
	Liczba osób	% udział grupy w ogóle ludności	Liczba osób	% udział grupy w ogóle ludności	Liczba osób	% udział grupy ludności ogółem
w wieku 70 lat i więcej	75 172	11,26%	78 045	11,69%	80 373	12,07%
w wieku 40-44 lat	51 405	7,7%	52 507	7,86%	53 360	8,01%
w wieku 35-39 lat	54 786	8,2%	54 563	8,2%	54 027	8,11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Warto podkreślić, iż na przestrzeni lat 2018-2020 zwiększa się procentowy udział najliczniejszych grup wiekowych w przedziale 70 lat i więcej – o 0,81 punktu procentowego w stosunku do 2018 r. oraz w przedziale 40-44 lata – o 0,31 punktu procentowego przy malejącym udziale procentowym grupy w wieku 35-39 lat (o 0,09 punktu procentowego), co również potwierdza zwiększający się udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności, a tym samym – postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Maleje przy tym liczba ludności w młodszych grupach wiekowych - w wieku 35-39 lat o ponad 500 osób, a w wieku 40-44 lata o ponad 800 osób.

Rysunek 5 Gęstość zaludnienia Aglomeracji Beskidzkiej w 2019 roku.

Źródło: Źródło: Zasoby kapitałowe Aglomeracji Beskidzkiej, CityLaBB Pracownia Badań i Innowacji Społecznych, "FIO Śląskie Lokalnie 2020", <https://m.facebook.com/Citylabbb/>

Podsumowując, na terenie Aglomeracji Beskidzkiej zaobserwowano spadek liczby ludności, spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym, malejącym saldem migracji (co szczególnie dotyczy obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją), oraz zwiększoną śmiertelnością w wyniku pandemii wirusa COVID-19 w latach 2019-2020. Tendencje te zbliżone są do tych, które można zaobserwować w całym województwie śląskim.

Zaobserwowano również zwiększającą się liczbę osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, co oznacza, że należy się spodziewać malejącej liczby osób pracujących w stosunku do osób starszych, niepracujących, niejednokrotnie wymagających dodatkowego wsparcia i opieki oraz zwiększenia popytu na usługi i programy społeczne oraz zdrowotne. Niepokojąca jest również ujemna dynamika ludności w wieku produkcyjnym - osób najbardziej mobilnych, a jednocześnie podejmujących decyzję w sprawie wyboru swojej drogi życiowej (miejsca życia, pracy) w ogólnej liczbie ludności, co będzie miało istotny, negatywny wpływ na rozwój gospodarczy.

1.2. Mieszkalnictwo społeczne i komunalne

Liczba mieszkań w województwie śląskim w latach 2018-2020 wzrastała i w 2020 roku wyniosła 1,77 mln. Liczba mieszkań na terenie Aglomeracji Beskidzkiej - w 2020 r. wyniosła 241 105, co stanowiło przyrost o 2,23% w stosunku do danych sprzed dwóch lat. Zasoby mieszkaniowe Aglomeracji Beskidzkiej stanowiły 13,37% wszystkich mieszkań w województwie śląskim.

Tabela 5 Liczba mieszkań Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego.

	2018	2020	dynamika wzrostu
Województwo śląskie	1 773 511	1 803 759	1,7%
Aglomeracja Beskidzka	235 850	241 105	2,23%
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	13,3%	13,37%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Zgodnie z aktualnymi danymi liczba pustostanów w gminnych zasobach mieszkaniowych wynosi 722 mieszkania, co stanowi zaledwie 7,1% liczby pustostanów województwa śląskiego i świadczy o racjonalnej i efektywnej polityce zarządzania zasobami komunalnymi JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej. Problem pustostanów należy jednak rozpatrywać w kontekście lokalizacji. Zdecydowanie mniej tego typu obiektów jest na obszarach wiejskich Aglomeracji Beskidzkiej. W miastach Aglomeracji Beskidzkiej, w tym w Bielsku-Białej problem pustostanów uznany został jako znaczący.

Przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 r. wyniosła 224,00 zł, w województwie śląskim wartość ta była niewiele wyższa i wynosiła 231 zł, co oznacza, że standard pomocy w tym zakresie udzielanej mieszkańcom Aglomeracji Beskidzkiej nie odbiega od poziomu wojewódzkiego.

Pozostałe dane dotyczące mieszkalnictwa społecznego i komunalnego w latach 2018-2020 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6 Dane dotyczące mieszkalnictwa społecznego i komunalnego w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Zasoby mieszkaniowe ogółem			
235 850	238 188	241 105	2,23%
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m²)			
86	86,4	86,7	0,81%
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m²)			
30	30,4	30,9	3%
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie			
2,87	2,85	2,81	-2,09%
Mieszkania oddane do użytkowania			
2 128	2 385	2 970	39,57%
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności			
3,2	3,6	4,4	37,5%
Budynki mieszkalne ogółem			
144 294	148 678	148 771	3,1%
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania			
1 742	1 799	1 915	3,27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Jak pokazują powyższe dane na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej zauważalny jest systematyczny wzrost nowych budynków mieszkalnych oraz mieszkań oddanych do użytkowania, co świadczy o stałym rozwoju branży budownictwa mieszkaniowego i zwiększania potencjału mieszkaniowego Aglomeracji Beskidzkiej. Największa liczba mieszkań odnotowana została w Bielsku-Białej – 73 153 mieszkania (co stanowi 30,34% całego zasobu mieszkaniowego Aglomeracji Beskidzkiej), a najmniej – w powiecie bielskim - 51 811 mieszkań (co stanowi 21,49% całego zasobu mieszkaniowego Aglomeracji Beskidzkiej).

Z kolei w przypadku wielkości mieszkań (tj. przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania) sytuacja jest odwrotna – największa powierzchnia mieszkań występowała na terenie powiatu bielskiego (aż 94,6 m² na mieszkańca), a najmniejsza w Bielsku-Białej (69,8 m² na mieszkańca), co można tłumaczyć przewagą jednorodzinnych zabudowań typowych dla obszaru wiejskiego nad mieszkaniami miejskimi. Różnica w przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w obrębie Aglomeracji Beskidzkiej jest niewielka - waha się od 29,5 m² do 33,1 m².

Stosunkowo niewielkie różnice między badanymi obszarami wewnątrz Aglomeracji Beskidzkiej wskazują na zrównoważony poziom sytuacji mieszkaniowej na tym terenie. Przeciętna zwiększająca się powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę przy malejącej liczbie osób na 1 mieszkanie świadczy o polepszającym się komforcie życia mieszkańców badanego obszaru. Imponujący wzrost (blisko 40%) Aglomeracja Beskidzka odnotowała w zakresie mieszkań oddanych do użytkowania, co również świadczy o aktywnej polityce mieszkaniowej.

Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż pozytywny wynik dotyczący dostępności mieszkań i zwiększającej się powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę wiąże się również z malejącą liczbą ludności, malejącym saldem migracji oraz ujemnym przyrostem naturalnym. Dodatkowo na obszarach zurbanizowanych Aglomeracji Beskidzkiej występuje problem pustostanów, który na obszarach wiejskich jest zdecydowanie mniejszy lub w ogóle nie występuje, z racji tego że gminy wiejskie dysponują niewielkim potencjałem mieszkań komunalnych.

Mimo polepszających się zasobów mieszkaniowych liczba mieszkań (biorąc pod uwagę wzrost odsetka gospodarstw domowych w województwie śląskim znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa – por. podrozdział 1.3. *Pomoc społeczna* oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym) może nie zaspokoić w pełni społecznego zapotrzebowania mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej w tym zakresie przez najbliższe lata. W szczególności problem ten dotyczy zwiększającej się liczby osób o niskich i bardzo niskich dochodach (w tym zwiększającej się liczby seniorów).

1.3. Pomoc społeczna

Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo oraz bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz niepełnosprawność.

Odsetek gospodarstw domowych w województwie śląskim znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa w ostatnich latach systematycznie wzrastał osiągając w 2019 r. wartość 9,1% - o 1,6 punktu procentowego więcej niż dwa lata temu. Spadał natomiast odsetek osób poniżej ubóstwa skrajnego oraz ustawowego – w 2019 r. wynosił on odpowiednio 2,3 % i 5,7%, a rok temu – 2,9% i 7,4%.

Równoległe przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w regionie systematycznie wzrastał i w 2020 roku w województwie wyniósł 2 050,36 zł (wzrost o 16,69%). Średnia wartość wskaźnika dla kraju w ww. roku wyniosła 1 919,21 zł.

Odpowiednia liczebność oraz właściwa struktura zasobów kadrowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ma duże znaczenie dla skutecznej realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Obecnie na terenie Aglomeracji Beskidzkiej funkcjonuje 49 placówek stacjonarnej pomocy społecznej o zróżnicowanym profilu działalności, co stanowi 21,21% wszystkich placówek w województwie śląskim. Liczbę poszczególnych typów placówek stacjonarnej pomocy społecznej na tle województwa śląskiego prezentuje poniższa tabela.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 7 Liczba poszczególnych typów placówek stacjonarnej pomocy społecznej w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego (stan na 2020 r.).

Rodzaj placówki	Liczba placówek w Aglomeracji Beskidzkiej	Liczba placówek w województwie śląskim	% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa
Domy pomocy społecznej (z filiami)	25	104	24,03%
Rodzinne domy pomocy	0	1	0%
Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku	13	49	26,53
Środowiskowe domy samopomocy lub inne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	2	0%
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	3	9	33,33%
Noclegownie	3	12	25%
Schroniska dla bezdomnych	5	41	12,19%
Pozostałe	0	13	0%
Ogółem	49	231	21,21%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

W 2020 r. na terenie Aglomeracji Beskidzkiej pomocą społeczną objętych było 16 131 osób, co stanowiło 12,98% ogółu objętych pomocą społeczną w województwie śląskim. Jak pokazują dane z lat 2018-2020 zaprezentowane poniżej, wyraźnie zauważalny jest spadek osób korzystających ze wsparcia przy jednoczesnym wzroście wysokości wypłaconych świadczeń.

Liczba osób korzystających z pomocy zmniejszyła się o 16,76%, podobnie jest z procentowym udziałem beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności, gdzie zanotowano 17,24% spadek.

Prawdopodobne przyczyny spadku udzielonej pomocy to poprawa sytuacji gospodarczej, zmniejszenie się poziomu bezrobocia, utrzymywanie na niezmiennym poziomie kryteriów dochodowych uprawniających do otrzymania pomocy, a także wdrożenie programu „Rodzina 500 plus”.

Tabela 8 Szczegółowe dane na temat beneficjentów pomocy społecznej Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności			
1 171	1 055	974	-16,82%
Liczba osób korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
19 378	17 480	16 131	-16,76
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego			
9 390	8 156	7 811	-16,81
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej powyżej kryterium dochodowego			
9 988	9 325	8 320	-16,7%
Udział % beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności			
2,9	2,7	2,4	-17,24%
Wyplacone kwoty tytułem wsparcia: świadczenia rodzinne, zasiłki, rodzinne i pielęgnacyjne (zł)			
240 301	245 383	248 480	3,40%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Aglomeracja Beskidzka notuje niski wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu mieszkańców – 2,4% (w kraju wskaźnik ten wyniósł 5,3%, a w województwie śląskim 3,4%). O ponad 16% spadła liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, a z roku na rok liczba ta widoczna jest w spadku procentowego udziału beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności całej Aglomeracji Beskidzkiej, co niewątpliwie świadczy o bardzo dobrej i wciąż polepszającej się sytuacji gospodarczej tego obszaru, tym niemniej najtrudniejsza sytuacja występowała w powiecie żywieckim – 342 beneficjentów na 10 tys. ludności, a o ponad połowę mniej potrzebujących pomocy notowało Miasto Bielsko-Biała oraz powiat bielski – odpowiednio 164 i 172 beneficjentów na 10 tys. ludności. W powiecie cieszyńskim zarejestrowanych było 296 beneficjentów na 10 tys. ludności. Znaczące różnice pomiędzy poszczególnymi obszarami wewnątrz Aglomeracji świadczą o nierównomiernej sytuacji materialnej i różnym poziomie życia mieszkańców w jej obrębie.

Odrębnym zagadnieniem jest pomoc społeczna udzielona dzieciom. Obecnie na terenie Aglomeracji Beskidzkiej znajdują się:

- 2 placówki interwencyjne zapewniające dziecku doraźną opiekę przez całą dobę na czas trwania sytuacji kryzysowej (tj. kształcenie dostosowane do wieku i możliwości rozwojowych oraz opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, adopcyjnej, placówce rodzinnej albo socjalizacyjnej); placówki te dysponują 32 miejscami – w 2020 r. skorzystało z nich 22 dzieci;
- 1 placówka rodzinna tworząca jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej (umożliwia wychowanie licznemu rodzeństwu, zapewnia kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych, utrzymuje kontakt z ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym i centrum pomocy); placówka ta dysponuje 8 miejscami, w 2020 r. skorzystało z niej 7 dzieci;

- 9 placówek socjalizacyjnych, zapewniających całodobową opiekę i wychowanie zaspakajając niezbędne potrzeby dziecka (prowadzą zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dla dzieci niepełnosprawnych odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne; zapewniają dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych, podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnej opiece zastępczej; placówki tworzą jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej, umożliwiają wychowanie licznemu rodzeństwu, zapewnia kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych, utrzymują kontakt z ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym i centrum pomocy); placówki te dysponują 188 miejscami – w 2020 r. skorzystało z nich 146 dzieci;
- 38 placówek wsparcia dziennego wspierających funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny świadcząc opiekę dzienną i zapewniając dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, w miarę możliwości pomoc rzeczową, posiłek (prowadzą stałą pracę z rodziną dziecka, a także zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia terapeutyczne, kompensacyjne i logopedyczne, indywidualne programy korekcyjne, udzielają pomocy w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych). Placówki funkcjonują przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej 4 godziny dziennie w godzinach dostosowanych do potrzeb dzieci i rodziców. W 2020 r. placówki te dysponowały 1 083 miejscami, a z pomocy skorzystało 1 111 dzieci;
- 11 rodzinnych domów dziecka – w 2020 r. przebywało w nich 64 dzieci;
- 574 rodzin zastępczych – w 2020 r. przebywało w nich 841 dzieci.

W obszarze pomocy społecznej udzielonej najmłodszym na terenie Aglomeracji Beskidzkiej zidentyfikowanym problemem jest zbyt mała dostępność miejsc w specjalistycznych placówkach w stosunku do zaistniałych potrzeb. W szczególności dotyczy to placówek wsparcia dziennego wspierających funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny a także rodzinnych domów dziecka (średnio 6 dzieci przypada na jeden dom). Pod tym względem najtrudniejsza sytuacja występuje w powiecie cieszyńskim: 526 dzieci na 434 miejsc, co stanowi aż 47,34% dzieci korzystających z tego rodzaju placówek w całej Aglomeracji Beskidzkiej. W powiecie cieszyńskim nie funkcjonują również rodzinne domy dziecka (najwięcej jest ich w powiecie bielskim), natomiast powiat ten plasuje się na drugim miejscu pod względem największej liczby rodzin zastępczych (170) ustępując tylko miastu Bielsku-Białej (176). Najmniej rodzin zastępczych zarejestrowano w powiecie żywieckim (91).

Podsumowując, obszar Aglomeracji Beskidzkiej reprezentuje obecnie dobry i wciąż polepszający się poziom rozwoju gospodarczego co ma istotny wpływ na stosunkowo dobrą sytuację materialną jej mieszkańców. Obszar ten rejestruje rokrocznie spadającą liczbę osób korzystających ze wsparcia przy jednoczesnym wzroście wysokości wypłaconych świadczeń, a także niski wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu mieszkańców, zarówno na tle województwa śląskiego, jak i całego kraju. Wewnątrz Aglomeracji Beskidzkiej można zaobserwować znaczące różnice w tym zakresie, co świadczy o nierównomierniej sytuacji materialnej i poziomie życia mieszkańców w jej obrębie (najwięcej potrzebujących zarejestrowano w powiecie żywieckim). Należy również wesprzeć rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa m.in. poprzez zwiększenie dostępności miejsc w placówkach wsparcia dziennego wspierających funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny na terenie powiatu cieszyńskiego. Ponadto należy uruchomić programy wsparcia dla osób bezrobotnych, pozostających w długotrwałej i/lub ciężkiej chorobie oraz osób niepełnosprawnych.

Należy również pamiętać o zwiększającej się liczbie osób, w tym w wieku senioralnym, ale i osób w wieku produkcyjnym, które w najbliższej przyszłości ze względu na niskie dochody, skutki transformacji energetycznej (wzrost cen energii i paliw) mogą poszerzyć grupę mieszkańców narażonych na wykluczenie i ubóstwo, wymagających dodatkowego wsparcia i opieki, co spowoduje zwiększenie popytu na usługi i programy społeczne oraz zdrowotne (w tym dedykowane dla seniorów). Istotną kwestią jest również dodatkowe wsparcie dla placówek świadczących całodobową opiekę dla osób potrzebujących (domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych itp.) w zakresie profilaktyki i ochrony przeciw COVID-19 – zarówno pacjentów i pensjonariuszy, jak i personelu.

Niepokojąca jest również ujemna dynamika ludności w wieku produkcyjnym - osób najbardziej mobilnych w ogólnej liczbie ludności, co będzie miało istotny, negatywny wpływ na rozwój gospodarczy.

1.4. Aktywność lokalnych grup, stowarzyszeń i organizacji

1.4.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

BIELSKO-BIAŁA³

Dokumentem regulującym formy współpracy Miasta Bielska-Białej – miasta na prawach powiatu z organizacjami pozarządowymi jest Program Współpracy Miasta Bielska-Białej z organizacjami pozarządowymi.

Celem głównym Programu współpracy na rok 2020 było dążenie do harmonijnej i partnerskiej współpracy pomiędzy Miastem a organizacjami pozarządowymi, dla jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Miasta. Cel ten realizowano poprzez skonkretyzowane cele szczegółowe, m.in.: ustalenie zasad współpracy Miasta Bielska-Białej z organizacjami pozarządowymi, wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych poprzez zorganizowaną współpracę z samorządem lokalnym, w szczególności w sferze realizacji zadań publicznych, wypracowywanie wspólnych form działania dla dobra mieszkańców, promowanie aktywności społecznej oraz promowanie idei wolontariatu. Realizacja wskazanych celów odbywała się poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi na dwóch płaszczyznach: pozafinansowej i finansowej.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w ewidencji prowadzonej przez Wydział Spraw Obywatelskich i Przedsiębiorczości Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej znajdowało się 601 organizacji pozarządowych, w tym 254 stowarzyszenia rejestrowe, 2 związki stowarzyszeń, 24 stowarzyszenia zwykłe, 59 terenowych jednostek organizacyjnych, 135 fundacji, 127 organizacji sportowych. Zgodnie z informacją zawartą w Krajowym Rejestrze Sądowym na terenie Bielska-Białej działało 71 organizacji pozarządowych posiadających status organizacji pożytku publicznego.

Istotnym wsparciem dla organizacji pozarządowych w 2020 r. była działalność Centrum Organizacji Pozarządowych (COP), dzięki któremu organizacje mogły korzystać z usług doradczych, szkoleniowych, a także zaplecza infrastrukturalnego. Funkcjonowanie Centrum było finansowane z budżetu miasta Bielska-Białej.

---

³ Dane zaczerpnięto z Raportu o stanie miasta Bielska-Białej za rok 2020.

Poniżej przedstawiono wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu miasta Bielska-Białej na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2020 r.

Tabela 9 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu miasta Bielska-Białej na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2020 r.

Zadania programowe	Kwota przeznaczona na realizację zadań publicznych
Kultura fizyczna i turystyka	12 165 500,00 zł
Polityka społeczna, Pomoc społeczna, Profilaktyka uzależnień (alkoholizm, narkomania), Edukacyjna opieka wychowawcza, Rodzina, Wymiar sprawiedliwości	2 797 907,00 zł
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	310 100,00 zł
Rozwój wspólnot i społeczności lokalnych oraz Rozwój gospodarczy w tym rozwój przedsiębiorczości	299 832,65 zł
Działalność na rzecz cudzoziemców	250 000,00
Ochrona i promocja zdrowia	79 500,00
Rozwój techniki i wynalazczości i innowacyjności	55 778,89
Edukacja	48 000,00
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	20 000,00
Ogółem	16 026 618,54 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Miasta Bielska-Białej za rok 2020

W roku 2020 na dotacje dla organizacji pozarządowych miasto Bielsko-Biała zaplanowało kwotę wyższą o 3 105 493,54 zł niż w roku 2019 (środki zaplanowane na dotacje w 2019 r. wynosiły 12 921 125,00 zł).

POWIAT BIELSKI⁴

Współpraca z organizacjami pozarządowymi zgodnie z priorytetami powiatu bielskiego polega na:

- efektywnym wykorzystaniu społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb i podnoszeniu poziomu życia mieszkańców powiatu,
- udzielaniu przez władze powiatu pomocy wartościowym przedsięwzięciom organizacji poprzez stworzenie systemu stałej partnerskiej współpracy władz powiatu z organizacjami,
- uzyskiwaniu przez władze powiatu pomocy ze strony organizacji poprzez uzupełnianie działań powiatu działaniami komplementarnymi organizacji.

W ramach realizacji tej współpracy w roku 2020 Zarząd Powiatu przeprowadził 4 otwarte konkursy ofert na zadania publiczne:

⁴ Dane zaczerpnięto z Raportu o stanie Powiatu Bielskiego za rok 2020.

- na realizację zadań publicznych w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- na realizację zadań publicznych w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- na realizację zadań publicznych w zakresie turystyki i krajoznawstwa,
- na realizację zadań publicznych w zakresie pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej - organizacja Wigilii Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych.

W konkursach tych 40 organizacji pozarządowych złożyło 52 oferty. W ich wyniku zawarto 47 umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych. W sumie Zarząd przeznaczył 335 000 zł na realizację zadań publicznych w przedstawionych powyżej zakresach, jednak w związku z sytuacją epidemiczną w kraju nie wszystkie organizacje były w stanie zrealizować zaplanowane zadania. Stąd, po zwrocie całości lub części dotacji - faktyczne wykorzystanie środków przez organizacje wyniosło 222 750,68 zł.

Tabela 10 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu powiatu bielskiego na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2020 r.

Zadania programowe	Kwota przeznaczona na realizację zadań publicznych	Kwota wydatkowana na realizację zadań publicznych
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	55 000,00 zł	26 367,09
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	223 000,00 zł	179 383,59 zł
Turystyka i krajoznawstwo	38 000,00 zł	13 000,00 zł
Pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej	19 000,00 zł	4 000,00 zł
Ogółem	335 000 zł	222 750,68 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Powiatu Bielskiego za rok 2020

Warto podkreślić, iż w 2019 r. Powiat wydatkował na realizację zadań publicznych 248 500,00 zł⁵, co oznacza, iż w kolejnym roku planował przeznaczyć o 86 500 zł więcej na ten cel. Ostatecznie w 2020 r. powiat wydał o 25 749,32 zł mniej, niż w 2019 roku.

W 2020 roku nie wydatkowano środków w trybie tzw. „małych grantów”.

POWIAT CIESZYŃSKI⁶

Dokumentem regulującym formy współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami z nimi zrównanymi jest Program Współpracy Powiatu Cieszyńskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2020. Z uwagi na sytuację epidemiczną i wprowadzone ograniczenia nie udało się zrealizować wszystkich zadań zleconych w trybie konkursowym oraz z pominięciem otwartego konkursu ofert. Ostatecznie w ramach ogłoszonych otwartych konkursów ofert na wspieranie zadań publicznych powiatu cieszyńskiego, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty w 2020 roku, dofinansowano 53 zadania na łączną kwotę 178 831 zł, w tym:

- 17 zadań z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,

⁵ Raport o stanie Powiatu Bielskiego za 2019 r.

⁶ Raport o stanie Powiatu Cieszyńskiego za 2020 r.

- 16 zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- 10 zadań z zakresu pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 4 zadania z zakresu edukacji,
- 4 zadania z zakresu ochrony i promocji zdrowia,
- 2 zadania z zakresu turystyki i krajoznawstwa.

W 2020 roku powiat na ten cel przeznaczył 178 831 zł, co oznaczało spadek wobec 2019 roku o kwotę 81 312 zł.

Natomiast w trybie z pominięciem otwartego konkursu ofert wynikającym z art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, udało się zrealizować 6 zadań z różnych sfer aktywności społecznej. Łączna wysokość środków przeznaczona na tzw. „małe granty” wyniosła 23 895 zł.

Ponadto w roku 2020 realizowane były m.in. następujące działania:

- prowadzenie ewidencji stowarzyszeń zwykłych,
- prowadzenie ewidencji uczniowskich klubów sportowych,
- prowadzenie ewidencji klubów sportowych działających w formie stowarzyszeń, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności,
- prowadzenie zadań z zakresu ustawowego nadzoru starosty nad stowarzyszeniami i ich oddziałami oraz fundacjami mającymi siedzibę na terenie powiatu.

POWIAT ŻYWIECKI⁷

Podstawę współpracy z organizacjami pozarządowymi stanowi uchwalony przez Radę Powiatu Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2019. Polega ona między innymi na:

- promowaniu działalności organizacji pozarządowych na stronie internetowej urzędu (strona internetowa Starostwa Powiatowego w Żywcu) – zarówno na głównej stronie jak i w zakładce dotyczącej organizacji pozarządowych,
- pomocy przy rejestracji stowarzyszeń oraz klubów sportowych,
- prowadzeniu konsultacji dotyczących statutów oraz regulaminów stowarzyszeń,
- wspieraniu organizacji pozarządowych pozafinansowo ,wynajmując nieodpłatnie pomieszczenia oraz wypożyczając sprzęt będący w dyspozycji Starostwa Powiatowego w Żywcu,
- przekazywaniu środków finansowych na realizację zadań publicznych w trybie konkursu ofert.

---

⁷ Raport o stanie Powiatu Żywieckiego za 2019 r.

Tabela 11 Wysokość środków finansowych przeznaczonych i wydatkowanych z budżetu powiatu żywieckiego na poszczególne zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w 2019 r.

Zadania programowe	Kwota przeznaczona na realizację zadań publicznych
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	26 000 zł
Turystyka i krajoznawstwo	15 000 zł
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	82 000 zł
Nieodpłatne poradnictwo prawne	192 060 zł
Ogółem	315 060 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Powiatu Żywieckiego za rok 2019

Podsumowując – na terenie Aglomeracji Beskidzkiej plan współpracy podmiotów samorządowych z organizacjami pozarządowymi nie został w pełni zrealizowany. W związku z sytuacją epidemiczną w kraju nie udało się zrealizować wszystkich zadań zleconych w trybie konkursowym czy z pominięciem otwartego konkursu ofert. Część konkursów ogłoszonych w nowej rzeczywistości nie została rozstrzygnięta ze względu na niezłożenie żadnej oferty. W niektórych przypadkach mimo rozstrzygnięcia konkursu oferent zrezygnował z realizacji zamierzonego zadania. W nowej sytuacji znaczna część organizacji pozarządowych znalazła alternatywną formę realizacji zadań. Niektóre projekty w zmienionej formule zostały zrealizowane w ramach tzw. „małego grantu” oraz w trybie pozakonkursowym, jako zadania mające na celu ograniczenie społecznych skutków pandemii COVID-19. Wysokość środków finansowych wydatkowanych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej przez miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała i powiaty ziemskie na zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w latach 2019-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12 Wysokość środków finansowych w Aglomeracji Beskidzkiej na zadania programowe realizowane przez organizacje pozarządowe w latach 2019-2020.

Podmiot	Wydatki poniesione w 2019 r.	Wydatki poniesione w 2020	% wzrost/spadek
miasto Bielsko-Biała	12 921 125,00 zł	16 026 618,54 zł	24,03%
powiat bielski	248 500,00 zł	222 750,68 zł	-10,36%
powiat cieszyński	260 143,00 zł	178 831,00 zł	-31,26
powiat żywiecki	315 060,00 zł	bd	bd
Agglomeracja Beskidzka	13 744 828,00 zł		

Źródło: Opracowanie własne

Należy zaznaczyć że poza programami współpracy miasta Bielsko-Biała i powiatów ziemskich z organizacjami pozarządowymi gminy zlokalizowane na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej (w ramach swoich budżetów) również realizują działania dedykowane lokalnym organizacjom pozarządowym i wspierają je finansowo, poprzez dostępność do konkursowych i poza konkursowych środków grantowych.

Organizacje pozarządowe w Aglomeracji Beskidzkiej rozlokowane są nierównomiernie ze względu na uwarunkowania lokalizacyjne (miasto-wieś). Na obszarach wiejskich najczęściej działają organizacje w formie stowarzyszeń. Zazwyczaj zrzeszają mieszkańców wokół określonych inicjatyw społecznych, kulturalnych i sportowych.

Ponad jedną trzecią wszystkich tego typu organizacji w Polsce stanowią kluby sportowe. Aktywnymi ogniwami działalności pozarządowej w Aglomeracji Beskidzkiej są również takie organizacje społeczne jak: Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia mieszkańców miejscowości i dzielnic, organizacje ekologiczne, inne organizacje tematyczne i branżowe. Najczęściej liczba członków organizacji pozarządowych w miastach jest wyższa, aniżeli w organizacjach działających na obszarach wiejskich Aglomeracji Beskidzkiej.

Analizując potencjał Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie organizacji pozarządowych należy stwierdzić, że liczba i rodzaj (branże i obszary działania) zarejestrowanych podmiotów była na poziomie zadowalającym w odniesieniu do potencjału społecznego obszaru. Inną kwestią pozostaje poziom aktywności organizacji. Część podmiotów cechuje się niższą aktywnością w ostatnich latach, co podyktowane jest różnymi czynnikami, w tym⁸:

- zwiększonym ryzykiem wynikającym z epidemii COVID-19 i ograniczeniami epidemicznymi,
- brakiem własnych środków finansowych lub niedoborem finansów,
- utrudnionym dostępem do programów grantowych,
- niskim poziomem zainteresowania mieszkańców wolontariatem jako formą świadczenia pomocy,
- dużą rotacją pracowników / wolontariuszy w systemie „od projektu do projektu,
- brakiem potencjału finansowego umożliwiającego zatrudnienie pracowników w celu ograniczenia rotacji i odpływu najlepszych kadr,
- brakami infrastrukturalnymi związanymi w szczególności z bazą lokalową umożliwiającą zwiększenie aktywności społecznej,
- niewystarczającym procesem uspołecznienia przedsięwzięć i projektów publicznych,
- niewystarczającą współpracą z sektorem biznesowym i samorządowym.

Główne obszary problemowe organizacji pozarządowych w Aglomeracji Beskidzkiej to: infrastruktura, finanse i zasoby ludzkie. Mając na celu dalszy zrównoważony i wielosektorowy rozwój Aglomeracji Beskidzkiej konieczne jest wsparcie dla sektora pozarządowego i współpraca międzysektorowa, która umożliwi pełne wykorzystanie potencjałów.

1.4.2. Działalność lokalnych grup działania

Lokalne grupy działania/lokalne grupy rybackie (LGD/LGR) są rodzajem partnerstwa terytorialnego, powstałego jako oddolna inicjatywa zrzeszająca przedstawicieli lokalnych organizacji z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców działających na rzecz lokalnej społeczności. W Polsce funkcjonują 324 lokalne grupy działania, których lokalne strategie rozwoju zostały wybrane do realizacji i finansowania ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach działania LEADER.

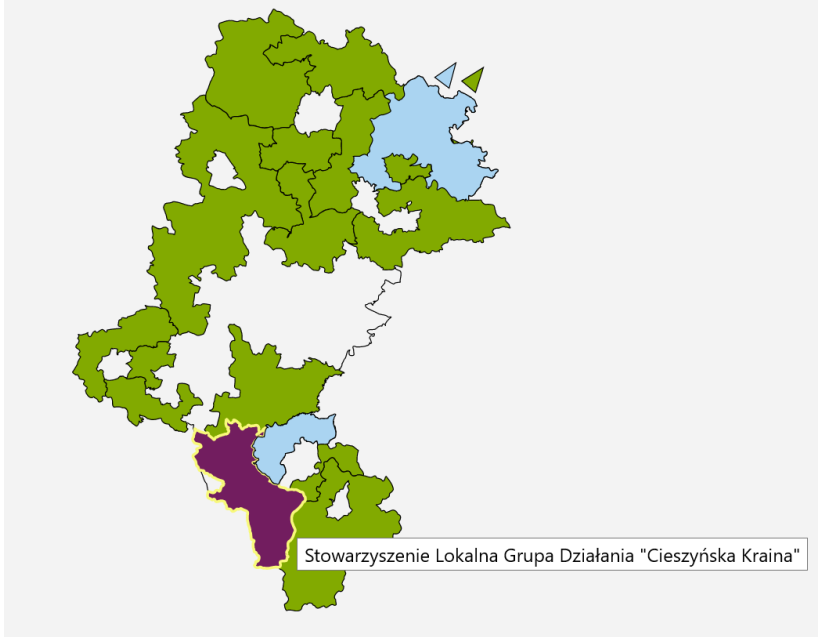
Od kilkunastu lat prężnie funkcjonują na obszarach wiejskich województwa śląskiego Lokalne Grupy Działania (LGD) oraz Lokalne Grupy Rybackie (LGR), które animują, kreują i wspierają potencjał poszczególnych sołectw i gmin. Działania LGD i LGR koncentrują się m.in. na integracji lokalnych społeczności, promowaniu turystyki, ekologicznym stylu życia, edukacji, wzmacnianiu potencjału lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości społecznej i wolontariatu, czy rewitalizacji. Stanowią one ważny element w procesie planowania i programowania rozwoju tych obszarów.

---

⁸ Opracowanie własne na podstawie warsztatów diagnostycznych on-line z przedstawicielami sektora społeczno-gospodarczego w dniu 10.11.2021 r.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje ogółem 17 LGD/LGR - 5 z nich znajduje się na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.

LGD/LGR na terenie Aglomeracji Beskidzkiej

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Cieszyńska Kraina"
Dane teleadresowe: ul. Mickiewicza 943-430 Skoczów, http://www.cieszynskakraina.pl
Lokalizacja: <p>Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Cieszyńska Kraina"</p>
Obszar: 740.00 km ²
Obszar działania: Brenna, Chybie, Hażlach, Wisła, Ustroń, Strumień, Skoczów, Istebna, Szczyrk, Zebrzydowice, Dębowiec, Goleiszów
Krótką charakterystyka: Stowarzyszenie powstało w 2008 r. Obecnie liczy 69 członków oraz 1 członka honorowego. Sektor publiczny reprezentuje 12 podmiotów, sektor społeczny reprezentuje 16 podmiotów, sektor gospodarczy reprezentuje 18 podmiotów, sektor mieszkańców reprezentuje 23 członków. Skład członkowski LGD uwzględnia przedstawicieli wszystkich sektorów i grup szczególnie istotnych z punktu widzenia prawidłowej realizacji LSR oraz mieszkańców „Cieszyńskiej Krainy”. Na obszar Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina” składają się gminy Śląska Cieszyńskiego, przynależące administracyjnie do terytorium powiatu cieszyńskiego oraz do powiatu bielskiego: Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleiszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Szczyrk, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice. Obszar działania jest spójny terytorialnie, łączą go tradycje przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz chęć współpracy społeczności lokalnych dla jego rozwoju. Konieczność ciągłego śledzenia zmian prawnych, dostosowywania LSR do potrzeb mieszkańców, prowadzone i odbyte szkolenia doprowadziły, po siedmiu latach działania do pełnej specjalizacji w tematyce pozyskiwania i zarządzania środkami z Europejskiego Funduszu Rolnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wdrażaniu podejścia Leader. Efektem dotychczasowych

działań LGD „Cieszyńska Kraina” są nie tylko działania własne na rzecz mieszkańców, udział w targach, doradztwo w pozyskiwaniu środków, ale również realizacja projektów partnerskich, współfinansowanych ze środków zewnętrznych. LGD na swoim koncie ma ocenę 577 wniosków o przyznanie pomocy, złożonych przez mieszkańców Cieszyńskiej Krainy na kwotę ponad 9 mln zł. LGD „Cieszyńska Kraina” od 2008 r. konsekwentnie kontynuuje swoją politykę/misję skupiającą się przede wszystkim na rozwoju kapitału społecznego, jego kwalifikacji, aktywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności, budowy silnej więzi mieszkańców ze swoimi miejscowościami, dbania o stan środowiska przyrodniczego, malowniczego krajobrazu oraz spójności społecznej, której filarem są tradycje ekumenizmu, zapewnienie dobrego dostępu do informacji o obszarze dla podmiotów zewnętrznych i wewnętrznych oraz wspólna promocja i tworzenie wizerunku obszaru objętego działaniem LGD.

Jednym z głównych zadań tak stworzonego partnerstwa jest m.in. działanie na rzecz grup defaworyzowanych, funkcjonujących na terenie działania LGD. W oparciu o badania ankietowe mieszkańców obszaru LGD „Cieszyńska Kraina” oraz informacje przekazane przez ośrodki pomocy społecznej a także PUP w Cieszynie i Bielsku-Białej stwierdzono, iż największą grupą defaworyzowaną na terenie działania LGD są osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo.

Projekty:

„Cieszyńska Kraina Edukacyjna” (PO KL, 2011 r.)

„Wsparcie dla rozwoju dla ekonomii społecznej” (PROW na lata 2014-2020)

„Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Cieszyńskiej Krainy” (PROW na lata 2014-2020)

„Promowanie obszaru Cieszyńskiej Krainy poprzez tworzenie lub rozwój elementów promocji obszaru” (PROW na lata 2014-2020)

„Turystyka uwarunkowaniem rozwoju i szansą terenu” (PROW na lata 2014-2020)

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka Bielska Kraina

Dane teleadresowe: ul. Regera 81, 43-382 Bielsko-Biała <http://www.bielskakraina.pl>

Lokalizacja:

Obszar: 275.00 km²

Obszar działania:

Jaworzno, Jasienica, sołectwa Czechowice-Dziedzic (Zabrzeg, Ligota, Bronów), Bestwina, Wilamowice.

Krótką charakterystyka:

Obok osób fizycznych członkami stowarzyszenia są jednostki samorządu terytorialnego: 9 gmin powiatu bielskiego.

Spójność LGR opiera się przede wszystkim na spójności przestrzennej, tzn. gminy wchodzące w skład LGR pozostają w bezpośrednim sąsiedztwie. Obszar działania ma formę połowy niezamkniętego pierścienia wokół miasta Bielsko-Biała, nienależącego do powiatu bielskiego, a stanowiącego odrębny powiat grodzki. Obszar objęty działaniem LGR znajduje się w południowej części województwa śląskiego i leży w całości na terenie powiatu bielskiego, w obrębie międzynarodowych szlaków komunikacyjnych i transportowych. Poza tym cały obszar charakteryzuje się powiązaniem gospodarczymi, historycznymi, kulturowymi i przyrodniczymi.

Stowarzyszenie powstało na podstawie wspólnej inicjatywy oddolnej 3 sektorów: gospodarczego (przedsiębiorcy, w tym gospodarstwa rybackie), społecznego (organizacje pozarządowe – w tym związane z rybactwem, osoby fizyczne) oraz publicznego (5 z 10 gmin powiatu bielskiego, powiat bielski) w październiku 2009 r. Ponad 2/3 członków stanowią przedstawiciele sektora społecznego i gospodarczego.

Celem powstania Stowarzyszenia był i jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy obszaru zależnego od rybactwa poprzez promowanie wzrostu gospodarczego, tworzenie miejsc pracy oraz wspieranie zdolności do zatrudnienia i mobilności na rynku pracy, a także aktywizacja i włączenie społeczności obszarów zależnych od rybactwa.

Członkowie reprezentujący różne sektory byli beneficjentami środków finansowych pochodzących z Osi 4 PO RYBY Ponadto, członkowie czynnie angażowali się w działalność Stowarzyszenia, które

zgodnie ze statutem podejmowało szereg działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz poprawy jakości życia mieszkańców obszarów zależnych od rybactwa.

Efektom działań podejmowanych przez Stowarzyszenie była sprawna redystrybucja środków z Osi 4 PO RYBY 2007-2013. Do biura wpływały projekty wpisujące się w zakresy operacji premiowanych do dofinansowania na obszarze Bielskiej Krainy, a ich realizacja wpłynęła w zdecydowany sposób na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru zależnego od rybactwa, czego efektem było m.in. utworzenie ponad 50 miejsc pracy. LGR Bielska Kraina ogłosiła w tym czasie 20 naborów wniosków o dofinansowanie, dofinansowanych zostało 76 projektów, na łączną kwotę 18 984 462,88 zł, co stanowiło wykonanie budżetu na poziomie 93%.

Oprócz wsparcia, które LGR pozyskała z osi 4 PO RYBY Stowarzyszenie otrzymało także dofinansowanie na 9 projektów z innych źródeł finansowania na łączną sumę 375 933,75 zł, w zakresie edukacji, aktywizacji lokalnych społeczności, promocji gospodarki rybackiej, ekonomii społecznej, w zakresie związanym z rybactwem.

W okresie 2014-2020 LGR kontynuowało działalność na rzecz zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju obszarów rybackich poprzez działania na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców przez zwiększenie zatrudnienia na obszarach rybackich, w tym zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw rybackich poprzez modernizację i innowacyjność, rozwój kompetencji oraz wsparcie aktywności gospodarczej niezwiązanej z podstawową działalnością rybacką, a także działania na rzecz ochrony środowiska w zakresie poprawy wykorzystania potencjału wodnego Bielskiej Krainy.

Projekty:

Mikroprojekt pn. „Maluchy bez granic”, który był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska 2014-2020 oraz z budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Beskidy

„Nasze dziedzictwo kulinarne – łączymy smaki pogranicza” z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Beskidy w ramach PROGRAMU INTERREG V-A POLSKA-SŁOWACJA 2014-2020

Mikroprojekt pn. „Na styku kultur - tradycja współzawodnictwa” współfinansowany ze środków Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Beskidy w ramach PROGRAMU INTERREG V-A POLSKA-SŁOWACJA 2014-2020 oraz z budżetu państwa.

„Wsparcie aktywności i kompetencji mieszkańców śródlądowych obszarów rybackich” (branżowe szkolenie, 2018 r.)

„Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej poprzez organizację wyjazdów studyjnych oraz udział w konferencji rybackiej” – międzynarodowy projekt współpracy

„Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej oraz promocja obszarów rybackich poprzez organizację wyjazdów studyjnych oraz wydanie publikacji promującej obszary zależne od rybactwa.”

„Projekt współpracy międzyregionalnej "Złota Łuska"

Stowarzyszenie Rybackie - Żabi Kraj

Dane teleadresowe: ul. Mickiewicza 9 43-430 Skoczów <https://www.zabikraj.pl/index.html>

Lokalizacja:

Powierzchnia: 362 km²

Obszar działania:

Chybie, Dębowiec, Goczałkowice Zdrój, Pawłowice, Skoczów, Strumień, Zebrzydowice.

Krótką charakterystyka:

Powołanie Stowarzyszenia LGR „Żabi Kraj” było naturalną konsekwencją wieloletniej aktywności środowisk lokalnych, w szczególności rybackich zamieszkujących obszar nazywany od dawien dawna Żabim Krajem. Na tym wyjątkowo bogatym w tradycje rybackie obszarze związek ludności z gospodarką stawową sięga wielu wieków.

Wraz z nadejściem perspektywy budżetowej 2007-2013 z niecierpliwością wyczekiwano na instrumenty wsparcia Wspólnej Polityki Rybackiej Unii Europejskiej, który miał zostać uruchomiony w Polsce w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich”. Celami i działaniami Stowarzyszenia były:

- działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa,
- aktywizowanie i integrowanie społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa,
- łagodzenie skutków zmian strukturalnych w sektorze rybactwa,
- opracowanie i przyjęcie Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich,
- rozpowszechnianie założeń i realizacja zadań wynikających z przyjętej przez Stowarzyszenie LSROR,
- prowadzenie doradztwa w zakresie przygotowania projektów związanych z realizacją LSROR,
- upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc w ramach realizacji LSROR,
- wybór operacji do dofinansowania ze środków przewidzianych w Programie Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”,

- zachowanie równości praw kobiet i mężczyzn oraz aktywizowanie osób poniżej 30 roku życia,
- pozyskiwanie partnerów oraz innych źródeł finansowania działań Stowarzyszenia oraz przygotowanie i realizacją innych projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych,
- prowadzenie działalności szkoleniowej i wydawniczej,
- współpraca między regionalna i międzynarodowa rozwijająca wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, które przyczyniają się do innowacyjności działań Stowarzyszenia.

Projekty:

Działania projektowe organizacji opierały się o środki finansowe dostępne w ramach PO RYBY 2007-2013. Działania te były ukierunkowane na:

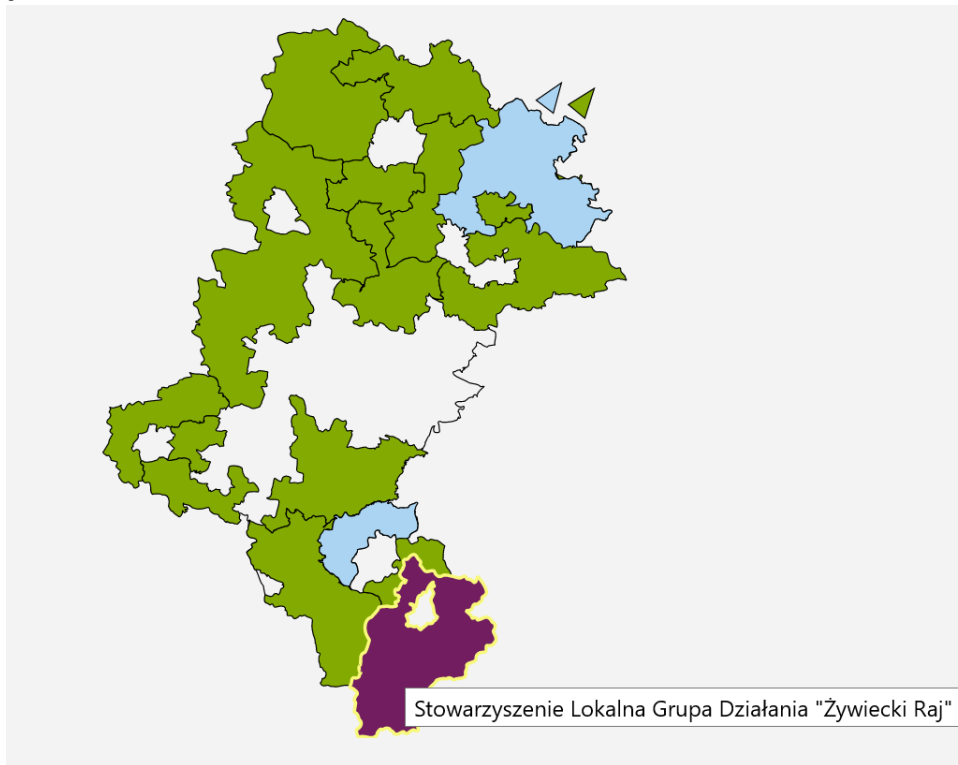
- Wzmacnianie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa,
- Restrukturyzacja lub reorientacja działalności lub dywersyfikacja zatrudnienia osób mających prace związaną z sektorem rybactwa w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem,
- Podnoszenie wartości produktów rybactwa, rozwój usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa,
- Ochrona środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności oraz przywracanie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej,
- funkcjonowanie LGR oraz nabywanie umiejętności i aktywizacja społeczności lokalnych,
- Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

W okresie programowania UE 2014-2020 Stowarzyszenie Rybackie Żabi Kraj nie uzyskało dofinansowania z instrumentu Wspólnej Polityki Rybackiej Unii Europejskiej tym samym konieczne było zakończenie działalności organizacji.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Żywiecki Raj"

Dane teleadresowe: ul. Królowej Jadwigi 6, 34-325 Łodygowice, <http://www.zywieckiraj.pl>

Lokalizacja:

Obszar: 989.00 km²

Obszar działania:

Czernichów, Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujszoły, Węgierska Górk

Krótką charakterystyka:

Stowarzyszenie powstało we wrześniu 2008 r. i obejmuje 14 gmin wiejskich powiatu żywieckiego tworzących spójny geograficznie obszar. W skład LGD „Żywiecki Raj” wchodzi gminy: Czernichów, Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujszoły, Węgierska Górk. Członkiem LGD jest także powiat żywiecki oraz Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu.

„Żywiecki Raj” zrzesza: osoby fizyczne, przedsiębiorców, samorządy oraz organizacje pozarządowe. Aktywność Stowarzyszenia opiera się na szeregu działań, które mają na celu rozwój obszaru LGD, ożywienie gospodarcze i społeczne, poprzez realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. Do najważniejszych celów Stowarzyszenia należy efektywne wykorzystanie niepowtarzalnych walorów środowiskowych i wspieranie odnawialnych źródeł energii, bazowanie na produkcie lokalnym jako elemencie promocji dziedzictwa kulturowego oraz pielęgnacja gwary i zwyczajów góralskich a także rozwój obszaru poprzez promocję zdrowego trybu życia – wspieranie sportu i aktywnej turystyki.

Gminy należące do obszaru działalności Stowarzyszenia, leżą w obrębie pasma Beskidów: Śląskiego, Żywieckiego i Małego.

Za pośrednictwem LGD „Żywiecki Raj” w latach 2009–2015 mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały 178 projektów wykorzystując w ten sposób łącznie kwotę 12 614 205,73 zł. Działania te były możliwe dzięki funkcjonowaniu biura LGD, które prowadziło nabory wniosków, konsultacje i szkolenia dla beneficjentów. Łącznie we wszystkich 16 naborach wpłynęło 555 wniosków a z samego doradztwa skorzystało prawie 1 tys. podmiotów.

Projekty:

Projekt grantowy Kultura gór „Żywieckiego Raju”

Projekt grantowy DIALOG MIĘDZYPOKOLENIOWY

Projekt grantowy „TURYSTYKA DZIEDZICTWA „ŻYWIECKIEGO RAJU”

Projekt własny „Dobre praktyki przedsiębiorczości lokalnej”

Projekt własny „Inkubator przedsiębiorczości lokalnej”

Projekt własny „Markowy produkt turystyczny”

Projekt własny „Beskidzkie lekcje historii i kultury „Żywieckiego Raju”

Projekt własny „Żywieckie Ekorajdy”

Projekt współpracy „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością Inspiracją Atrakcją” – KUCHNIA

Projekt współpracy „Bee Friends”

Projekt współpracy „Stacja Regeneracja”

Projekt współpracy „Magiczny, regionalny koszyk atrakcji”, akronim MARKA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zaczerpniętych z <https://ksow.pl/>

1.5. Zdrowie

1.5.1. Sytuacja zdrowotna mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej

Z danych zawartych w raporcie za 2019 r. pt. „Zdrowie Mieszkańców w Liczbach” publikowanym przez Wydział Zdrowia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, iż największym zagrożeniem dla mieszkańców województwa śląskiego są:

- choroby układu krążenia,
- nowotwory złośliwe,
- cukrzyca – szczególnie dotycząca dzieci w przedziale wieku 5-18 lat,

Podobnie przedstawia się sytuacja mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 13 Przyczyny zgonów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej.

Jednostka	2018	2019
Zgony		
powiat bielski	1 600	1 563
powiat cieszyński	1 943	1 845
powiat żywiecki	1 720	1 760
powiat m. Bielsko-Biała	1 865	1 860
Agglomeracja Beskidzka	7 128	7 028
Niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze ogółem		
powiat bielski	6	8
powiat cieszyński	9	11
powiat żywiecki	8	10
powiat m. Bielsko-Biała	9	8
Agglomeracja Beskidzka	32	37
Nowotwory ogółem		
powiat bielski	421	418
powiat cieszyński	517	453
powiat żywiecki	407	432
powiat m. Bielsko-Biała	556	525
Agglomeracja Beskidzka	1 901	1 828
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej ogółem		
powiat bielski	57	49
powiat cieszyński	49	51
powiat żywiecki	59	73
powiat m. Bielsko-Biała	48	65
Agglomeracja Beskidzka	213	238
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów ogółem		
powiat bielski	49	29
powiat cieszyński	46	58
powiat żywiecki	27	34
powiat m. Bielsko-Biała	40	35
Agglomeracja Beskidzka	162	156
Choroby układu krążenia ogółem		
powiat bielski	747	753
powiat cieszyński	867	795
powiat żywiecki	863	834
powiat m. Bielsko-Biała	830	842
Agglomeracja Beskidzka	3 307	3 224

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Choroby układu oddechowego ogółem		
powiat bielski	66	67
powiat cieszyński	152	136
powiat żywiecki	87	78
powiat m. Bielsko-Biała	95	87
Aglomeracja Beskidzka	400	368
Choroby układu trawiennego ogółem		
powiat bielski	100	79
powiat cieszyński	92	103
powiat żywiecki	90	84
powiat m. Bielsko-Biała	96	97
Aglomeracja Beskidzka	378	363
Choroby układu kostnowązowego, mięśniowego i tkanki łącznej		
powiat bielski	0	1
powiat cieszyński	2	1
powiat żywiecki	1	1
powiat m. Bielsko-Biała	1	4
Aglomeracja Beskidzka	4	7
Choroby układu moczowo-płciowego		
powiat bielski	7	6
powiat cieszyński	17	16
powiat żywiecki	18	12
powiat m. Bielsko-Biała	8	14
Aglomeracja Beskidzka	50	48
Niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		
powiat bielski	2	4
powiat cieszyński	2	2
powiat żywiecki	4	2
powiat m. Bielsko-Biała	3	1
Aglomeracja Beskidzka	11	9
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe		
powiat bielski	6	1
powiat cieszyński	2	1
powiat żywiecki	1	5
powiat m. Bielsko-Biała	3	4
Aglomeracja Beskidzka	12	11

Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane		
powiat bielski	59	72
powiat cieszyński	89	130
powiat żywiecki	50	89
powiat m. Bielsko-Biała	82	86
Aglomeracja Beskidzka	280	377
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu - ogółem		
powiat bielski	78	75
powiat cieszyński	97	86
powiat żywiecki	103	105
powiat m. Bielsko-Biała	94	91
Aglomeracja Beskidzka	372	357
Pozostałe przyczyny		
powiat bielski	2	1
powiat cieszyński	2	2
powiat żywiecki	2	1
powiat m. Bielsko-Biała	0	1
Aglomeracja Beskidzka	6	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Najczęstsze przyczyny zgonów wśród mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej to choroby układu krążenia – stanowiły one przyczynę blisko połowy wszystkich zgonów (45,87%) oraz nowotwory złośliwe, stanowiące przyczynę 26,01% ogółu zgonów. Liczba osób umierających na te choroby był proporcjonalna między powiatami Aglomeracji Beskidzkiej. Zauważalną różnicę w liczbie zgonów spowodowanych chorobami układu oddechowego zanotowano natomiast między powiatem cieszyńskim a pozostałymi powiatami – średnio o 77,88%, co może świadczyć o szczególnie trudnej dostępności do specjalistycznej opieki medycznej, mniejszej świadomości społecznej w zakresie profilaktyki chorób układu oddechowego i/lub większego zanieczyszczenia powietrza na tym terenie.

Przedstawione dane, nie uwzględniają zgonów spowodowanych COVID-19, ponieważ GUS na dzień sporządzenia raportu, nie zaktualizował statystyk w tym zakresie. Należy jednak wziąć pod uwagę utrudniony dostęp pacjentów do usług medycznych, szczególnie w zakresie działań profilaktycznych i diagnostyki, co miało niewątpliwie znaczący wpływ na przyczyny śmierci mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej.

Warto także wspomnieć, iż w ostatnim czasie w przestrzeni publicznej coraz częściej pojawiają się niepokojące informacje dotyczące zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Od zdrowia psychicznego tej grupy społecznej zależy dobra kondycja przyszłego społeczeństwa Aglomeracji Beskidzkiej. Problemy zdrowia psychicznego narastają i są wynikiem wielu czynników, wśród których można wymienić: globalizację, warunki społeczno-ekonomiczne, trudności okresu dorastania, problemy życia rodzinnego (rozwód, czy rozpad rodziny), a także relacje rodziców z dziećmi, których ograniczenie może zwiększać poczucie osamotnienia i ryzyko wystąpienia zachowań autodestrukcyjnych.

Dodatkowo zakłada się, że izolacja społeczna wynikająca z pandemii COVID-19 może mieć bardzo negatywny wpływ na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży

wykazujących zaburzenia psychiczne w stopniu wymagającym profesjonalnej pomocy są zbliżone w wielu krajach i dotyczą około 10% tej populacji. W Polsce odsetek ten wynosi co najmniej 9%, niemniej, jak już wcześniej wspomniano, sytuacja epidemiczna związana z COVID-19 ujawniła potrzebę wzmocnienia zabezpieczenia na odpowiednim poziomie pomocy psychiatrycznej i psychologicznej dzieci i młodzieży. W związku z tym konieczne będzie uzupełnienie wsparcia młodych mieszkańców w zakresie terapii psychologicznej, psychiatrycznej i edukacyjnej poprzez zorganizowanie pomocy środowiskowej, wzmocnienie działalności poradni zdrowia psychicznego i oddziału dziennego oraz zwiększenie liczby miejsc w ośrodkach.

Podsumowując, samorządy powinny zatem przeanalizować zwiększenie swojego udziału w budowaniu polityki bezpieczeństwa zdrowotnego poprzez programy profilaktyczne, społeczne i promujące zdrowy tryb życia. Istotnym problemem jest również niewystarczający rozwój istniejącej infrastruktury i ograniczenia w dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności dotyczącej rozpoznawania i leczenia chorób nowotworowych i chorób układu krążenia oraz innych schorzeń (w przypadku powiatu cieszyńskiego także chorób układu oddechowego) których szczegółową analizę przeprowadzono w projekcie Regionalnej Polityki Zdrowia Województwa Śląskiego 2030⁹.

Profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób przewlekłych służy wydłużeniu okresu trwania życia w zdrowiu, pomimo aktualnej, trudnej sytuacji epidemicznej paraliżującej tego typu działania. Jest to istotne nie tylko ze względu na utrzymanie dobrej jakości życia poszczególnych osób i ich rodzin, ale także ze względu na wymiar gospodarczy, zarówno w kontekście zmniejszania obciążeń systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, jak i konieczność wydłużania aktywności zawodowej osób pracujących wobec zachodzących procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny, zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym).

Bardzo ważną kwestią jest też systemowe (nie tylko incydentalne) wsparcie oraz opieka psychologiczna i psychiatryczna dzieci i młodzieży wobec zwiększających się potrzeb w tym zakresie zarówno ze względu na wpływ COVID-19 jak i też inne procesy społeczne (m.in. cyberprzemoc, wykluczenie społeczne przez grupy rówieśnicze, uzależnienie od Internetu i korzystania z urządzeń mobilnych oraz gier komputerowych).

---

⁹ Na dzień przygotowania niniejszej analizy dla dokumentu pn. Regionalnej Polityki Zdrowia Województwa Śląskiego 2030 przeprowadzono konsultacje społeczne oraz zamieszczono uwagi i wnioski. Ostateczna wersja (zatwierdzona uchwałą) powinna zostać wzięta pod uwagę w dalszych pracach nad Strategią rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej.

1.5.2. Opieka zdrowotna

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Szczegółowe informacje i dane na temat podstawowej opieki zdrowotnej w Aglomeracji Beskidzkiej przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 14 Podstawowa ochrona zdrowia w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie			
5 050 468	4 916 117	4 482 714	-2,66%
Przychodnie ogółem			
427	421	410	-3,98%
Praktyki lekarskie w miastach			
30	23	21	-30%
Praktyki lekarskie na wsi			
38	35	31	-18,42%
Liczba porad udzielonych w przychodniach ogółem			
3 002 424	2 989 116	2 801 007	-6,7%
Liczba porad udzielonych w przychodniach podległych samorządowi			
339 997	376 648	317 664	-6,57%
Apteki dostępne ogółem			
227	215	214	-5,72%
Ludność na aptekę ogólnodostępną			
11 995	12 571	12 590	-4,96%

Źródło: Dane opracowane na podstawie BDL.

Zwiększeniu uległa liczba osób przypadających na 1 aptekę z 11 995 w 2018 roku do 12 590 w 2020 roku, zmniejszeniu uległa liczba praktyk lekarskich w miastach z 60 w 2018 roku do 21 w 2020 r. i na obszarach wiejskich Aglomeracji Beskidzkiej z 38 w 2018 roku do 31 w 2020 roku.

Prześledzenia w przyszłych latach wymaga zjawisko zmniejszania się liczby porad w przychodniach. Generalnie odnotowano tendencje spadkowe w zakresie pozaszpitalnej ochrony zdrowia. Najprawdopodobniej ma to związek ze spadkiem liczby ludności oraz narastającymi problemami w zakresie liczby dostępnej kadry medycznej.

SZPITALNA OPIEKA ZDROWOTNA

Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej działały następujące placówki szpitalne:

- Szpital Wojewódzki w Bielsku-Białej – posiadający 17 oddziałów szpitalnych: oddział anestezyjologii i intensywnej terapii, oddział chorób wewnętrznych i diabetologii, oddział hematologii, oddział gastroenterologiczny i chorób wewnętrznych, oddział ginekologiczno-położniczy, oddział kardiologiczny ze stanowiskami intensywnego nadzoru kardiologicznego,

oddział noworodkowy, oddział laryngologii i onkologii laryngologicznej, oddział urologii i onkologii urologicznej, oddział neurologiczny z pododdziałem udarowym, SOR, oddział chirurgii urazowo-ortopedycznej, oddział neurochirurgiczny, oddział chirurgii ogólnej i naczyniowej, oddział patologii noworodka, oddział okulistyki, oddział anestezjologii i intensywnej terapii, oddział nefrologiczny, dział anestezji, 18 stanowisk dializacyjnych, Zakład Diagnostyki Obrazowej z możliwością przeprowadzania badań diagnostycznych. Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej posiadający Certyfikaty Jakości i dysponujący pracownikami diagnostycznymi w zakresie analityki ogólnej oraz bakteriologii, biochemii, hematologii, immunologii, toksykologii i serologii, Zakład Rehabilitacji oferujący szeroki wybór usług medycznych z zakresu fizjoterapii, Centralna Sterylizacja dysponująca sterylizatorami parowymi, gazowymi i plazmowymi, zapewnia wysoki stopień sterylności stosowanego sprzętu medycznego.

- Szpital Ogólny im. dr Edmunda Wojtyły w Bielsku-Białej – stanowi część *Beskidzkiego Centrum Onkologii – Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Bielsku-Białej*, posiada następujące oddziały: oddział ginekologiczno-położniczy, oddział noworodkowy, oddział chirurgii ogólnej, oddział anestezjologii i intensywnej terapii, oddział kardiologiczny, oddział wewnętrzny, oddział neurologiczny, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy. Funkcjonujące poradnie: patologii noworodka, ginekologiczno-położnicza, ginekologii dziecięcej, patologii ciąży, leczenia niepłodności, kardiologiczna, wirusowego zapalenia wątroby, chirurgii ogólnej, neurologiczna.
- Szpital Pediatriczny w Bielsku-Białej, posiadał oddziały szpitalne: niemowlęcy, pediatryczny z pododdziałem gastroenterologicznym i pododdziałem ogólnopediatricznym, anestezjologii i intensywnej terapii noworodków i dzieci, chirurgii dziecięcej z pododdziałem otolaryngologii dziecięcej, psychiatryczny dla dzieci i młodzieży, dzienny psychiatryczny rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży, izba przyjęć z ambulatorium chirurgicznym i wyjazdowym Zespołem „N”. Funkcjonowały poradnie specjalistyczne dla dzieci i młodzieży: alergologiczna, endokrynologiczna, gastroenterologiczna, rehabilitacyjna, kardiologiczna, neurologiczna, nefrologiczna, logopedyczna, preluksacyjna, chirurgii dziecięcej, laryngologiczna, pediatryczna, anestezjologiczna, zdrowia psychicznego, urazowo-ortopedyczna dziecięca, pracownię diagnostyki obrazowej, laboratorium centralne. Była to jedyna tego typu placówka w subregionie południowym województwa śląskiego udzielająca świadczeń medycznych dla dzieci i młodzieży z terenu powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, żywieckiego, pszczyńskiego i miasta Bielska-Białej.
- Beskidzkie Centrum Onkologii. Szpital Miejski im. Jana Pawła II w Bielsku-Białej – funkcjonują w nim oddziały: anestezjologii i terapii medycznej, katedra i klinika chirurgii onkologicznej i ogólnej, oddział onkologiczny i hematoonkologiczny, oddział radioterapii i chemioterapii, izba przyjęć, blok operacyjny, oddział kardiologii i kardiologii onkologicznej, ginekologiczno-położniczy i ginekologii onkologicznej, noworodkowy, oddział gastroenterologii z pododdziałem chorób wewnętrznych, katedra onkologii, oddział dzienny chemioterapii. Funkcjonują również specjalistyczne poradnie: chirurgii, kardiologii, leczenia bólu, neurologiczna, gastroenterologiczna, patologii noworodka, ginekologii itp.
- Szpital św. Łukasza - Wielospecjalistyczny Szpital w Bielsku-Białej – zajmuje się leczeniem szerokiego spektrum schorzeń z zakresu ortopedii, medycyny sportowej, laryngologii, urologii, ginekologii, okulistyki, chirurgii ogólnej, naczyniowej, onkologicznej, plastycznej i innych. Posiada 32 poradnie specjalistyczne.
- Bielskie Centrum Psychiatrii – Olszówka w Bielsku-Białej – w swoich strukturach posiadało oddziały: rehabilitacji psychiatrycznej, psychiatryczny ogólny; Ośrodek Rehabilitacyjny dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych; poradnie: zdrowia psychicznego, terapii uzależnień od alkoholu i współuzależnienia; terapii uzależnienia od substancji

psychoaktywnych, zdrowia psychicznego, leczenia nerwic; oddziały dzienne: zaburzeń nerwicowych, psychiatryczny „A”, psychiatryczny „B”, psychiatryczny rehabilitacyjny, zespół leczenia środowiskowego oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej;

- Szpital Pod Bukami w Bielsku- Białej – zajmował się ortopedią, okulistyką, chirurgią, bariatryą. Posiada wiele poradni: bariatryczną, badań optometrycznych, chirurgii ogólnej i naczyniowej, diabetologiczną, dietetyczną, dermatologiczną, endokrynologiczną, osteopatii, onkologiczną, proktologiczną, pulmonologiczną, ginekologiczną, reumatologiczną, psychiatrii i psychologii.
- Szpital Śląski w Cieszynie – posiadał następujące oddziały: geriatryczny, kardiologiczny, chorób wewnętrznych, stację dializ, oddział nefrologiczny, chirurgiczny ogólny, anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii urazowo-ortopedycznej, neurologiczny, dermatologiczny, obserwacyjno-zakaźny, okulistyczny, rehabilitacyjny, pediatryczny, gruźlicy i chorób płuc, neonatologiczny, ginekologiczno-położniczy i blok porodowy, otolaryngologiczny, urologiczny, blok operacyjny, szpitalny oddział ratunkowy, oddział dzienny chemioterapii. W strukturze Szpitala znajdują się poradnie specjalistyczne w Cieszynie, Skoczowie, Ustroniu.
- Szpital Powiatowy w Żywcu posiadał oddziały: chorób wewnętrznych, intensywnej terapii, neonatologii, położnictwa i ginekologii, pediatrii, chirurgii ogólnej, ortopedii, rehabilitacji, szpitalny oddział ratunkowy oraz poradnie: neurologiczną, ginekologiczno – położniczą, chirurgiczną, gastro – enterologiczną, ortopedyczną, preluksacyjną, rehabilitację, medycynę pracy, POZ nocną i świąteczną. Aktualnie placówka znajduje się w stanie likwidacji, a jej działania przejął ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec.
- ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec – posiadał w swoich strukturach oddziały: anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii ogólnej i onkologicznej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chorób wewnętrznych, ginekologiczno-położniczy, kardiologiczny, neonatologiczny, pediatryczny, rehabilitacyjny. Funkcjonują również poradnie specjalistyczne.
- Szpital Kolejowy w Wilkowicach-Bystrej – w swoich strukturach posiadał oddziały szpitalne: wewnętrzny, kardiologiczny ze stanowiskami intensywnego nadzoru i intensywnej terapii, pulmonologiczny, rehabilitacji ogólnoustrojowej, rehabilitacji neurologicznej, opieki paliatywnej; poradnie specjalistyczne: kardiologiczną, pulmonologiczną, neurologiczną, rehabilitacyjną, opieki paliatywnej; zespół domowej opieki paliatywnej; zakład rehabilitacji z pododdziałem rehabilitacji dziennej; medyczne laboratorium diagnostyczne; zakład diagnostyki z pracownikami; nocną i świąteczną opiekę zdrowotną;
- Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej – w swoich strukturach posiadało oddziały szpitalne: pulmonologiczno-onkologiczny z chemioterapią, diagnostyczno-obszerny chorób płuc i gruźlicy, pulmonologiczny i niewydolności oddechowej z łózkami nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej, chorób wewnętrznych i niewydolności krążenia, chirurgii klatki piersiowej i nowotworów, anestezjologii i intensywnej terapii; poradnie specjalistyczne: alergologiczną, chorób płuc i gruźlicy, chirurgii klatki piersiowej, pulmonologiczną, onkologiczną, domowego leczenia tlenem, kardiologiczną, chirurgii ogólnej i onkologicznej, poz, rehabilitacyjną, dział fizjoterapii, zakład diagnostyki obrazowej; medyczne laboratorium diagnostyczne;
- Beskidzki Zespół Lecznico-Rehabilitacyjny Szpital Opieki Długoterminowej w Jaworzu – w swoich strukturach posiadał oddziały: leczniczo-rehabilitacyjny dla dorosłych z pododdziałem rehabilitacji neurologicznej dla dorosłych i pododdziałem rehabilitacji kardiologicznej, leczniczo-rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży z pododdziałem rehabilitacji neurologicznej dla dzieci i młodzieży i pododdziałem rehabilitacji pulmonologicznej dla dzieci i młodzieży, pododdziały dzienne: rehabilitacji kardiologicznej, dzienny, dzienny dla dzieci i młodzieży, dział rehabilitacji dla dorosłych oraz dział rehabilitacji dla dzieci i młodzieży,

poradnie specjalistyczne: kardiologiczną, reumatologiczną, neurologiczną; pracownie rentgenodiagnostyki oraz ultrasonografii; medyczne laboratorium diagnostyczne.

- Polsko-Amerykańskie Kliniki Serca I Oddział Kardiologii Inwazyjnej i Niewydolności Serca w Ustroniu
- Polsko-Amerykańskie Kliniki Serca II Oddział Kardiologiczny American Heart of Poland Sp. z o.o. w Bielsku-Białej.

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej zaobserwowano niepokojące zjawisko zmniejszania się liczby udzielonych porad lekarskich, praktyk lekarskich, a także liczby aptek. Będzie to miało negatywny wpływ na zdrowie i jakość życia mieszkańców, a docelowo spowoduje zwiększenie salda migracji oraz liczby zgonów, co (w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym) będzie miało również wpływ na zahamowanie rozwoju gospodarczego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej.

Nie należy również zapominać o bezpośrednim wpływie pandemii w latach 2019-2020 na sposób funkcjonowania zarówno placówek szpitalnych, jak i podstawowej opieki zdrowotnej. Problem dotyczy dostępności do wyspecjalizowanej kadry medycznej, sprzętu, zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego zarówno pacjentom jak i personelowi, dynamicznego przeorganizowania przestrzeni placówek, aby było możliwe udzielanie szybkiej pomocy dla pacjentów zakażonych wirusem. Sytuacja ta miała zasadniczy wpływ na realizację zadań statutowych przez placówki oraz ich kondycję finansową.

W Aglomeracji Beskidzkiej funkcjonowały hospicja dla przewlekle lub terminalnie chorych:

Hospicjum św. Kamila w Bielsku-Białej - cele Stowarzyszenia to: działalność lecznicza, psychologiczna, socjalna i duchowa choremu oraz jego rodzinie, pomoc medyczna, psychologiczna, socjalna, duchowa rodzinie i opiekunom zmarłych, w okresie żałoby, zjednoczenie ludzi dobrej woli gotowych udzielać społecznie opieki i pomocy, o której mowa powyżej, propagowanie idei i udział w organizowaniu opieki hospicyjnej i paliatywnej.

Salwatoriańskie Stowarzyszenie Hospicyjne – prowadzi Hospicjum im. Św. Jana Pawła II w Bielsku-Białej, które dysponowało 28 miejscami dla chorych. Celem Hospicjum stacjonarnego jest zapewnienie pomocy w leczeniu objawowym i pielęgnacji chorego, a także wsparcie psychologiczne i duchowe dla chorego oraz rodziny. Do hospicjum domowego kwalifikują się chorzy z udokumentowaną, aktywną, zaawansowaną i postępującą chorobą nowotworową. Celem opieki interdyscyplinarnej jest kontrola bólu, innych objawów somatycznych, jak również łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych, socjalnych.

Dom Pomocy Społecznej HOSPICJUM - Dom Pomocy Społecznej "Hospicjum" w Bielsku-Białej przeznaczony był dla 25 osób przewlekle somatycznie chorych. Zapewniał swoim mieszkańcom całodobową opiekę i pielęgnację, zaspokojenie potrzeb bio-psycho-społecznych, podtrzymywanie aktywności psychoruchowej, rozwijanie kontaktów towarzyskich, działalność w zakresie rehabilitacji ruchowej i rekreacji.

Bonifraterskie Centrum Zdrowia Hospicjum domowe dla Osób Dorosłych – oferowało wszechstronną i kompleksową opiekę ukierunkowaną na łagodzenie objawów postępującej choroby i poprawę jakości życia oraz na łagodzenie cierpienia psychicznego, socjalnego oraz duchowego. Profesjonalny zespół medyczny: lekarz, pielęgniarka, psycholog, fizjoterapeuta, opiekuje się pacjentami w ostatniej fazie choroby w ich własnym domu, a także w razie potrzeby udziela wsparcia ich rodzinom.

Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty w Cieszynie - hospicjum opiekowało się osobami chorymi na nowotwory głównie z powiatu cieszyńskiego. Niosło pomoc medyczną, psychologiczną i duchową chorym oraz ich rodzinom. W szczególny sposób opiekując się dziećmi osieroconymi przez pacjentów.

Hospicjum Żywieckie Św. S. Faustyny Kowalskiej - obejmowało opieką domową chorych w terminalnym okresie choroby nowotworowej z terenu Żywca. Hospicjum współpracując z rodziną chorego, lekarzami rejonowymi oraz specjalistami, zapewniało opiekę medyczną celem poprawy jakości życia chorego, a także udzielało wsparcia duchowego i psychicznego tak choremu, jak i jego rodzinie. Opieka jest bezpłatna i opiera się na pracy trzech lekarzy, pięciu pielęgniarek oraz 25 wolontariuszy niemedycznych.

Hospicjum Otwarte Drzwi w Skoczowie – obejmowało opieką chorych z udokumentowaną chorobą nowotworową w jej terminalnym stadium lub inną chorobą przewlekłą pogarszającą jakość życia, trudną lub niemożliwą do opanowania w warunkach domowych. Hospicjum stacjonarne obejmowało chorych całodobową opieką zapewniając im maksymalny komfort życia w chorobie, dbając o każdą chwilę aż do końca. Do hospicjum domowego przyjmowane były osoby: z postępującą chorobą nowotworową wymagające stałej opieki pielęgniarskiej, nieuleczalnie chore, niesamodzielne z powodu postępującej choroby, starsze niewychodzące z domu, inne z rozpoznanymi chorobami wg kwalifikacji NFZ. Opieka jest bezpłatna i opiera się na pracy lekarzy, pielęgniarek, wolontariuszy i psychologów.

Biorąc pod uwagę główne przyczyny zgonów wśród mieszkańców Aglomeracji, tj. choroby układu krążenia, a przede wszystkim nowotwory należy zaznaczyć że liczba miejsc dostępnych dla pacjentów onkologicznych w stanie terminalnym, a także zapewnienie niezbędnego wsparcia psychologicznego zarówno dla chorych, jak ich rodzin na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej było niewystarczające wobec zaistniałych potrzeb.

OPIEKA ZDROWOTNA SENIORÓW

Programy opieki nad najstarszymi mieszkańcami Aglomeracji Beskidzkiej były wdrażane wielotorowo. Publiczne placówki zapewniały całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku. Podmioty te były prowadzone w ramach działalności statutowej lub gospodarczej. Szczegółowe informacje na temat tych jednostek przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15 Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku prowadzone w ramach działalności statutowej lub gospodarczej w Aglomeracji Beskidzkiej.

Nazwa	Adres	Liczba miejsc	Przeznaczenie placówki	Rodzaj działalności
Dom Opieki „Pod Dębem”	ul. Pod Dębem 18 43-300 Bielsko-Biała	21	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Seniora Pałacyk Jankowskiego	ul. Jaworowa 14 43-300 Bielsko-Biała	40	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Lawendowy Dom	ul. 13 Zakrętów 105 43-300 Bielsko-Biała	46	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Opieki „Milagros”	ul. Puszczyków 6 43-316 Bielsko-Biała	16	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Opieki „Daisy”	ul. Kazimierza Wielkiego 27	16	Osoby niepełnosprawne,	działalność gospodarcza na czas

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

	43-300 Bielsko Biała		przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	.określony do 28.II.2030r
Rodzinny Dom Senior sc	ul. Szczyrkowska 136 43-300 Bystra	40	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Magnolia	ul. Słowackiego 2 43-330 Wilamowice	9	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Opieki „TriVita”	ul. Krakowska 73 43-353 Porąbka	133	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Całodobowy Dom Opieki „Storczyk”	ul. Storczyków 43-384 Jaworze	18	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Willa Seniora	ul. Jama 1002 43-374 Buczkowice	18	Osoby w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Organizacja Wypoczynku – Dom Seniora	ul. Górecka 133 43-438 Brenna	8	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Górski Dom Seniora	ul. Hołcyna 24 43-438 Brenna	45	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Seniora „PARAISO”	ul. Wiejska 5 43-348 Brenna	99	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Całodobowa Opieka SilesiaMed	ul. Wyzwolenia 38 43-360 Brenna	42	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Seniora „Aura”	ul. Górnosłaska 46 43-460 Wisła	92	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Górski Zakątek Opieka i Rehabilitacja	ul. Wyzwolenia 168 43-365 Wilkowice	42	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Opieki „Kana”	ul. Katowicka 1 43-400 Cieszyn	21	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Opieki „U Boromeuszek” Sp. z o.o.	ul. Górny Rynek 6 43-400 Cieszyn	40	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Dom Pomocy Społecznej „Betania”	ul. Katowicka 1, 43-400 Cieszyn	30	Osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Pomocy Społecznej Konwentu Bonifratrów	Plac Londzina 1, 43-400 Cieszyn	116	Osoby przewlekle psychicznie chore (mężczyźni)	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Pomocy Społecznej	ul. Mickiewicza 36 43-430 Skoczów	39	dzieci i młodzieży niepełnosprawna intelektualnie (chłopcy) oraz dorośli niepełnosprawni intelektualnie (mężczyźni).	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Pomocy Społecznej	3 Maja 12 43-246 Strumień	73	Dzieci i młodzieży niepełnosprawna intelektualnie (chłopcy)	działalność statutowa na czas nieokreślony
Ewangelicki Dom Opieki EMAUS	ul. Ks. Kulisza 47, 43-445 Dzięgielów	89	Osoby w podeszłym wieku	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Seniora „Tulipan”	ul. Szpitalna 21 43-450 Ustroń	19	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas określony do 30.XI.2031 r.
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień	ul. Korfanteo 1, 43-400 Cieszyn	70	Osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore	Działalność statutowa na czas nieokreślony
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Feniks”	ul. Sportowa 13 43-430 Skoczów	102	Osoby dorosłe, niepełnosprawne intelektualnie	Działalność statutowa na czas nieokreślony
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Pogórze	ul. Zamek 132, 43-430 Skoczów	184	Osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie (kobiety) i przewlekle psychicznie chore (kobiety)	Działalność statutowa na czas nieokreślony
Wundervoller Morgen	ul. Wojska Polskiego 10 43-410 Zebrzydowice	34	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Placówka całodobowej opieki Dom Opieki Jana Pawła II	ul. J.S. Pelczara 891 34-383 Kamesznica	72	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność statutowa na czas nieokreślony
Dom Spokojnej Starości im. Św. Brata Alberta i Bł. Matki Bernardyny prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek	ul. K. Śmiecha 169 34-350 Węgierska Górka Żabnica	17	Osoby niepełnosprawne, przewlekle chore lub w podeszłym wieku	działalność statutowa na czas nieokreślony

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Dom Opieki „Na Cyrhli”	ul. Ślepa Dolina 12 34-335 Korbielów	30	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Seniora „Świerk”	ul. Nad Koszarawą 12 34-300 Żywiec	28	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Dom Aktywnego Seniora CuratioW	Rajcza 370 34-370 Rajcza	28	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
Rezydencja Seniora	ul. Zielona 224 34-350 Węgierska Górka	27	Osoby niepełnosprawne, przewlekłe chore lub w podeszłym wieku	działalność gospodarcza na czas nieokreślony
RAZEM AGLOMERACJA BESKIDZKA		1704		

Źródło: <https://www.katowice.uw.gov.pl/wydzial/wydzial-rodziny-i-polityki-spolecznej/wykazy-i-rejestry>. Dane na dzień 4 października 2021 r.; <http://www.pcprcieszyn.ox.pl/domy-pomocy-spolecznej>

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej dostępne były 1704 miejsca opieki dla osób niepełnosprawnych, przewlekłe chorych lub w podeszłym wieku, co oznacza, że na jedno miejsce przypadało średnio 665 mieszkańców (w tym średnio 148 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na 1 miejsce), co nie zaspokajało bieżących potrzeb w tym zakresie. Ze względu na starzenie się społeczeństwa i pojawienie się konieczności zapewnienia opieki seniorom, na pewno w przyszłych latach należy znacząco zwiększyć liczbę miejsc opieki dla osób znajdujących się w potrzebie z racji wieku, czy niepełnosprawności.

Ponadto liczba szpitalnych oddziałów geriatrycznych była niewystarczająca wobec potrzeb. Ograniczona była również dostępność do specjalistycznej opieki geriatrycznej - niezbędnej w wieku senioralnym, umożliwiającej poprawienie jakości życia oraz stan zdrowia osób starszych.

1.6. Oświata i wychowanie

1.6.1. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3

Poniżej przedstawiono dane dotyczące opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w latach 2018-2020 na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.

Tabela 16 Dane dotyczące opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w latach 2018-2020.

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Dzieci w wieku do lat 3 ogółem			
20 859	20 505	19 569	-6,18%
Dzieci w wieku do lat 3 w miastach			
9 847	9 710	9 211	-6,46%
Dzieci w wieku do lat 3 na wsi			
11 012	10 795	10 358	-1,97%
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3			
75	94	108	44%
Żłobki wraz z klubami dziecięcymi			
47	60	63	34,04%
Miejsca ogółem (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi)			
1 589	1 955	2 128	33,92%

Źródło: Dane opracowane na podstawie BDL.

W latach 2018-2020 odnotowano spadek liczby dzieci pod opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym, co można powiązać z ujemnym przyrostem naturalnym. Spadkowi liczby dzieci towarzyszy większa dostępność infrastruktury świadczącej opiekę – o 44% wzrosła liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadających na 1000 dzieci w wieku do lat 3, wzrosła również liczba żłobków wraz z klubami dziecięcymi (o 34,04%) oraz (co za tym idzie) liczba miejsc ogółem (o 33,92%).

Pomimo wzrostu liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych niezbędne są dalsze działania mające na celu przeciwdziałanie ograniczonej dostępności mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Szczególnie problem braku dostępności miejsc opieki dla dzieci do lat 3 jest zauważalny na obszarach wiejskich, gdzie opieka w postaci miejsc w żłobkach w ogóle nie jest prowadzona lub jest realizowana w bardzo niewielkim zakresie.

1.6.2. Edukacja przedszkolna

W latach 2018-2020 można zaobserwować zwiększającą się liczbę obiektów przedszkolnych.

Tabela 17 Dane dotyczące liczby przedszkoli w latach 2018-2020.

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Przedszkola ogółem			
362	367	370	1,65%
Przedszkola bez specjalnych ogółem			
292	296	301	3,08%

Przedszkola bez specjalnych prowadzone przez jednostki samorządu powiatowego			
0	43	43	0%
Przedszkola bez specjalnych prowadzone przez jednostki samorządu gminnego			
190	146	147	-22,63%
Przedszkola specjalne ogółem			
2	4	4	100%
Przedszkola specjalne prowadzone przez jednostki samorządu powiatowego			
0	0	0	0%
Przedszkola specjalne prowadzone przez jednostki samorządu gminnego			
1	0	0	-100%

Źródło: Dane opracowane na podstawie BDL.

Dostępność miejsc w przedszkolach w powiązaniu z liczbą dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przedstawiała się następująco:

Tabela 18 Liczba dzieci w przedszkolach w Aglomeracji Beskidzkiej.

	2018	2019	2020
Miejsca w przedszkolach	25 692	bd	bd
Dzieci uczęszczające do przedszkoli ogółem	26 057	26 490	26 773
Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) ogółem	27 573	27 469	27 951
- w miastach	12 890	12 672	12 766
- na wsi	14 683	14 797	15 185
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	25 334	25 698	bd
- w miastach	12 875	12 896	bd
- na wsi	12 459	12 802	bd

Źródło: Dane opracowane na podstawie BDL.

Zanotowano wyraźny wzrost zarówno dzieci w wieku przedszkolnym oraz dzieci uczęszczających do przedszkola. W 2018 roku zauważalna była różnica między liczbą dostępnych miejsc w przedszkolach, a liczbą dzieci w wieku przedszkolnym (więcej dzieci niż miejsc). Za pozytywny należy uznać wzrost liczby dzieci na obszarach wiejskich uczęszczających do przedszkoli. Około 12% więcej dzieci w wieku przedszkolnym mieszkało na wsi, niż w miastach (dane z lat 2018-2020), co najprawdopodobniej wynika ze wzrostowej tendencji migracji ludności z miast na wieś (o czym szerzej pisano w podrozdziale 1.1. *Aspekty demograficzne i prognoza struktury ludności do roku 2030*). Należy monitorować w szczególności różnice między liczbą dzieci w wieku przedszkolnym na wsiach i w miastach, jak i dostępności do miejsc przedszkolnych w kontekście liczby dzieci w wieku przedszkolnym.

1.6.3. Edukacja szkolna

W niniejszym dokonano analizy szkolnictwa w zakresie szkół: podstawowych, ponadpodstawowych, policealnych i artystycznych. Tabela zaprezentowana poniżej, przedstawia dane dotyczące liczby szkół i uczniów w Aglomeracji Beskidzkiej.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 19 Szkolnictwo w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2019.

	j. m.	Bielsko-Biała		powiat bielski		powiat cieszyński		powiat żywiecki		Razem Aglomeracja	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Szkoły podstawowe	szt.	48	51	56	57	68	66	65	65	237	239
Oddziały	szt.	754	805	731	766	830	888	760	762	3075	3221
Liczba uczniów	osoby	14 252	14 253	13 658	13 897	14 804	15 088	12 936	12 824	55650	56062
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	szt.	20	24	4	4	6	7	8	9	38	44
Oddziały	szt.	166	210	20	28	62	84	47	69	295	391
Liczba uczniów	osoby	3 824	5 214	442	632	1 614	2 293	1 325	1 806	7205	9945
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	szt.	4	4	3	2	6	4	3	3	16	13
Oddziały	szt.	26	25	6	3	22	18	13	18	67	64
Liczba uczniów	osoby	852	768	116	71	461	422	349	354	1778	1615
Szkoły policealne	szt.	14	11	1	1	15	15	4	3	34	30
Oddziały	szt.	81	63	2	4	198	182	10	7	291	256
Liczba uczniów	osoby	1 544	1 243	30	68	71	78	133	84	1778	1473
Szkoły artystyczne ogółem, w tym:	szt.	4	4	0	0	3	3	2	2	9	9
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	szt.	3	3	0	0	1	1	1	1	5	5
Liczba uczniów	osoby	364	389	0	0	74	78	121	118	559	585
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	szt.	1	1	0	0	2	2	1	1	4	4

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Liczba uczniów	osoby	121	125	0	0	303	305	243	240	667	670
Szkoły średnie zawodowe	szt.	16	16	2	2	11	11	8	8	37	37
Oddziały	szt.	215	258	20	23	98	125	99	120	432	526
Liczba uczniów	osoby	4 892	6 134	558	677	2 475	3 025	2 714	3 349	10639	13185
Zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły branżowe I stopnia i szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	szt.	10	10	1	1	13	14	10	10	34	35
Oddziały	szt.	54	76	4	6	56	83	45	58	159	223
Liczba uczniów	osoby	953	1 343	21	22	1 002	1 357	767	983	2743	3705
Współczynniki skolaryzacji szkoły podstawowe (brutto)	%	106,33	104,04	92,71	92,70	96,43	96,53	99,50	97,98	98,74	97,81

Źródło: Dane opracowane na podstawie BDL.

Przedstawienie danych edukacyjnych niestety nastęrcza pewne trudności. Reforma edukacji wprowadzona po 2015 roku powoduje, że w szkołach średnich skumulowały się dwa roczniki (po gimnazjum mający 3 letni cykl nauczania i po szkole podstawowej z ośmioklasowym cyklem nauczania), co daje fałszywy obraz znacznego wzrostu młodzieży w edukacji ponadpodstawowej. Pandemia spowodowała odejście ze szkół części młodzieży. Dopiero późniejsze lata pozwolą przeprowadzić analizę trendów w szkolnictwie. Wyzwaniem dla szkół jest zaoferowanie atrakcyjnej oferty nauczania, wzmocnienie szkół branżowych w odpowiedzi na potrzeby rynku (reagowanie na kryzysy na postpandemicznym rynku pracy) i duży nacisk na dostosowanie się do zmiennych warunków nauczania (nauczanie zdalne/hybrydowe, stan wiedzy uczniów edukowanych za pomocą platform internetowych).

Niepokojącym wydaje się współczynnik skolaryzacji w zakresie szkolnictwa podstawowego. Współczynnik ten to wyrażony procentowo stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia. Sytuacja ta może wynikać z kształcenia się uczniów w innych powiatach, lub ze względu na bliskość granicy i naukę w innym państwie.

Niezwykle ważnym aspektem w rozwoju i planowaniu szkolnictwa jest jego dostosowanie się do rynku pracy. Wg danych Powiatowych Urzędów Pracy z terenu Aglomeracji Beskidzkiej występuje deficyt następujących zawodów: dekarze i blacharze budowlani, elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, kamieniarze, kelnerzy i barmani, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, listonosze i kurierzy, magazynierzy, murarze i tynkarze, nauczyciele praktycznej nauki zawodu, nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych, operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, operatorzy obrabiarek skrawających, operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pielęgniarki i położne, pomoce kuchenne, pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych, pracownicy ochrony fizycznej, pracownicy przetwórstwa metali, pracownicy przetwórstwa spożywczego, pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni, robotnicy budowlani, spawacze, sprzętaczki i pokojowe, sprzedawcy i kasjerzy, ślusarze, zaopatrzeniowcy i dostawcy.

Statystyki Powiatowych Urzędów Pracy potwierdził barometr¹⁰ zawodow.pl z 2021 roku wskazując zapotrzebowanie na pracowników. Dla zawodów budowlanych: dekarze i blacharze budowlani, elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, kamieniarze, murarze i tynkarze występował deficyt poszukujących pracy w Aglomeracji Beskidzkiej.

W zawodach najbardziej powiązanych z turystyką (kelnerzy i barmani, pomoce kuchenne) w latach 2018-2021 występował trwały deficyt poszukujących pracy, szczególnie wysoki był on w powiecie cieszyńskim w 2018 i 2019 roku. Główne bariery, które powodowały ten deficyt to:

- duża ilość ofert pracy za minimalne wynagrodzenia,
- wymaganie książeczki do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- ciężkie warunki pracy, konieczność pracy w dni wolne, weekendy, znaczący zakres obowiązków,
- stan zagrożenia epidemicznego wpływający na zagrożenie i ryzyka wynikające z wykonywania zawodu,

---

¹⁰ Opracowanie własne na podstawie barometr¹⁰ zawodow.pl; poniżej przedstawiono dla wybranych zawodów deficytowych.

- niespełnianie przez rekrutowanych podstawowych wymagań pracodawców,
- konieczność kierowania ofert pracy do cudzoziemców.

W przypadku zawodów powiązanych z rynkiem medycznym (lekarze, opiekuni osób starszych i niepełnosprawnych, pielęgniarki i położne, ratownicy medyczni) w Aglomeracji Beskidzkiej występuje deficyt poszukujących pracy. Wzrost zapotrzebowania na pracowników w tych zawodach wynikał przede wszystkim z uwarunkowań epidemicznych COVID-19, natomiast w poprzednich latach na analizowanym obszarze występowały już przejściowe deficyty w tych zawodach, co w obecnej sytuacji znacznie się uwypukiło. W znacznej mierze wynika to ze wzrostu ryzyka zawodowego powodowanego COVID-19, a także z ofert wynagrodzeń nieadekwatnych do zakresu obowiązków. W przypadku pielęgniarek i opiekunów osób niepełnosprawnych i starszych znaczna ich część planuje wyjazd do ośrodków za granicą, co jest podyktowane osiągnięciem znacznie wyższych wynagrodzeń za pracę. Deficyt w tym obszarze może się pogłębiać także poprzez migracje do innych ośrodków krajowych i emigrację wykwalifikowanego personelu, tworzenie nowych placówek w powiązaniu z procesem starzenia się społeczeństwa, wysokie ryzyko zawodowe wynikające z COVID-19, brak młodych osób z odpowiednimi kwalifikacjami na rynku pracy. O skali zapotrzebowania na pracowników z tej branży świadczy również fakt poszukiwania przez pracodawców kadr wśród obcokrajowców.

Rozwój sektora logistyki, e-commerce i uwarunkowania pandemiczne spowodowały w Aglomeracji Beskidzkiej, podobnie jak w innych częściach kraju, wzrost zapotrzebowania na pracowników w sektorze logistyki, dostaw i przesyłek kurierskich. Branża ta dynamicznie rozwijała się wraz ze wzrostem handlu internetowego. Deficyt zaopatrzeniowców i dostawców występował w Bielsku-Białej, powiecie bielskim i powiecie cieszyńskim, w szczególności dotyczył on kierowców samochodów dostawczych. Ograniczenia wynikające z tego zawodu to konieczność pracy powyżej 8 godzin dziennie, konieczność załadunku i rozładunku przesyłek. Brak zainteresowania tego rodzaju ofertami pracy wynika również z niskich płac. Deficyt magazynierów odnotowano w całej Aglomeracji Beskidzkiej, deficyt ten wynika z braku na rynku nowych osób z uprawnieniami obsługi wózków widłowych, z jednoczesną obsługą komputerowych programów magazynowych oraz konieczności zmianowego trybu pracy. Najczęściej aplikujący na te stanowiska nie spełniali wymogów pracodawców. Deficyt poszukujących pracy w charakterze listonosza, kuriera występował w Aglomeracji Beskidzkiej poza powiatem żywieckim. Brak zainteresowania ofertami pracy wynikał z charakteru pracy, działania pod presją czasu w terenie z koniecznością załadunku i rozładunku. Do deficytu przyczyniło się również ryzyko zawodowe związane z epidemią COVID-19 oraz w przypadku części ofert pracy – konieczność posiadania własnego samochodu. Również w powiązaniu z tym sektorem wystąpił w Aglomeracji Beskidzkiej deficyt osób zainteresowanych zatrudnieniem w charakterze kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych. Brak zainteresowania ofertami pracy w tym zawodzie wynikał przede wszystkim z braku wystarczającej liczby poszukujących pracy dysponujących uprawnieniami do przewozu towarów / osób oraz wysokie oczekiwania pracowników związane z wynagrodzeniem, pokrywaniem kosztów delegacji (zagranicznych). Brakuje również na rynku pracy osób z doświadczeniem w transporcie międzynarodowym i znajomością języków obcych. Ryzyko zawodowe zwiększyło się w wyniku epidemii COVID-19, co również wpłynęło na mniejsze zainteresowanie wykonywaniem tego zawodu. Pracodawcy coraz częściej poszukują kierowców wśród cudzoziemców.

Coraz większy deficyt poszukujących pracy występował w sektorze edukacji. Szczególnie brakowało na rynku pracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z aktualną wiedzą branżową, a także osób

z tytułem doktora do szkolnictwa wyższego. Do podjęcia zatrudnienia często zniechęcało poszukujących pracy zbyt niskie wynagrodzenie oferowane przez pracodawców. Analogiczny deficyt występował wśród nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Jego głównymi powodami były: luka pokoleniowa i brak nowej kadry, brak na rynku pracy osób z aktualną wiedzą branżową (najczęściej branżowcy nie dysponujący uprawnieniami pedagogicznymi), zdecydowanie większe wynagrodzenia w sektorze przemysłu. W przypadku nauczycieli języków obcych i lektorów występowała równowaga popytu i podaży.

Deficyt w obszarze pracowników produkcyjnych dotyczył wszystkich wyżej zdefiniowanych zawodów z tego obszaru. Głównymi przyczynami niskiego zainteresowania pracą w produkcji była konieczność pracy w systemie zmianowym, zatrudnienie poprzez agencje pracy tymczasowej i niskie wynagrodzenia.

Występujące w Aglomeracji Beskidzkiej deficyty pracowników będą się pogłębiać, co jest podyktowane kilkoma czynnikami: migracjami i emigracją zasobów ludzkich, wzrostem dynamiki transformacji gospodarczej powiązanej z adaptacją do zmian klimatu, ryzykami wynikającymi z COVID-19, zmianami w globalnych łańcuchach dostaw i produkcji, uwarunkowaniami regionalnymi, subregionalnymi i transgranicznymi. Dlatego niezwykle ważne jest bieżące monitorowanie rynku pracy i inwestowanie w dalszy rozwój szkolnictwa zawodowego, branżowego, a także tworzenie oferty kursów zawodowych.

1.6.4. Szkolnictwo wyższe

Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej najwięcej uczelni wyższych działało w mieście na prawach powiatu Bielsku-Białej, należały do nich:

- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, uczelnia publiczna, która powstała w 2001 roku, jednak jej historia jest zdecydowanie dłuższa. Została ona bowiem utworzona z filii Uniwersytetu Łódzkiego, który działał w mieście od wielu lat. W strukturze organizacyjnej uczelni znajduje się pięć wydziałów: nauk o zdrowiu, humanistyczno-społeczny, budowy maszyn i informatyki, zarządzania i transportu, inżynierii materiałów, budownictwa i środowiska.
- Bielska Wyższa Szkoła im Józefa Tyszkiewicza to niepubliczna uczelnia wyższą założona w 1992 roku. Od początku istnienia uczelnia kładła nacisk na kształcenie nowoczesne, efektywne i dostosowane do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Uczelnia prowadziła studia pierwszego stopnia na takich kierunkach, jak kosmetologia, zarządzanie oraz architektura wnętrz.
- Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej to niepubliczna uczelnia wyższa, powstała w 1997 roku. Celem jej powstania było stworzenie miejsca oferującego kształcenie na najwyższym poziomie w kameralnej atmosferze i w doskonałych warunkach dydaktycznych.
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna powstała w 1997 roku jako uczelnia niepubliczna kształcąca studentów na kierunkach humanistycznych i filologicznych. Oferuje studia pierwszego i drugiego stopnia realizowane w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Kształcenie odbywa się z dużym naciskiem na naukę praktycznych umiejętności.¹¹
- Wyższa Szkoła Finansów i Prawa w Bielsku-Białej powstała w 1995 roku. Od początku jej powstania głównym celem było przygotowanie nowoczesnych, wykwalifikowanych kadr

¹¹ Dane za: <https://www.uczelnie.pl/miasto/bielsko-biala/>

pracowników do pracy w sektorze prawa, bankowości czy finansów. Uczelnia kształci na kierunkach związanych z prawem, rachunkowością, bankowością.

- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania to niepubliczna szkoła wyższa, która powstała w 1992 roku. Od samego początku uczelnia prowadziła studia informatyczne skierowane do osób szukających przyszłości zawodowej właśnie w tej branży. Studia realizowane są w formie siedmiosemestralnych studiów zaocznych. Kształcenie odbywa się z dużym naciskiem na naukę praktycznych umiejętności.

W pozostałych powiatach nie ma samodzielnych szkół wyższych. Są natomiast filie i wydziały zamiejscowe:

- Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie,
- Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej Wydział Zamiejscowy w Żywcu,
- Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej Wydział Zamiejscowy w Cieszynie.

Szkolnictwo wyższe w Aglomeracji Beskidzkiej uwzględniając dane statystyczne zostało przedstawione w poniższej tabeli.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 20 Szkolnictwo wyższe w Aglomeracji Beskidzkiej.

		Bielsko-Biała		powiat bielski		powiat cieszyński		powiat żywiecki		Razem Aglomeracja Beskidzka	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
uczelnie ogółem	szt.	6	6	0	0	0	0	1	0	7	6
filie	szt.	2	1	0	0	2	3	1	1	5	5
studenci ogółem	osoba	6 571	6 425	0	0	902	2 233	312	390	7 785	9 048
studenci kobiety	osoba	3 587	3 597	0	0	430	1 486	203	269	4 220	5 352
studenci mężczyźni	osoba	2 984	2 828	0	0	472	747	109	121	3 565	3 696
absolwenci ogółem	osoba	1 958	1 763	0	0	166	163	71	65	2 195	1 991
absolwenci kobiety	osoba	1 253	1 122	0	0	93	91	48	45	1 394	1 258
absolwenci mężczyźni	osoba	705	641	0	0	73	72	23	20	801	733

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL. Dane dotyczące powiatu bielskiego nie oznaczają całkowitego braku studentów z tej lokalizacji. Zgodnie z danymi GUS studenci przyporządkowani są do określonych uczelni działających na danym terenie. Na terenie powiatu bielskiego obecnie nie działa żadna uczelnia wyższa.

Znacząco wzrosła liczba studentów w powiecie cieszyńskim w roku 2019 w stosunku do roku 2018, co przełożyło się na ogólny wzrost liczby osób studiujących. Wzrost nastąpił też w powiecie żywieckim, natomiast niewielki spadek zanotowano w Bielsku-Białej.

Reasumując, na terenie Aglomeracji Beskidzkiej istnieje szeroka gama możliwości kształcenia wyższego. W strukturze uczelni dominują uczelnie niepubliczne, które wiążą się z koniecznością ponoszenia opłat przez studentów. Brakuje międzynarodowej marki w zakresie edukacji wyższej, która przyciągałaby młodych ludzi, co jest jedną z głównych przyczyn ich wyjazdu do większych ośrodków miejskich w kraju i zagranicą. W konsekwencji tego znaczna ich liczba nie wraca do rodzimych miejscowości po ukończeniu edukacji. Podejmują pracę w większych ośrodkach miejskich najczęściej tam pozostając.

1.7. Czas wolny w Aglomeracji Beskidzkiej

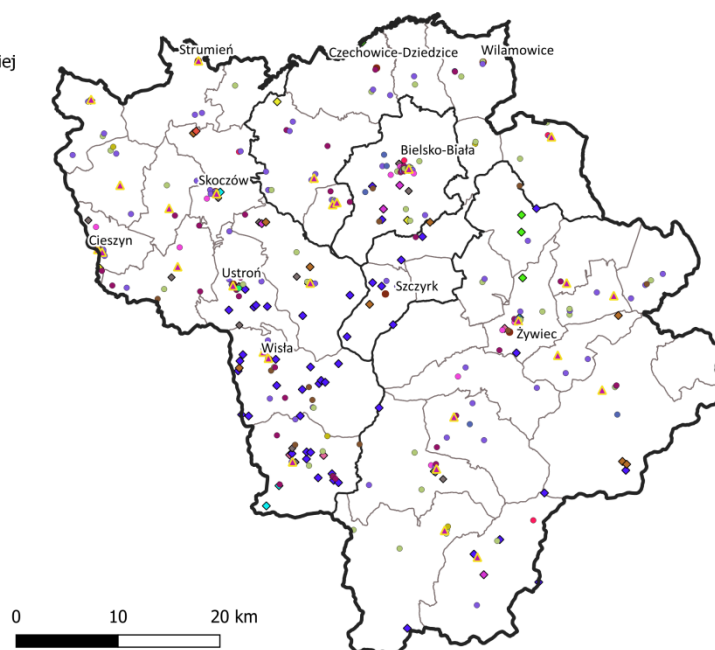
1.7.1. Turystyka i rekreacja

Obszar objęty opracowaniem jest regionem turystycznym oferującym atrakcje zarówno w okresie zimowym, gdzie chętnie uprawiane są sporty zimowe, jak i w pozostałych sezonach, kiedy można wędrować szlakami, trasami i ścieżkami nie tylko górskimi, ale również ciekawymi krajobrazowo oraz odwiedzać atrakcje i miejsca dziedzictwa kulturowego. Z czym w szczególności mamy do czynienia w turystyce jednodniowej (szczególnie dla mieszkańców Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii), weekendowej, jak i pobytowej – w formie kolonii letnich, obozów młodzieżowych, harcerskich, wczasów wypoczynkowych, sanatoryjnych i wielu innych. Teren Aglomeracji Beskidzkiej jest uznawany według Polskiej Organizacji Turystycznej za Polską Markę Turystyczną Beskidy, obejmuje pasma Beskidu Śląskiego, Żywieckiego, Małego i Makowskiego. Od wiosny do jesieni można tu wędrować po znakowanych szlakach turystycznych, szlakach nordic walking, jeździć na rowerach lub konno; z kolei zimą – oddać się pasji „białego szaleństwa” na licznych stokach narciarskich lub trasach biegowych.

Rysunek 6 Atrakcje turystyczne Aglomeracji Beskidzkiej.

LEGENDA

- granice gmin
- granice powiatów
- ▬ granica Aglomeracji Beskidzkiej
- ośrodki miejskie Aglomeracji Beskidzkiej
- ▲ punkty informacji turystycznej
- Atrakcje turystyczne:
  - atrakcje architektoniczne
  - atrakcje sakralne
  - fortyfikacje i twierdze
  - muzea, wystawy
  - pomniki miejsca symboliczne
  - obiekty przemysłowe
  - technika i nauka
  - źródła historii
  - inne atrakcje.
- Miejsca aktywnego wypoczynku:
  - ◆ narty snowboard
  - ◆ basen
  - ◆ basen, park wodny
  - ◆ jazda konna
  - ◆ wspinaczka parki linowe
  - ◆ kręgle, basen, fitness
  - ◆ park rozrywki
  - ◆ sporty wodne
  - ◆ kolarstwo
  - ◆ inne.

Źródło: opracowanie własne.

Beskidy to także jeden z niewielu regionów w Polsce, gdzie można jeszcze doświadczyć autentycznego folkloru nieskalanego komercją i turystyką masową. Gęsta sieć schronisk i dobrze oznaczone trasy o różnym stopniu trudności sprawiają, że wędrować może każdy. Trasy z pięknymi widokami na górskie szczyty dostępne są nawet dla rodzin z małymi dziećmi, a długodystansowe szlaki czekają na wytrawnych piechurów. Malowniczo usytuowane wśród gór jeziora umożliwiają żeglowanie i plażowanie. Do tego trasy biegowe, rowerowe, konne, w końcu wiele możliwości zimowego aktywnego wypoczynku. Na narciarzy i snowboardzistów w popularnych ośrodkach narciarskich czeka łącznie około 200 km świetnie przygotowanych tras.¹²

MIASTO BIELSKO-BIAŁA

Do najważniejszych atrakcji turystycznych miasta na prawach powiatu Bielska-Białej należą:

- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej - Zamek Książąt Sułkowskich,
- Stare Miasto,
- Kamienica Kałuży,
- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej Dom Tkacza,
- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej Stara Fabryka,
- Szlak Spacerowy – Bajkowe Bielsko-Biała,
- Dworzec Kolejowy,
- Hotel „President” (Birch Sp. z o.o.),
- Zespół Teatru Polskiego,
- Teatr Lalek Banialuka im. Jerzego Zitzmana,
- Poczta Główna,
- Ratusz,
- Hotel „Pod Orłem”,
- Secesyjne Kamienice,
- Katedra Św. Mikołaja i Kościoły: Św. Stanisława, Św. Trójcy, Kościół Opatrzności Bożej w Białej, Św. Barbary, Zbawiciela, Jana Chrzciciela, Marcina Lutra,
- Bielski Syjon,
- Pomnik Marcina Lutra,
- Cmentarz Żydowski,
- Prywatne Muzeum Literatury im. Władysława Reymonta w Bielsku-Białej
- Muzeum Fiata 126p im. Ryszarda Dziopaka,
- Bielsko-Biański Ośrodek Rekreacyjno-Narciarski „Dębowiec”
- Kompleks „Enduro Trails – Bielsko-Biała”
- Kolej Linowa Szyndzielnia wraz z wieżą widokową,

---

¹² Polska Organizacja Turystyczna: <https://www.polska.travel/pl/zobacz-koniecznie/polskie-marki-turystyczne/marka-beskidy>.

- Studio Filmów Rysunkowych Bielsko-Biała – SFR,
- Turystyczne szlaki piesze i miejsca widokowe.

Bielsko-Biała jako główny ośrodek miejski Aglomeracji Beskidzkiej pełni również funkcję ośrodka turystyki biznesowej. Miasto stanowi również doskonałą bazę turystyczną do dalszych wypadów w Beskidy¹³.

POWIAT BIELSKI

Powiat bielski dysponuje bogatym oraz zróżnicowanym potencjałem turystycznym i kulturowym, posiada wiele obiektów zabytkowych. Na terenie powiatu bielskiego znajduje się 80 zabytków nieruchomości, 40 zabytków ruchomych oraz 3 stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, w tym m.in. obiekty architektury sakralnej, zabytki techniki, zamki, pałace, architektura mieszkalna i rezydencjonalna. Kultura powiatu bielskiego jest głęboko zakorzeniona w tradycji różnych regionów, wśród których można wymienić Śląsk Cieszyński, zachodnią Małopolskę, folklor góralski z ziem śląskich i żywieckich oraz wyjątkową enklawę wilamowską.

Turystyka to wizytówka powiatu bielskiego oferującego doskonałe warunki do rekreacji i wypoczynku w ciągu całego roku. Najwyższym szczytem Beskidu Śląskiego jest masyw Skrzycznego, którego wysokość wynosi 1257 metrów n.p.m. W stokach Skrzycznego znajduje się kilkanaście jaskiń typu szczelinowego oraz schroniska skalne. Na Skrzyczne można dostać się pieszo wytyczonymi szlakami, ale można też wjechać na szczyt kolejką linową. Latem oprócz pieszych wędrówek po górach, powiat bielski można zwiedzać na rowerze. Na obszarze powiatu dostępne są szlaki o różnym stopniu trudności o łącznej długości 277 km, najdłuższe odcinki znajdują się w Szczyrku. Dla turystów dostępna jest również trasa rowerowa na Skrzyczne. Trasy rowerowe rozwijane są również poza terenami górskimi w pozostałych miejscowościach powiatu. Oprócz lokalnych szlaków rowerowych przez teren powiatu bielskiego przebiegają: Trasa Podbeskidzka, Greenways i Pętla Beskidzka.

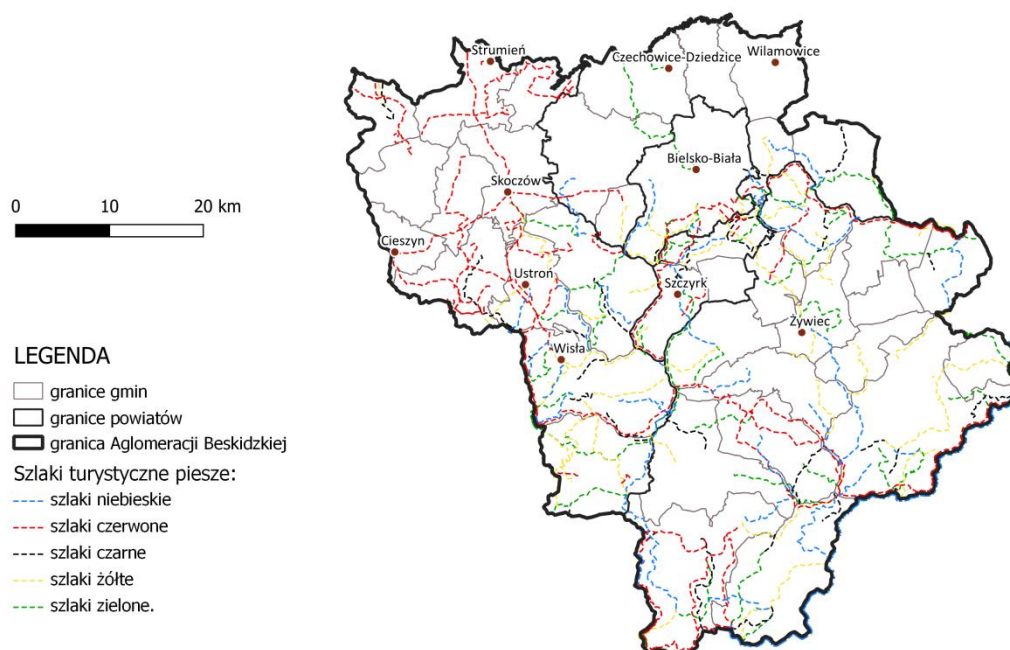
Najpopularniejszą wśród turystów miejscowością powiatu bielskiego jest Szczyrk, który dysponuje nowoczesną infrastrukturą narciarską. Miasto przyciąga licznymi trasami narciarskimi, rozbudowaną bazą noclegową i gastronomiczną, a także wieloma atrakcjami dla dzieci i rodzin.

Trzy największe ośrodki narciarskie w Szczyrku (BSA, COS, SMR) umożliwiają zakup wspólnego Skipassu, dzięki czemu można bardzo łatwo przemieszczać się między wyciągami. Szczyrk oferuje ponad 40 km tras narciarskich o różnych poziomach trudności. Z tras narciarstwa biegowego i crossowego toru rowerowego turyści mogą korzystać przez cały rok. W Szczyrku znajduje się także Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich, które między innymi służą olimpijczykom do przygotowania się przed najważniejszymi zawodami. Centralny Ośrodek Sportu w Szczyrku w głównej mierze nastawiony jest na trenowanie zimowych dyscyplin sportowych. Trenują tutaj między innymi skoczkowie narciarscy na pokrytych igielitem trzech skocznicach Skalite. W Ośrodku są także dostępne trasy narciarskie o różnym stopniu trudności, od najłatwiejszych do takich, gdzie trenują profesjonaliści. W działania na rzecz rozwoju branży turystycznej wpisuje się Projekt „Jasienickiego Kurortu Zamkowego”. Projekt Kurortu stał się częścią koncepcji Beskidzkiego Centrum Narciarstwa, łączy ze sobą formy wypoczynku i promocji zdrowej turystyki z elementami historii, patriotyzmu oraz kształtowania postaw moralno-obywatelskich. W realizacji zostaną wykorzystane istniejące obiekty historyczne, w tym Zamek w Grodźcu z unikatowymi zbiorami muzealnymi i historycznymi, spichlerz, czworaki, gorzelnia, a także enklawy przyrodnicze pogórza Beskidu Śląskiego. Ofertę turystyczną powiatu bielskiego uzupełniają walory przyrodnicze i atrakcje

¹³ bielsko-biala.pl/atracje-turystyczne

turystyczne zlokalizowane w pozostałych gminach oferując przede wszystkim dostęp do szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz atrakcje związane z dziedzictwem historycznym i kulturowym¹⁴.

Rysunek 7 Turystyczne Szlaki Piesze w Aglomeracji Beskidzkiej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Geoportalu Województwa Śląskiego <https://mapy.orsip.pl/imap/>

POWIAT CIESZYŃSKI

W powiecie cieszyńskim działa ponad 30 wyciągów narciarskich obsługujących 30 kilometrów tras, dziesięć kolejek linowych, m.in. na Czantorię w Ustroniu-Polanie oraz na Palenicę w Ustroniu-Jaszowcu. Wisła, oferuje znakomite warunki do uprawiania narciarstwa zjazdowego, infrastruktura narciarska dostępna jest także w Brennej i w Istebnej. Powiat cieszyński to liczne szlaki turystyczne, w tym na Baranią Górę (1220 m n.p.m.), Czantorię (995 m n.p.m.), na którą kursuje również kolejka linowa z Ustronia-Polany. Na Wielki Stożek (979 m n.p.m.), Równicę (885 m n.p.m.). Na terenie powiatu cieszyńskiego istnieje ponad 300 kilometrów tras rowerowych i ponad 500 kilometrów szlaków turystycznych. Marka Turystyczna Śląsk Cieszyński oprócz klimatycznych miast

¹⁴ Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+

i miasteczek z Cieszynem na czele, to również góry Beskidu Śląskiego, które są atrakcją regionu przyciągającą turystów cały rok. Do najbardziej znanych szczytów górskich należą Barania Góra, Czantoria, Stożek i Równica.

Główne górskie miejscowości regionu to Wisła, Ustronń, Brenna i Trójwieś Beskidzka czyli Istebna, Jaworzynka i Koniaków. Śląsk Cieszyński to niezwykle bogate życie kulturalne. Kultura góralska, a co za tym idzie tradycje ludowe, związane z kalendarzem liturgicznym i zmianami pór roku. Koniaków stał się z kolei jedną z najbardziej rozpoznawalnych miejscowości Śląska Cieszyńskiego za sprawą wpisanej na listę światowego dziedzictwa UNESCO Koronki Koniakowskiej.

Kultura Cieszyna to dominacja tradycji mieszczańskich. Marka Śląsk Cieszyński to również smaki i zapachy, różnorodna i bogata w tradycje kulinarne kuchnia. Na miłośników wycieczek pieszych i rowerowych czekają dobrze przygotowane szlaki i ścieżki, prowadzące do malowniczych, zabytkowych kościołów, dawnych siedzib szlacheckich, pałacików i zamków.

Narciarze i snowboardziści znajdują tu odpowiednie warunki, dla fanów skoków narciarskich obowiązkowym punktem w kalendarzu są konkursy w ramach Pucharu Świata, odbywające się corocznie w Wiśle. Ważny punkt na zimowej mapie regionu zlokalizowany jest między Wisłą, a Istebną: przełęcz Kubalonka - centrum narciarstwa biegowego. Ten ośrodek sportowy dysponuje jednymi z najbardziej nowoczesnych tras biegowych w całej Europie. Dzięki szczególnemu mikroklimatowi i złożom solanek w Ustroniu i Wiśle ulokowały się liczne sanatoria. Leczone są w nich schorzenia narządów ruchu, choroby układu krążenia i górnych dróg oddechowych. Pacjenci mogą skorzystać z zabiegów przyrodoleczniczych i rehabilitacji.

Śląsk Cieszyński ma transgraniczny potencjał, po obu stronach granicy czekają na turystów zróżnicowane, atrakcje polskie i czeskie¹⁵.

Wśród najważniejszych atrakcji turystycznych powiatu cieszyńskiego należy wymienić:

- Rotundę i Wieżę Piastowską w Cieszynie,
- Wzgórze Zamkowe, Habsburski Pałac Myśliwski i Zamek w Cieszynie,
- Browar Zamkowy Cieszyn,
- Rynek i Stare Miasto w Cieszynie,
- Cieszyńską Wenecję,
- Studnię Trzech Braci w Cieszynie,
- Kolej Linową Palenica w Ustroniu,
- Kolej Linową Czantoria w Ustroniu,
- Leśny Park Niespodzianek w Ustroniu,
- Pałacyk Myśliwski Habsburgów w Wiśle,
- Aleję Gwiazd Sportu w Wiśle,
- Skocznię Narciarską „Malinka” im. Adama Małysza w Wiśle,
- Rezerwat przyrody „Wisła”,
- Zaporę Wisła Czarne i Zbiornik na Jeziorze Czerniańskim,

---

¹⁵ <https://www.powiat.cieszyn.pl/szybkieMenu/turystyka>

- Rezydencję Prezydenta RP - Zamek w Wiśle,
- Chlebową Chatę w Górkach Wielkich,
- Centrum Pasterskie w Koniakowie,
- Trójstyk w Jaworzynce.

POWIAT ŻYWIECKI

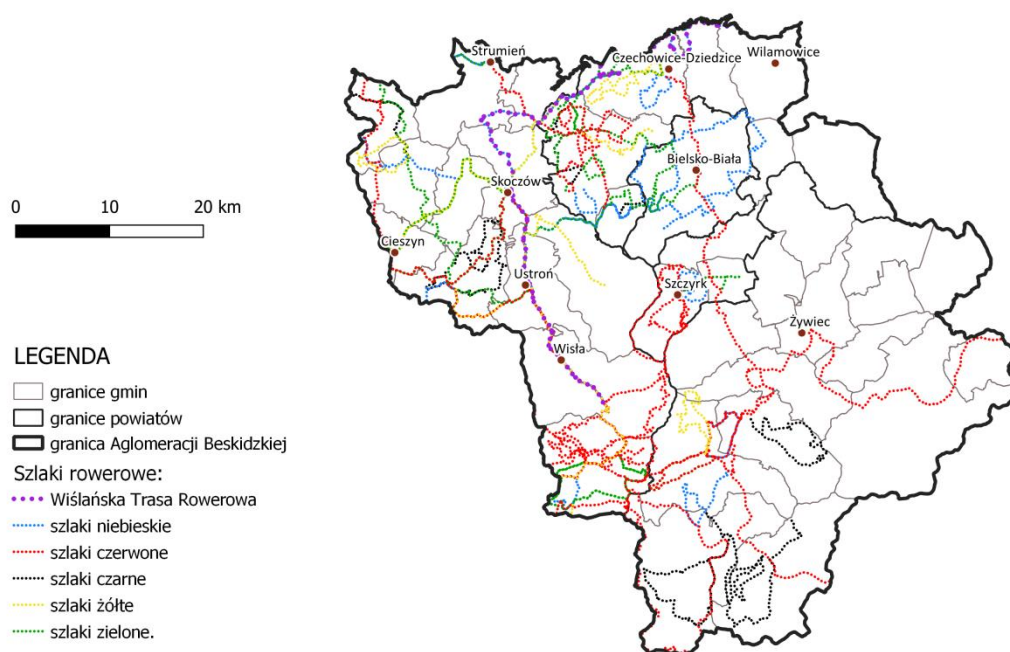
W obrębie pasm Beskidów: Śląskiego i Żywieckiego położony jest powiat żywiecki zaliczany do grupy rejonów o dużych walorach rekreacyjnych i turystycznych. Największą rzeką Beskidu Żywieckiego, i jego zachodnią granicą jest Soła. Jej największymi dopływami są: Koszarawa, Łękawka i Żylica. Od Żywca wody Soły szeroko rozlewają się tworząc jednocześnie sztuczny zbiornik retencyjny – Jezioro Żywieckie, stanowiące pierwszy i największy element tzw. kaskady rzeki Soły z Jeziorem Międzybrodzkim i Czanieckim.

Szata roślinna dorzecza Soły nosi wyraźne ślady wielowiekowej gospodarki człowieka w postaci zmian w zabudowie i uprawie dorzeczy. Beskidy stwarzają doskonałe warunki do całorocznego wypoczynku oraz rekreacji w różnorodnych, aktywnych formach: turystyce górskiej, uprawianiu sportów zimowych, wodnych oraz ekstremalnych (wspinaczka skałkowa, mountainbording, paintball, wędkarstwo, myślistwo, sporty szybowcowe, lotniarstwo), a nawet w leczeniu i prewencji zdrowia.

Atrakcyjność turystyczna powiatu żywieckiego to piękne górskie krajobrazy, czyste rzeki i świeże powietrze oraz bioróżnorodność i dziedzictwo przyrodnicze. Jednym z najcenniejszych elementów krajobrazu przyrodniczego powiatu są lasy (głównie świerkowe) i szata roślinną reprezentująca ponad 1000 gatunków roślin, mchów i porostów. Z fauny spotyka się zającą, lisa, kunę leśną, sarnę, dziką, borsuka, rysia, jelenia a nawet wilka czy niedźwiedzia. Wśród ptaków widuje się: jastrzębie gołębiarze, gołębie siniaki, gołębie żarłacze i jarząbki, ponadto rzadkie pluszcze, dzięcioły zielone oraz czajki. Potoki i rzeki zamieszkałe są przez liczne gatunki ryb, wymagające wód czystych, bogatych w tlen. Żyją w nich: pstrągi, lipienie, głowacze, brzany czy klenie. Urozmaicony jest także świat owadów, gadów i płazów.

Na terenie powiatu znajduje się wiele pomników przyrody. Na szczególną uwagę zasługują: wodospad w Sopotni Wielkiej, głaz trapezowaty nad potokiem Glinne w Ciścu, Jaskinia „Chłodna” w Twardorzeczce, Skała filcowa „Malinowska skała” w miejscowości Ostre. Najbardziej cenne pod względem przyrodniczym obszary, znajdujące się dotąd w granicach Żywieckiego Parku Krajobrazowego i jego strefy ochronnej, objęte są ochroną rezerwatową. Utworzono rezerваты florystyczne, przyrody nieożywionej oraz wiele rezerwatów leśnych.

Rysunek 8 Szlaki rowerowe w Aglomeracji Beskidzkiej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Geoportalu Województwa Śląskiego <https://mapy.orsip.pl/imap/>

Szlaki turystyczne piesze, rowerowe i narciarskie w powiecie mają ponad 570 km, w tym 500 km szlaków górskich i 58 km szlaków narciarskich oraz 12 km szlaków pieszych. Dostępnych jest wiele tras rowerowych górskich, w szczególności w Gminach: Jeleśnia, Milówka i Rajcza, Węgierska Górka, Świnna i Lipowa. Powiat żywiecki posiada znakomite warunki do uprawiania sportów zimowych. Turyści mogą tu korzystać z licznych wyciągów narciarskich i świetnie przygotowanych tras. Największe ośrodki narciarskie znajdują się w Korbielowie (na zboczach jednego z najwyższych szczytów Beskidu Żywieckiego – Pilska 1557 m n.p.m.) oraz w Zwardoniu, gdzie m.in. otwarta została w grudniu 2012 r. nowa Stacja Narciarska Zwardoń–Ski. Zwardoń posiada również kilka mniejszych wyciągów narciarskich doskonale przygotowanych dla miłośników sportów zimowych. Wyciągi narciarskie znajdują się również w Przyłękowie, Międzybrodziu Białym, Międzybrodziu Żywieckim, Rajczy czy Rycerze Dolnej i Górnej. Istnieje wiele terenów znakomicie nadających się do uprawiania narciarstwa biegowego.

O potencjale turystyki wodnej powiatu stanowią sztuczne zbiorniki wodne – Jeziora: Żywieckie i Międzybrodzkie, gdzie odbywają się najważniejsze w południowej Polsce regaty. Wokół brzegów obu jezior powstało wiele ośrodków żeglarskich, przystani i wypożyczalni sprzętu wodnego. Jezioro Żywieckie przyciąga również wielu wędkarzy. Na malowniczym stoku Góry Żar nad Jeziorem Międzybrodzkim uprawia się lotniarstwo, paralotniarstwo i szybownictwo. Właśnie tam znajduje się

Górska Szkoła Szybowcowa „Żar”, a także stok narciarski i kolej linowo – terenowa. Na terenie Międzybrodzia Żywieckiego zlokalizowana jest elektrownia Porąbka – Żar, która jest pierwszą w Polsce podziemną, zawierającą jeden z największych sztucznych wodospadów świata (440 m wysokości), szczytowopompową elektrownią wodną, a na terenie Czernichowa i Międzybrodzia Bialskiego przepływowa, przyzaporowa elektrownia wodna.

Dużą popularność w ostatnich latach na terenie powiatu zdobyło jeździectwo, oferta z nim związana dynamicznie się rozwija. Powiat ma idealne warunki do uprawiania rekreacji konnej – piękne okolice, stadniny i kluby jeździeckie. m.in. przy Zespole Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących im. Józefa Piłsudskiego w Żywcu – Moszczanicy, gdzie co roku odbywają się Mistrzostwa Polski Szkół Agrotechnicznych w Skokach Przez Przeszkody.

Popularna w powiecie żywieckim jest agroturystyka. Gospodarstwa agroturystyczne położone są blisko tras turystycznych i tras rowerowych. Ze względu na atrakcyjne położenie dużym zainteresowaniem cieszą się wsie letniskowe: Ujsoły, Rycerka Górna, Rycerka Dolna, Węgierska Górka, Milówka, Międzybrodzie Żywieckie, Międzybrodzie Bialskie, Tresna, Zarzecze, Kocierz Rychwałdzki, Jeleśnia, Korbielów, Żabnica. Region beskidzki słynie z kultywowanych tu wielorakich form tradycji, kultury ludowej, pretendując, nie bez powodu, do rangi jednego z centrów polskiego folkloru. Znajdują się tu obiekty kultury i sztuki regionalnej, muzea, skanseny, ośrodki twórczości ludowej, kontynuujące tradycje kultury tego regionu.

Godna uwagi w powiecie żywieckim jest regionalna architektura. W Beskidzie Żywieckim zachowało się po dzień dzisiejszy około 300 obiektów zabytkowych, w tym kościoły i pałace. Należą do nich m.in.: zespół osadniczy w Milówce z licznymi chatami drewnianymi, wśród których na czoło wysuwa się XVIII-wieczna chałupa, adaptowana na placówkę muzealną, zespół zwarty małomiasteczkowego budownictwa murowanego w Milówce, zespół osadniczy w Jeleśni z zabudową rynku, starą karczmą drewnianą z XVII wieku, kościołem i plebanią, zespół osadniczy wiejski w Radziechowach z kościołem pod wezwaniem św. Marcina, plebanią i cennym wystrojem wnętrza kościoła, zespół dworski i folwarczny w Radziechowach-Wieprzu, wapienniki w Radziechowach i Przybędzy, zespoły parkowo-pałacowy w Rajczy i Kamesznicy, forty obronne z 1939 r. w Węgierskiej Górcie, Krzyżowej, Przyborowie i Żabnicy, zespół osadniczy na Łysinie, figura Matki Boskiej z 1890 r. w Cięcinie, kościół p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej z 1542 r. w Cięcinie, barokowa przydrożna kapliczka z II połowy XVIII w. w Ciścu, kościół p.w. św. Andrzeja z 1547 r. w Gilowicach, kościół p.w. św. Wojciecha z 1693 r. w Jeleśni, dwór obronny z 1631 r. w Łodygowicach, kościół p.w. św. Szymona i Judy Tadeusza z 1635 r. w Łodygowicach, kościół p.w. św. Mikołaja z XVIII w. w Rychwałdzie, kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej z 1906 r. w Żabnicy, browar z 1537 r. w Żywcu, Chińska Altana z końca XVIII w. w Żywcu, Konkatedra p.w. Narodzenia NMP z XV w. w Żywcu, kościół p.w. św. Krzyża z 1428 r. w Żywcu, odrestaurowane Pałace Habsburgów z lat 1885-95 w Żywcu i w Rajczy, Zamek Komorowskich z 1500 r. w Żywcu, Pałac Kępińskich z przełomu XVIII/XIX w. w Żywcu-Moszczanicy, Dwór Rychwałd.

W Ślemieniu powstał Park Etnograficzny Ziemi Żywieckiej, w którym odtworzono układ urbanistyczny dawnej wsi górali beskidzkich. Dostępne, autentyczne budynki pochodzą z różnych okresów i stanowią perełki architektury beskidzkiej. Browar w Żywcu, jeden z pierwszych i najbardziej znanych w kraju otworzył Muzeum Arcyksiążęcego Browaru w Żywcu, składa się z 18 sal obejmujących powierzchnię ok. 1600 m². Wnętrze Muzeum, odwzorowują proces powstawania piwa w browarze. Muzeum jest największą i najbardziej nowoczesną placówką tego typu w Polsce W 2014 r. został otwarty Geopark w Glince - ścianka wspinaczkowa na skałkach, jedna z najdłuższych w Polsce, licząca aż 220 metrów, zjazd linowy (tyrolka) i oświetlony wielofunkcyjny plac rekreacyjny, a to wszystko w malowniczej scenerii

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

nieczynnego od kilkunastu lat kamieniołomu. Powiat żywiecki oferuje również wiele innych i różnorodnych atrakcji turystycznych takich jak: Aquapark w Leśnej czy parki linowe (Góra Żar, Żywiec – Dębina, Kocierz, Milówka). Turystykę aktywnie wspierają Koła PTTK¹⁶.

Baza noclegowa obszaru Aglomeracji Beskidzkiej przedstawia się następująco.

Tabela 21 Baza noclegowa Aglomeracji Beskidzkiej.

Nazwa	2018	2019	2020
Hotele kategorii ***** - obiekty ogółem	1	1	1
Hotele kategorii **** - obiekty ogółem	14	14	14
Hotele kategorii *** - obiekty ogółem	25	25	25
Hotele kategorii ** - obiekty ogółem	14	12	12
Hotele kategorii * - obiekty ogółem	3	3	3
Hotele w trakcie kategoryzacji	3	2	2
Motele - obiekty ogółem	1	0	0
Pensjonaty *** - obiekty ogółem	2	2	2
Pensjonaty ** - obiekty ogółem	2	1	1
Pensjonaty w trakcie kategoryzacji- obiekty ogółem	6	7	6
Hotele kategorii ***** - miejsca noclegowe ogółem	187	188	185
Hotele kategorii **** - miejsca noclegowe ogółem	3 400	3 452	3 456
Hotele kategorii *** - miejsca noclegowe ogółem	2 721	2 691	2 806
Hotele kategorii ** - miejsca noclegowe ogółem	1 225	1 027	1 115
Hotele kategorii * - miejsca noclegowe ogółem	169	172	174
Hotele w trakcie kategoryzacji - miejsca noclegowe ogółem	229	145	148
Motele - miejsca noclegowe	42	0	0
Pensjonaty *** - miejsca noclegowe	84	84	84
Pensjonaty ** - miejsca noclegowe	48	48	48
Pensjonaty w trakcie kategoryzacji- miejsca noclegowe	157	206	198
Inne obiekty hotelowe - obiekty ogółem	44	38	34
Inne obiekty hotelowe - miejsca noclegowe	2 768	2 558	1 761
Schroniska - obiekty ogółem	13	13	14
Schroniska - miejsca noclegowe	602	602	623
Schroniska młodzieżowe - obiekty ogółem	2	2	1
Schroniska młodzieżowe - miejsca noclegowe	122	40	26
Szkolne schroniska młodzieżowe - obiekty ogółem	11	11	11
Szkolne schroniska młodzieżowe - miejsca noclegowe	776	752	750
Ośrodki wczasowe - obiekty ogółem	48	45	44
Ośrodki wczasowe - miejsca noclegowe	3 942	3 849	3 613
Ośrodki kolonijne - obiekty ogółem	2	2	2
Ośrodki kolonijne - miejsca noclegowe	145	145	145

¹⁶ Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe - obiekty ogółem	26	23	23
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe - miejsca noclegowe	2 211	1 919	1 909
Domy pracy twórczej - obiekty ogółem	1	1	1
Domy pracy twórczej - miejsca noclegowe	19	19	19
Zespoły domków turystycznych - obiekty ogółem	7	9	6
Zespoły domków turystycznych - miejsca noclegowe	287	298	203
Kempingi - obiekty ogółem	4	4	3
Kempingi - miejsca noclegowe	322	317	272
Pola biwakowe - obiekty ogółem	11	11	11
Pola biwakowe - miejsca noclegowe	220	220	220
Hostele - obiekty ogółem	3	2	2
Hostele - miejsca noclegowe	76	61	192
Zakłady uzdrowiskowe - obiekty ogółem	8	8	8
Zakłady uzdrowiskowe - miejsca noclegowe	2 171	2 171	2 160
Pokoje gościnne/kwatery prywatne - obiekty ogółem	65	53	53
Pokoje gościnne/kwatery prywatne - miejsca noclegowe	1 475	1 240	1 258
Kwatery agroturystyczne - obiekty ogółem	26	23	20
Kwatery agroturystyczne - miejsca noclegowe	464	409	332
Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe - obiekty ogółem	17	16	16
Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe - miejsca noclegowe	779	743	676

Źródło: opracowanie na podstawie BDL.

Łącznie w 2020 roku obiektów oferujących nocleg było 315 z 22 373 miejscami noclegowymi, co niestety jest tendencją malejącą w stosunku do lat poprzednich. Zauważalny jest spadek w przedziale lat 2018-2020: miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych z 2171 do 2160, w zespołach domków turystycznych - miejsca noclegowe zmniejszyły się z 287 do 203, miejsc. W pozostałych obiektach turystycznych liczba miejsc zmniejszyła się z 779 do 676. Zmniejszyła się także liczba miejsc noclegowych w hotelach kategorii ** - ogółem z 1225 do 1115, przy czym wzrosła liczba miejsc noclegowych w hotelach o wyższej kategorii, to jest w hotelach *** z 2721 do 2806 i hotelach **** z 3400 do 3458 miejsc. Polepsza się tym samym jakość bazy noclegowej. Turystyka stanowi i nadal będzie stanowić potencjał rozwojowy Aglomeracji Beskidzkiej i buduje jej markę. Niestety efekty pandemii, która bardzo dotknęła branżę turystyczną będzie można oszacować po latach. Niezwykle ważna jest pomoc zewnętrzna w odbudowie potencjału i doinwestowanie sektora branży turystycznej. Aglomeracja Beskidzka, by mogła dalej skutecznie konkurować wymaga też dofinansowania działalności okołoturystycznej i infrastruktury sportowej. Należy zwrócić uwagę na jeszcze bardziej skuteczne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego regionu. W najbliższych latach konieczne będą dalsze inwestycje w bazę, infrastrukturę i działania promujące potencjał turystyczny. W szczególności należy podjąć rewitalizację Jeziora Żywieckiego znacząco wpływającego na potencjał przyrodniczy i turystyczny żywiecczyzny.

1.7.2. Kultura

Zgodnie z definicją Narodowego Instytutu Dziedzictwa: dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek naszych czasów. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą naszą kulturę. Zawiera w sobie wszystkie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem na przestrzeni dziejów.¹⁷

Pielęgnowanie i inicjowanie kultury jest niezwykle ważnym aspektem w kategoriach tożsamości i rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej. Analizując kalendarz imprez i wydarzeń kulturalnych Aglomeracja Beskidzka odznacza się bogatą ofertą kulturalną, w której każdy, niezależnie od wieku, czy preferencji kulturalnych może coś znaleźć dla siebie. W ofercie znajdziemy różnego rodzaju koncerty, od muzyki współczesnej, po ludową, a także niszową, wystawy, spektakle, kabarety, spotkania poetyckie, warsztaty i wiele innych. Szczególną uwagę zwraca się na osoby z niepełnosprawnościami dostosowując do tej grupy ofertę, jak i poprawiając dostępność placówek. Artystyczne inicjatywy, podejmowane zarówno w formie indywidualnej bądź też sformalizowanej (instytucje kultury i organizacje pozarządowe) przyczyniają się do upowszechniania kultury i promocji lokalnej twórczości.

Kluczowymi podmiotami kształtującymi kulturę w Aglomeracji Beskidzkiej są:

- Teatr Polski w Bielsku Białej,
- Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie,
- Teatr Lalek Banialuka im. Jerzego Zitzmana w Bielsku-Białej,
- Galeria Bielska BWA,
- Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego Filia w Cieszynie,
- Cieszyński Ośrodek Kultury – Dom Narodowy
- Zamek Cieszyn,
- Miejskie i Gminne Centra i Ośrodki Kultury,
- Książnice i Biblioteki
- Muzea wraz z oddziałami,
- Organizacje pozarządowe, zespoły artystyczne i zespoły ludowe,
- Koła tematyczne i kluby.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące uczestnictwa w kulturze w liczbach.

---

¹⁷ https://nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Ochrona_dziedzictwa_kulturowego/

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 22 Uczestnictwo w kulturze w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem	15	15	15
	imprezy	1 229	1 199	650
	uczestnicy imprez	448 184	421 890	144 335
	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	2 616,7	2 467,9	847,5
	grupy artystyczne	169	162	144
	członkowie grup artystycznych	2 632	2 547	2 329
	koła / kluby / sekcje	213	256	232
	członkowie kół / klubów / sekcji	2 963	3 586	2 768
	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	11 417,27	11 377,53	11 317,07
powiat bielski	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem	17	17	17
	imprezy	923	961	411
	uczestnicy imprez	157 647	165 606	48 219
	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	958,8	1 001,4	290,1
	grupy artystyczne	131	137	112
	członkowie grup artystycznych	3 141	3 269	2 276
	koła / kluby / sekcje	134	128	120
	członkowie kół / klubów / sekcji	3 731	3 850	2 969
	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	9 705,88	9 762,35	9 785,18
powiat cieszyński	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem	17	17	14
	imprezy	1 118	1 498	698
	uczestnicy imprez	445 413	397 114	211 962
	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	2 497,8	2 229,2	1 190,8
	grupy artystyczne	86	85	71
	członkowie grup artystycznych	1 207	1 532	1 156

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

	koła / kluby / sekcje	118	118	114
	członkowie kół / klubów / sekcji	7 478	2 557	2 319
	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	10 478,76	10 481,82	12 681,14
powiat żywiecki	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem	20	19	18
	imprezy	1 050	1 042	1 123
	uczestnicy imprez	190 232	180 417	61 108
	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	1 242,7	1 180,1	400,8
	grupy artystyczne	124	128	71
	członkowie grup artystycznych	2 697	2 759	1 842
	koła / kluby / sekcje	170	148	151
	członkowie kół / klubów / sekcji	4 232	3 396	3 568
	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	7 661,30	8 039,79	8 455,50
Agglomeracja Beskidzka	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem	69	68	64
	imprezy	4 320	4 700	2 882
	uczestnicy imprez	1 241 476	1 165 027	465 624
	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	7 316,0	6 878,6	2 729,2
	grupy artystyczne	510	512	398
	członkowie grup artystycznych	9 677	10 107	7 603
	koła / kluby / sekcje	635	650	617
	członkowie kół / klubów / sekcji	18 404	13 389	11 624
	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	39 263	39 661	42 239

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Niestety w 2020 roku znacząco spadła liczba grup artystycznych (z 510 w 2018 r. do 398 w 2020 r.), liczba uczestników imprez (z 1 241 476 w 2018 r. do 465 624 w 2020 r.) i członków grup artystycznych, kół, klubów i sekcji. W latach 2018-2019 istniał wyraźny wzrost, który zahamowała pandemia. Kolejne lata pokażą, czy jest to trwały trend, czy tylko zjawisko chwilowe. Najmniejsza liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę) odnotowana została w powiecie żywieckim, natomiast największa w Bielsku-Białej.

Jak powyżej wspomniano, rok 2020 nie jest miarodajny poprzez ograniczenia pandemiczne. W latach 2018-2020 prawie 250 tys. osób rocznie odwiedziło placówki muzealne znajdujące się na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.

Tabela 23 Placówki muzealne wraz z liczbą odwiedzających w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

Podmiot	Muzea z oddziałami i zwiedzający	2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	muzea łącznie z oddziałami	4	4	4
	zwiedzający muzea i oddziały	48 714	35 886	13 672
powiat bielski	muzea łącznie z oddziałami	3	3	4
	zwiedzający muzea i oddziały	14 855	13 522	7 225
powiat cieszyński	muzea łącznie z oddziałami	10	11	10
	zwiedzający muzea i oddziały	49 877	53 289	15 626
powiat żywiecki	muzea łącznie z oddziałami	5	5	3
	zwiedzający muzea i oddziały	131 207	136 717	24 414
Aglomeracja Beskidzka	muzea łącznie z oddziałami	22	23	21
	zwiedzający muzea i oddziały	244653	239414	60937

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Analizując powyższe dane, lata 2018-2019 były wzrostowe pod względem liczby placówek muzealnych – przybyło 1 placówkę, przy czym liczba odwiedzających w 2019 roku wyniosła 239 414 osób i była mniejsza niż w 2018 roku - 244 653 osób. Po wzroście w 2019 roku o 1 muzeum w 2020 zmniejszeniu uległa liczba placówek muzealnych o 2 instytucje.

W całej Aglomeracji Beskidzkiej zlokalizowanych jest 8 kin i 3 teatry. Liczbę publiczności poszczególnych teatrów w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Teatry oraz widzowie w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

Podmiot	Teatry oraz liczba widzów	2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	teatr dramatyczny - liczba	1	1	1
	teatr lalkowy - liczba	1	1	1
	liczba widzów - teatr dramatyczny	83 180	90 436	33 334
	liczba widzów - teatr lalkowy	62 404	62 953	15 009
powiat cieszyński	teatr dramatyczny - liczba	1	1	1
	liczba widzów - teatr dramatyczny	78 517	84 414	20 302

Aglomeracja Beskidzka	teatr dramatyczny - liczba	2	2	2
	teatr lalkowy - liczba	1	1	1
	liczba widzów - teatr dramatyczny	161 697	174 850	53 636
	liczba widzów - teatr lalkowy	62 404	62 953	15 009

Zródło: Opracowanie na podstawie BDL.

W okresie przedpandemicznym liczba odbiorców sztuki charakteryzowała się tendencją wzrostu – liczba widzów Teatru Polskiego wzrosła z 161 697 w 2018 r. do 174 850 w 2019 r. W teatrze lalkowym również odnotowano wzrost z 62 404 osób do 62 953 osób, rok później do znaczących spadków doprowadziły ograniczenia epidemiczne. Analogicznie wyglądała sytuacja w Teatrze im. Adama Mickiewicza w Cieszynie, po znacznych wzrostach odbiorców w latach 2018-2019 (z 78 518 widzów do 84 414 widzów) w wyniku pandemii COVID-19 w 2020 roku liczba widzów spadła do 20 302 osób.

Z ważniejszych, cyklicznych wydarzeń realizowanych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej można wyróżnić Tydzień Kultury Beskidzkiej (dalej: TKB) - międzynarodowy festiwal folklorystyczny. Jest to przedsięwzięcie, które w środku lata odbywa się w Beskidach: Śląskim, Żywieckim Makowskim, w Międzygórzu Jabłonkowskim i ich okolicach. Pojedyncze koncerty odbywają się ponadto w innych miejscowościach – w Ujsołach, Istebnej, Bielsku-Białej. Wybrane zespoły uczestniczące w TKB koncertują również w Republice Czeskiej, podczas organizowanego przez polską mniejszość Gorolskiego Świąta w Jabłonkowie na Zaolziu. Oprócz tego odbywa się wiele festiwali, przeglądów, koncertów, wernisaży, spotkań twórców itp. Organizowane są plenery i konkursy malarskie, muzyczne i literackie. Dużym zainteresowaniem cieszą się imprezy plenerowe.

Inicjatorami działań kulturalnych są nie tylko instytucje kultury, ale też organizacje pozarządowe, podmioty prywatne i nieformalne grupy. Imprezą ważną w kalendarzu międzynarodowych gwiazd muzyki jazzowej jest odbywająca się w Bielsku-Białej – „Bielska Zadymka Jazowa”.

W Aglomeracji Beskidzkiej jest ponad 150 bibliotek. Poniżej zaprezentowano dane dotyczące czytelnictwa.

Tabela 25 Biblioteki i czytelnictwo w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

Podmiot	Dane dotyczące czytelnictwa	2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	Łączna liczba bibliotek i filii	31	30	30
	Łączny księgozbiór (wol.)	972 210	953 884	932 391
	Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	49 506	49 730	38 847
powiat bielski	Łączna liczba bibliotek i filii	38	38	35
	Łączny księgozbiór (wol.)	684 011	668 695	656 879
	Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	30 925	30 898	28 145
powiat cieszyński	Łączna liczba bibliotek i filii	37	37	38
	Łączny księgozbiór (wol.)	612 928	616 584	703 700
	Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	27 142	27 513	23 017

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

powiat żywiecki	Łączna liczba bibliotek i filii	45	45	45
	Łączny księgozbiór (wol.)	584 939	591 013	585 472
	Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	21 524	21 216	18 084
Aglomeracja Beskidzka	Łączna liczba bibliotek i filii	151	150	148
	Łączny księgozbiór (wol.)	2 854 088	2 830 176	2 878 442
	Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	129 097	129 357	108 093

Zródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Pomimo widocznego spadku czytelnictwa w 2020 roku, nie można tego zjawiska przyjąć jako trend. Był to specyficzny rok z wieloma ograniczeniami, w tym zamknięciem bibliotek na dłuższy czas. Utrudniało to dostęp do księgozbiorów i czytelni. Ogólnie przed 2020 rokiem liczba czytelników aktywnie wypożyczających książki w ciągu roku wzrastała – z 129 097 w 2018 roku do 129 357 w 2019 roku.

Przenikanie się tradycji i kultury górali beskidzkich, Śląska Cieszyńskiego, zachodniej Małopolski oraz wyjątkowej enklawy wilamowskiej jest doskonałą bazą do realizowanych działań promocyjnych w zakresie kultury. Różnorodność i dbałość o kultywowanie tradycji przejawia się w ogromnej ilości zespołów regionalnych, kapel góralskich oraz chórów i zespołów muzycznych działających na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.

Multikulturowość, która przejawia się we wzajemnych, przenikających się różnorodnych nurtach kulturowych stanowi doskonałą bazę do prowadzenia naprawdę działań w ramach organizowanych imprez kulturalnych, które powinny być pielęgnowane, promowane i rozwijane. Aglomeracja Beskidzka obfituje w dziedzictwo niematerialne w postaci obyczajów, gwary, dzieł muzycznych i literackich. Ważnym elementem jest również zachowanie kulturalnego dziedzictwa materialnego – w postaci specyficznego budownictwa, strojów, instrumentów muzycznych, zachowanego wyposażenia, zabytkowych miejsc itp. – które są unikatowe i podnoszą wartość turystyczną. Rozwinięte jest tutaj również rękodzieło, nieprodukowane na masową skalę, autentyczne, o wysokich walorach estetycznych. Ważnym elementem jest symbolika trójstyku (miejsce styku trzech granic: Polski, Słowacji i Republiki Czeskiej). Kultura obszaru bierze swój początek z wielu wątków historycznych, etnicznych i geograficznych. Pasterstwo górali, wpisane w kulturę wołoską, a także dziedzictwo i spuścizna Habsburgów, którzy znacznie się przyczynili do rozwoju i industrializacji tych ziem, stanowią o wyjątkowości Aglomeracji Beskidzkiej.

2. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze gospodarczym

2.1. Struktura funkcjonujących podmiotów gospodarczych i przedsiębiorczość

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej, podobnie jak w całej Polsce, dominują podmioty gospodarcze sektora prywatnego. Największą liczbę podmiotów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 26 Podmioty gospodarcze wg struktury własności w latach 2018-2020.

Powiat		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	Łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	26 041	26 349	27 075
	Sektor publiczny ogółem	570	574	597
	Sektor prywatny ogółem	25 108	25 389	26 050
	ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	18 042	18 147	18 611
	- w tym nowo zarejestrowane	1 497	1 544	1 257
powiat bielski	Łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	17 621	18 256	18 802
	Sektor publiczny ogółem	349	338	340
	Sektor prywatny ogółem	17 156	17 773	18 296
	ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	14 276	14 814	15 242
	- w tym nowo zarejestrowane	1 260	1 263	997

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

powiat cieszyński	Łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	19 586	20 080	20 649
	Sektor publiczny ogółem	489	490	500
	Sektor prywatny ogółem	19 027	19 512	20 059
	ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	15 031	15 468	15 930
	- w tym nowo zarejestrowane	1 272	1 260	1 035
powiat żywiecki	Łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	14 478	15 146	15 660
	Sektor publiczny ogółem	394	393	394
	Sektor prywatny ogółem	14 014	14 694	15 200
	ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	11 610	12 234	12 730
	- w tym nowo zarejestrowane	1 213	1 255	985
Aglomeracja Beskidzka – razem	Łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	77 726	79 831	82 186
	Sektor publiczny ogółem	1 802	1 795	1 831
	Sektor prywatny ogółem	75 305	77 368	79 605
	ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	58 959	60 663	62 513
	- w tym nowo zarejestrowane	5 242	5 322	4 274

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Jak widać na powyższych danych rok 2020 przyniósł zmniejszenie liczby nowo rejestrowanych działalności gospodarczych przez osoby fizyczne. Zjawisko to może mieć źródło w sytuacji pandemicznej. Czy jest to trend, czy tylko spadek spowodowany specyfiką roku 2020 może zostać określone dopiero analizując kolejne lata. Co znamienne nie ubyło liczby zarejestrowanych podmiotów, co jest wynikiem zmniejszenia liczby z roku na rok wyrejestrowywanych działalności gospodarczych. Jest to wskazówka, że podejmowana działalność jest utrzymywana i rozwijana. Najbardziej dominującą wielkością przedsiębiorstw są podmioty zatrudniające 0-9 osób (czyli mikroprzedsiębiorcy). Należy również zwrócić uwagę na to, że w chwili obecnej nie można jednoznacznie ocenić tego zjawiska i wpływu pandemii chociażby ze względu na udzielone wsparcie w ramach tarcz antykrzysowych, gdzie warunkiem otrzymania wsparcia była kontynuacja prowadzenia działalności gospodarczej.

Jednym z większych problemów przedsiębiorców jest wzrost kosztów pracy i surowców, która coraz bardziej jest widoczna w 2021 roku. Powoduje to zmniejszenie nakładów na inwestycje rozwojowe. Tym samym jednym z obszarów problemowych jest luka w finansowaniu działań innowacyjnych ze środków własnych przedsiębiorstw. W kreowaniu nowych przedsiębiorstw i tym samym przedsiębiorczości pomocne są dotacje na utworzenie działalności gospodarczej finansowane ze środków Funduszu Pracy i środków UE.

2.2. Specjalizacje gospodarcze

Najliczniejszą specjalizacją gospodarczą według PKD jest handel hurtowy i detaliczny. W 2020 roku 18 385 podmiotów z ogółu 82 186 prowadziła działalność z tego sektora (czyli 22,4%). Wśród handlu dominuje handel oznaczony jako Sekcja G dział 47, czyli handel detaliczny. Jest to tendencja widoczna we wszystkich powiatach.

Tabela 27 Specjalizacje gospodarcze wg PKD – handel hurtowy i detaliczny.

Podmiot	2018	20219	2020
powiat m. Bielsko-Biała	6 251	5 963	6 032
powiat bielski	4 342	4 346	4 387
powiat cieszyński	4 588	4 510	4 579
powiat żywiecki	3 308	3 357	3 387
Aglomeracja Beskidzka – razem	18 489	18 176	18 385

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Różnice zaczynają być widoczne w drugiej dla każdej jednostki specjalizacji gospodarczej według PKD - dla powiatów bielskiego, cieszyńskiego jest to sekcja F, czyli budownictwo (kolejno stan na 31 grudnia 2020 r.: dla powiatu bielskiego: 2482 podmioty, cieszyńskiego: 2834 podmioty, żywieckiego: 2558 podmiotów). Dla miasta na prawach powiatu Bielska-Białej drugą specjalizacją była sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (stan na 31 grudnia 2020 roku: 3314 podmiotów). Było to uwarunkowane koncentracją w Mieście Bielsko-Biała usług o charakterze doradczym, szkolnictwa wyższego itp. W Mieście Bielsko-Biała działała zbliżona liczba podmiotów z sekcji F do pozostałych powiatów (stan na 31 grudnia 2020 r.: 2943 podmioty).

Analizowany obszar jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Wiele podmiotów gospodarczych obsługuje właśnie ten sektor. Turystyka szczegółowo została przeanalizowana w rozdziale jej dedykowanym.

O ile w kontekście historycznym można było wskazywać konkretne specjalizacje, to przy globalizacji, przejściu pewnych branż gospodarki do działania w Internecie (np. e-commerce, e-edukacja, e-zdrowie itp.), trudno obecnie wskazać te dominujące.

Gospodarka z pewnością musi rozwijać się w oparciu o oszczędność zasobów i minimalną ingerencję w środowisko. Warto zwrócić uwagę na inteligentne specjalizacje województwa śląskiego, którymi są:

- energetyka,
- medycyna,
- technologie informacyjne i komunikacyjne,
- zielona gospodarka,
- przemysły wschodzące.¹⁸

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego¹⁹ wskazuje na bariery we wdrażaniu inteligentnych specjalizacji, należą do nich:

- brak wśród przedsiębiorstw wiedzy o kompetencjach (przez pryzmat ludzi, aparatury badawczej, wiedzy i doświadczeń) obecnych na uczelniach i w instytutach badawczych,
- brak zainteresowania przedsiębiorstw korzystaniem z wyników prac badawczo-rozwojowych uczelni i instytutów badawczych (trudność znalezienia odpowiedniego odbiorcy),
- ograniczone możliwości komercjalizacji wyników prac badawczo-rozwojowych w postaci spółek odpryskowych przez uczelnie i instytuty badawcze (nieprecyzyjne przepisy prawa, trudny dostęp do kapitału),
- niskie kompetencje społeczne naukowców (w zakresie prowadzenia dialogu z przedstawicielami przedsiębiorstw i negocjacji handlowych), co stanowi barierę w nawiązaniu nowych relacji oraz ich budowaniu i utrwaleniu. Przez to jednostki naukowe są czasem traktowane przedmiotowo, a nie w sposób partnerski,
- trudność balansowania między interesem przedsiębiorstw (uzyskanie wyników, które można wdrożyć i które generują wartość finansową) a interesem jednostek naukowych (uzyskanie przełomu naukowego, rozwój techniki) we wspólnych projektach współfinansowanych ze środków publicznych,
- trudność określenia przez przedsiębiorstwa właściwego problemu, który powinien być przedmiotem prac badawczo-rozwojowych, co stwarza frustrację w trakcie realizacji zleceń (po stronie naukowców) i na etapie odbioru prac (po stronie przedsiębiorstwa),
- stosunkowo długi czas procedowania zapytań, ofert i umów na uczelniach oraz niekonkurencyjne oferty składane ze strony uczelni (doliczanie do ceny szeregu narzutów)²⁰.

Są to problemy również zauważalne w Aglomeracji Beskidzkiej, których rozwiązanie może stać się przyczynkiem do zwiększonego rozwoju gospodarczego.

W rozwijaniu współpracy skupionej na specjalizacjach gospodarczych pomagają inicjatywy sieciowe i klastry. Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej działają następujące inicjatywy klastrowe:

---

¹⁸ https://ris.slaskie.pl/czytaj/regionalna_strategia_innowacji_wsl_2030

¹⁹ Dokument przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego Nr 1554/246/VI/2021 z dnia 30 czerwca 2021 r.

²⁰ Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego, s. 32-33.

- przemysł motoryzacyjny: Silesia Automotive & Advanced Manufacturing (SA&AM) z siedzibą w Katowicach jest klastrową inicjatywą działającą w obszarze kilku województw (na terenie województwa śląskiego i województw sąsiednich), grupuje przedsiębiorstwa motoryzacyjne działające w powiecie bielskim i w Bielsku-Białej, a także uczelnie m.in. Akademię Techniczno-Humanistyczną z Bielska-Białej,
- przemysł lotniczy “Śląski Klaster Lotniczy” z siedzibą w Kaniowie grupujący podmioty działające w Bestwinie (13 zrzeszonych podmiotów), Czechowicach-Dziedzicach (5 zrzeszonych podmiotów) i Jasienicy (2 zrzeszone podmioty)
- przemysł energetyczny z siedzibą w Cieszynie (1), Brennej (1 działający podmiot), w Żywcu “Żywiecka energia przyszłości” (24 zrzeszone podmioty), Gilowicach, Jeleśni, Koszarawie, Lipowej, Łodygowicach, Milówce, Radziechowach-Wieprzu, Rajczy, Ślemieniu, Świnnej, Ujszałach, Węgierskiej Górcie, „Klaster Energii Powiatu Bielskiego” zrzeszający gminy z terenu powiatu,
- przemysł turystyczny “Beskidzka 5” zrzeszająca podmioty w gminach: Szczyrk, Wisła, Ustroń, Brenna i Istebna, “LOT Beskidy” zrzeszająca 43 podmioty działający w mieście Bielsko-Biała,
- ochrona środowiska z siedzibą w Kozach (1 działający podmiot),
- przemysł budowlany: “Klaster Innowacji Budowlanych” z siedzibą w Bielsku-Białej,
- wzornictwo przemysłowe “Śląski Klaster Dizajnu” z siedzibą w Cieszynie,
- ochrona ludności z siedzibą w Bielsku-Białej “Klaster Ratownictwa, Bezpieczeństwa, Ochrony Ludności i Środowiska Naturalnego” (8 zrzeszonych podmiotów)²¹.

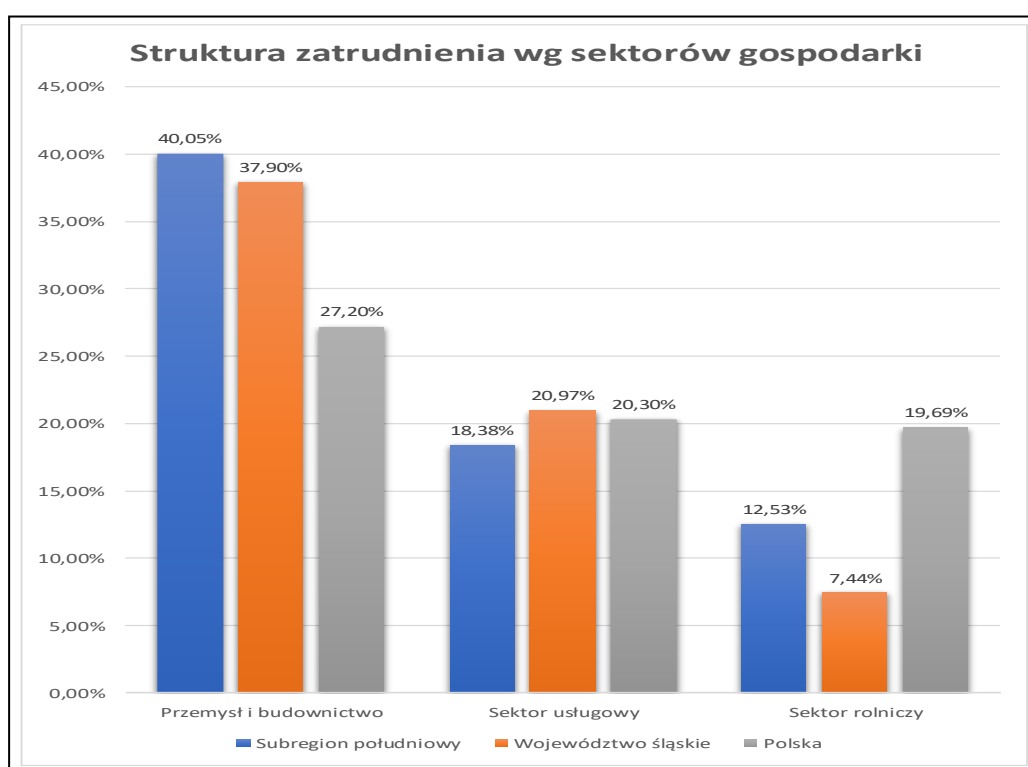
²¹ Zasoby Kapitałowe Aglomeracji Beskidzkiej, CityLaBB Pracownia Badań i Innowacji Społecznych, “FIO Śląskie Lokalnie 2020”, <https://m.facebook.com/Citylabbb/>

2.3. Rynek pracy

Rynek pracy Aglomeracji Beskidzkiej należy rozpatrywać w dwóch aspektach – zatrudnienia oraz bezrobocia. Najwięcej przedsiębiorstw i miejsc pracy skoncentrowanych jest w dużych miastach: Bielsku-Białej, Cieszynie i Żywcu. Bliskość przejść granicznych powoduje też, że mieszkańcy pracują w obszarach przygranicznych Republiki Czeskiej i na Słowacji.

Strukturę zatrudnienia w Aglomeracji Beskidzkiej według sektorów gospodarki na tle województwa śląskiego i kraju prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 9 Struktura zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa.

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Jak, było już wspomniane w podrozdziale dotyczącym dominujących sektorów gospodarki, rolę dominującą miał sektora budownictwa.

W poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej liczba pracujących przedstawiała się następująco (dostępne dane nie obejmują 2020 roku):

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 28 Liczba osób pracujących w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2019.

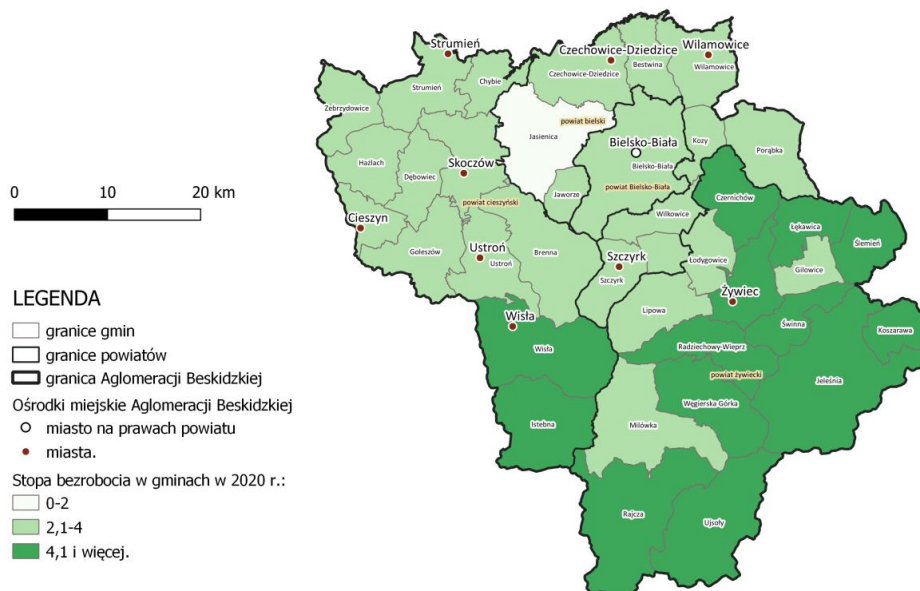
Nazwa jednostki	Ogółem/płeć	2018	2019
powiat m. Bielsko-Biała	Ogółem	81 263	80 597
	Mężczyźni	42 102	41 534
	Kobiety	39 161	39 063
powiat bielski	Ogółem	44 317	44 294
	Mężczyźni	22 023	22 029
	Kobiety	22 294	22 265
powiat cieszyński	Ogółem	49 514	48 774
	Mężczyźni	23 010	22 536
	Kobiety	26 504	26 238
powiat żywiecki	Ogółem	36 783	37 002
	Mężczyźni	16 235	16 491
	Kobiety	20 548	20 511
Aglomeracja Beskidzka - razem	Ogółem	211 877	210 667
	Mężczyźni	103 370	102 590
	Kobiety	108 507	108 077

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej można było zaobserwować przewagę liczby zatrudnionych kobiet – 108 077 zatrudnionych kobiet na 102 590 zatrudnionych mężczyzn w 2019 r. Zmniejszeniu uległa liczba osób pracujących. Ma to głównie związek z danymi demograficznymi.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Rysunek 10 Stopa bezrobocia w Aglomeracji Beskidzkiej w 2020 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

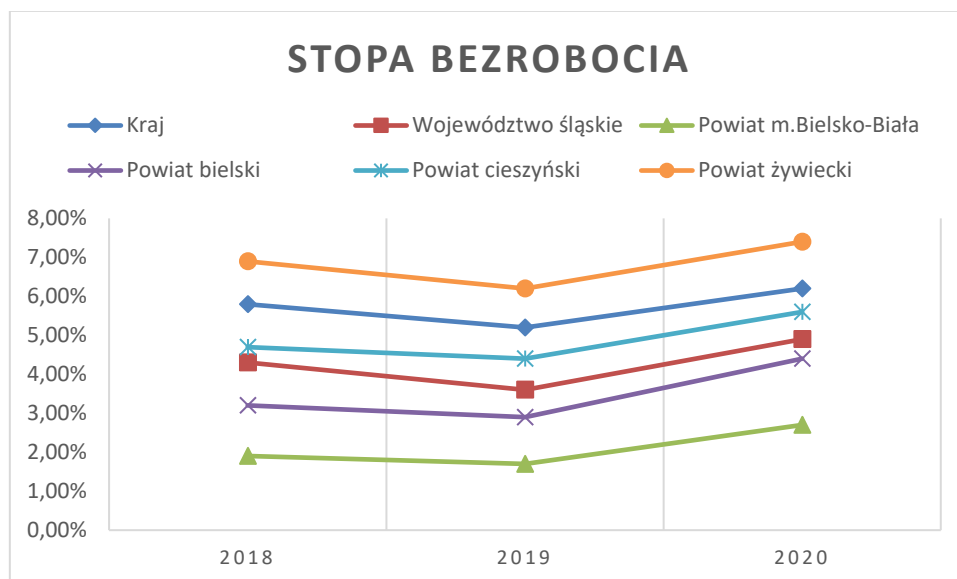
Na terenie objętym niniejszą diagnozą działały trzy Powiatowe Urzędy Pracy. Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej obsługiwał osoby bezrobotne zamieszkałe w Bielsku-Białej oraz na terenie gmin powiatu bielskiego. Wybuch pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 w 2020 r. zakłócił stale obserwowaną na przestrzeni ostatnich lat spadającą stopę bezrobocia w Bielsku-Białej. Na koniec 2020 r. w Bielsku-Białej stopa bezrobocia wynosiła 2,7%, natomiast na koniec 2019 r. wynosiła 1,7%. W powiecie bielskim odnotowano stopę bezrobocia na dzień 31 grudnia 2020 na poziomie 4,4%, gdy w 2019 wynosiła ona 2,9%.

Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie obejmował swoim działaniem 12 gmin powiatu cieszyńskiego. Według stanu na koniec 2020 r. zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie cieszyńskim było 3875, w porównaniu do stanu z końca 2019 r. było to o 802 osoby więcej, co spowodowało wzrost stopy bezrobocia z 4,4% na koniec 2019 roku do 5,6% na koniec 2020 r.

Powiat żywiecki odznaczał się największą na tle Aglomeracji Beskidzkiej stopą bezrobocia. Na koniec 2020 odnotowano 7,4% stopę bezrobocia wobec stopy bezrobocia z 2019, która wynosiła 6,2%.

Poniższy wykres prezentuje stopę bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach na tle kraju i województwa.

Rysunek 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Problemem jest bezrobocie wśród osób o najniższym wykształceniu oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Znaczną liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz długotrwale bezrobotne, których oddalenie od rynku pracy nastąpiło wiele lat temu. Powrót na rynek pracy osób słabo zmotywowanych wymaga dużo nakładów pracy wyspecjalizowanych jednostek oraz nakładów finansowych, które mogą być pokrywane ze środków zewnętrznych.

Największy problem bezrobocia występuje w powiecie żywieckim, który przekracza poziom wojewódzki i krajowy, oraz w powiecie cieszyńskim, którego poziom stopy bezrobocia przekracza poziom wojewódzki. Sytuację może poprawić kontynuacja wdrażanych programów dla rynku pracy, podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego, zapewnienie wysokiej jakości kursów i szkoleń zawodowych i zapewnienie usług opiekuńczych dla osób zależnych, tak aby osoby opiekujące się nimi mogły podjąć pracę. Problemem jest też poszukiwanie pracy przez młode osoby poza Aglomeracją Beskidzką. Nie bez znaczenia pozostają inwestycje rozwojowe dla MŚP, które pozwolą na tworzenie trwałych miejsc pracy.

Odrębnym zagadnieniem jest też niewystarczające wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością (umożliwiający pokonanie barier nie tylko architektonicznych, ale również emocjonalnych), w tym zbyt mała liczba dedykowanych im miejsc pracy o charakterze chronionym oraz niewykorzystany potencjał osób, które mogłyby pracować rezygnując tym sposobem chociaż częściowo z konieczności systemowego korzystania z usług opieki społecznej.

Jedną z największych barier na rynku pracy w Aglomeracji Beskidzkiej jest również brak wyspecjalizowanych oraz niewykwalifikowanych pracowników. Deficyty te są uzupełniane przez pracowników z zagranicy, głównie z Ukrainy.

2.4. Zdolności adaptacyjne przedsiębiorstw i pracowników

Wydarzenia zachodzące we współczesnym świecie są dynamiczne i bardzo trudne do przewidzenia. Wpływa to na stosunki przedsiębiorstw z otoczeniem, powodując niepewność oraz konieczność szybkiej reakcji na pojawiające się szanse, ale też i zagrożenia. Zdolności adaptacyjne przedsiębiorstw oraz pracowników stają się w obliczu stawianych wyzwań niesłychanie ważne i potrzebne. Przedsiębiorstwa, aby przetrwać i się rozwijać, muszą dostosowywać się do wymogów otoczenia poprzez wdrażanie nowoczesnych procesów i zmian organizacyjnych. Jak wynika z analiz podrozdziału „Struktura funkcjonujących podmiotów gospodarczych i przedsiębiorczość” liczba podmiotów gospodarczych stale wzrasta, pomimo zmniejszania się liczby nowo rejestrowanych działalności gospodarczych – wskazuje to bezpośrednio na zmniejszenie się liczby wyrejestrowanych działalności.

Tabela 29 Wyrejestrowane działalności na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020.

Podmiot	2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	2 167	1 658	999
powiat bielski	1 078	863	638
powiat cieszyński	1 364	1 003	703
powiat żywiecki	917	695	534
Aglomeracja Beskidzka - razem	5 526	4 219	2 874

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Jak wskazują powyższe dane dotyczące liczby wyrejestrowywanych działalności na terenie Aglomeracji Beskidzkiej, tendencja była malejąca i w ciągu 2 lat liczba wyrejestrowań zmniejszyła się o prawie 50%. Adaptacji pracowników sprzyjają m.in. programy szkoleniowe finansowane przez Krajowy Fundusz Szkoleniowy, które raz w roku są przyznawane przez Powiatowe Urzędy Pracy. Są to jednak ciągle niewystarczające narzędzia, co pokazała pandemia, wstrzymując wiele działalności i powodując zwolnienia pracowników. Firmy z regionu, w sposób bezpośredni, a także często w sposób pośredni – tj. poprzez operatorów wsparcia – korzystają z unijnego dofinansowania do projektów związanych z potencjałem adaptacyjnym firm oraz ich pracowników. Dotychczasowe doświadczenia z funkcjonowaniem systemu współfinansowania tzw. usług miękkich dla firm w ramach Bazy Usług Rozwojowych wskazują na zasadność kontynuacji tego podejścia, ukierunkowanego na podnoszenie kompetencji pracowników w gospodarce regionalnej oraz zwiększanie zdolności adaptacyjnej zarówno ich samych, jak i firm²². Wzmocnieniem działań jest tworzenie strategii biznesowych dostosowanych do zmieniającego się dynamicznie rynku oraz wyszukiwanie atrakcyjnych segmentów rynkowych poprzez przedsiębiorstwa. Należy również kontynuować licznie realizowane na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej działania finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i innych źródeł przeznaczonych na adaptację przedsiębiorstw i pracowników.

Zdolności adaptacyjne przedsiębiorstw i pracowników należy również rozpatrywać w kontekście adaptacji do zmian klimatu i transformacji energetycznej. Należy zwrócić uwagę że działania te będą wymagały poniesienia znaczących kosztów dodatkowych, bez których przedsiębiorstwa mogą sobie nie poradzić z procesami adaptacyjnymi. Działania te należy oprzeć o zewnętrzne źródła dofinansowania.

²² Tamże, s.113.

2.5. Finanse publiczne

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego z roku na rok ulegają zwiększeniu, szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 30 Dochody ogółem gmin i powiatów oraz Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).

Powiat		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	Dochody budżetu gmin i miast na prawach powiatu	1 069 387 434,14	1 235 053 794,30	1 388 207 730,45
powiat bielski	Dochody budżetu gmin	739 004 552,73	858 549 619,05	975 002 331,66
	Dochody powiatów	138 900 926,55	149 226 625,63	146 950 581,75
powiat cieszyński	Dochody budżetu gmin	821 307 141,26	928 044 949,29	1 024 509 502,70
	Dochody powiatów	192 012 644,78	213 879 843,02	246 402 813,88
powiat żywiecki	Dochody budżetu gmin	678 964 380,57	749 746 890,33	835 412 867,62
	Dochody powiatów	173 883 862,55	173 116 932,03	210 877 251,57
Aglomeracja Beskidzka - razem	Dochody budżetu gmin i miast na prawach powiatu	3 308 663 508,70	3 771 395 252,97	4 223 132 432,43
	Dochody powiatów	504 797 433,88	536 223 400,68	604 230 647,20

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Przekładając powyższe dane na wzrost dochodów w ujęciu procentowym, to pomiędzy rokiem 2018 a 2020 dochody gmin i miast na prawach powiatu wzrosły o 21,65%, natomiast dochody powiatów o 16,46%.

Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są:

- 1) dochody własne,
- 2) subwencja ogólna,
- 3) dotacje celowe z budżetu państwa.

W rozumieniu ustawy o Dochodach jednostek samorządu terytorialnego dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych, a te ze względu na zmiany w opodatkowaniu ulegają zmniejszeniu.

Zwiększają się również znacząco wydatki, co powoduje konieczność szukania dodatkowych źródeł dochodu.

Tabela 31 Wydatki ogółem gmin i powiatów Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).

Powiat		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała	Wydatki budżetu gmin i miast na prawach powiatu	1 101 367 415,21	1 303 448 887,45	1 451 773 987,45
powiat bielski	Wydatki budżetu gmin	756 755 115,10	888 371 781,43	930 550 265,70
	Wydatki powiatów	143 100 688,49	141 432 397,96	132 410 333,16
powiat cieszyński	Wydatki budżetu gmin	837 320 042,94	924 290 868,93	1 007 226 074,23
	Wydatki powiatów	187 119 144,41	215 664 243,46	229 240 605,41
powiat żywiecki	Wydatki budżetu gmin	676 512 292,52	723 759 908,33	786 396 797,35
	Wydatki powiatów	170 794 367,67	166 887 518,16	192 395 661,16
Aglomeracja Beskidzka - razem	Wydatki budżetu gmin i miast na prawach powiatu	3 371 954 865,77	3 839 871 446,14	4 175 947 124,73
	Wydatki powiatów	501 014 200,57	523 984 159,58	554 046 599,73

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Przekładając dane powyższej tabeli na wzrost wydatków w ujęciu procentowym, to pomiędzy rokiem 2018 a 2020 wydatki gmin i miast na prawach powiatu wzrosły o 19,25%, natomiast wydatki powiatów o 9,57%.

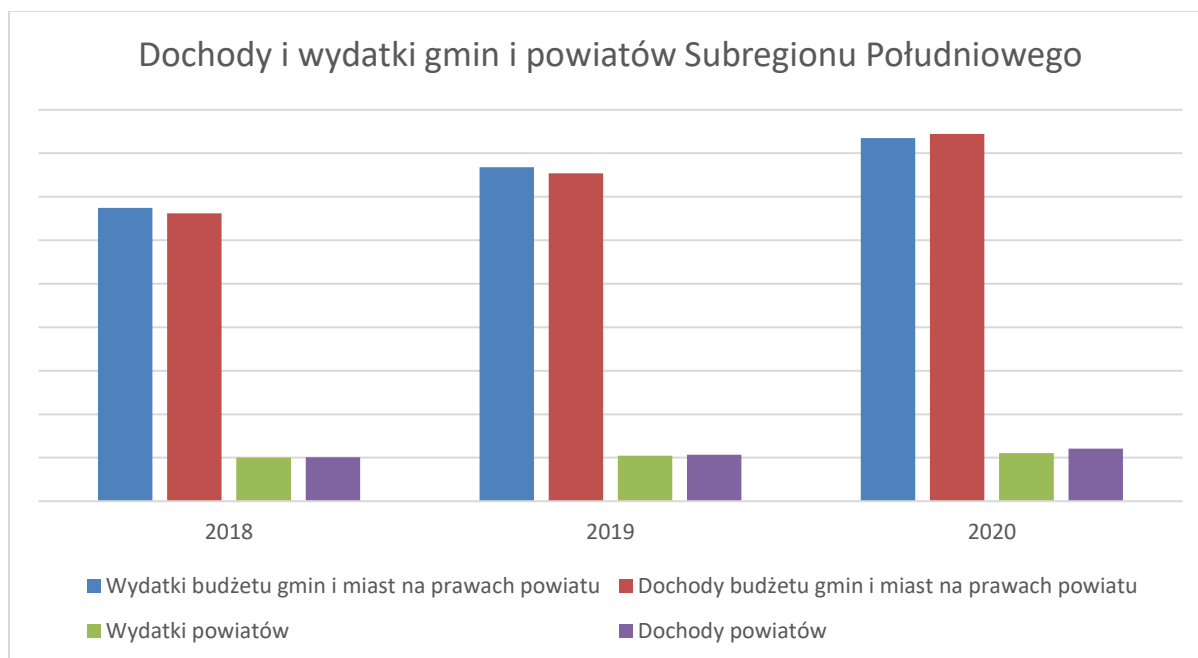
Największe wydatki to te związane z kosztami bieżącymi, do których zaliczają się m.in.:

- wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w samorządowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń,
- zakupy towarów i usług,
- koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań,
- koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.

Zestawienie dochodów i wydatków jednostek samorządów terytorialnych zaliczanych do Aglomeracji Beskidzkiej przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 12 Zestawienie dochodów i wydatków jednostek samorządów terytorialnych zaliczanych do Aglomeracji Beskidzkiej.

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL.

Niezwykle ważnym aspektem jest możliwość finansowania zadań przez jednostki samorządu terytorialnego ze źródeł zewnętrznych, tj. Unii Europejskiej, programów ministerialnych i budżetu państwa. Środki zewnętrzne umożliwiają rozwój, rozwiązują problemy społeczne, gospodarcze i środowiskowe, wspierają transformację i umożliwiają dostosowywanie się do zmiennych warunków makroekonomicznych i społecznych. Pozytywnym przykładem współpracy na poziomie subregionalnym dla realizacji celów zintegrowanych były projekty w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego w ramach RPO Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Łącznie podpisano 220 umów o dofinansowanie, a kwota dofinansowania przedsięwzięć (środkami UE) wyniosła: 447 549 926,95 zł.

**DIAGNOZA OBSZARU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ (SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO)
W WYMIARZE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WRAZ Z WYPRACOWANIEM WNIOSKÓW DIAGNOSTYCZNYCH**

Tabela 32 Liczba i wartość podpisanych umów o dofinansowanie dla projektów realizowanych w ramach RIT SPd 2014-2020 przez gminy Aglomeracji Beskidzkiej.

Poddziałanie	Nazwa poddziałania	Liczba umów o dofinansowanie	Łączna kwota dofinansowania (środki UE) PLN
4.1.2	Odnawialne źródła energii - RIT	13	11 613 305,07
4.3.2	Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej - RIT	75	131 400 544,56
4.5.2	Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie - RIT	25	134 889 625,31
5.1.2	Gospodarka wodno-ściekowa - RIT	16	50 032 577,83
7.1.2	Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych - RIT	1	1 699 878,35
7.3.2	Promocja zatrudnienia na obszarach rewitalizowanych - RIT	2	1 697 495,98
9.1.2	Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych - RIT	4	3 665 699,74
9.2.2	Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - RIT	13	8 391 485,71
10.2.2	Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społ. - RIT	10	13 690 629,09
10.3.2	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - RIT	9	19 450 752,25
11.1.2	Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej - RIT	21	10 242 608,48
11.2.2	Wsparcie szkolnictwa zawodowego - RIT	6	12 060 308,75
11.4.2	Kształcenie ustawiczne - RIT	3	2 694 562,46
12.1.2	Infrastruktura wychowania przedszkolnego - RIT	14	25 432 235,46
12.2.2	Infrastruktura kształcenia zawodowego - RIT	8	20 588 217,91
OGÓŁEM		220	<u>447 549 926,95 zł</u>

Źródło: Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka.

Konieczne są dalsze, wspólne działania samorządów mające na celu branżowe integrowanie przedsięwzięć, budowanie partnerstw projektowych i rozwiązywanie problemów w zasięgu ponadlokalnym na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej. Działania rozwojowe i inwestycje samorządowe poza tradycyjnymi do tej pory obszarami będą się musiały skupić również na dwóch dodatkowych aspektach i skutkach z nich wynikających. Po pierwsze – uwarunkowania epidemiczne COVID-19, które ograniczyły i w pewien sposób zmieniły dotychczasowe metody zarządzania samorządem terytorialnym ale również wprowadziły zmiany w postaci niższych wpływów podatkowych, wynikających z lockdownu i ograniczeń narzuconych na przedsiębiorstwa, zwłaszcza te z branży turystyki, kultury, handlu i usług oraz przemysłów kreatywnych.

Po drugie - konieczność poniesienia kosztów działań związanych z adaptacją do zmian klimatu i transformacją energetyczną. Będą one miały bardzo znaczący wpływ na budżety inwestycyjne samorządów w Aglomeracji Beskidzkiej. Wspólna realizacja przedsięwzięć w kluczowych obszarach działań powinna obniżyć koszty i jednocześnie przyczynić się do realizacji celów o większym zasięgu, wskazanych dla Aglomeracji Beskidzkiej.

Jednocześnie należy w większym stopniu, rozwijać współpracę w zakresie wspólnych przedsięwzięć z sektorem pozarządowym i przedsiębiorcami.

3. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie powiązań wewnętrznych i zewnętrznych

3.1. Powiązania funkcjonalne wynikające z procesów historycznych

Aglomeracja Beskidzka z historycznego punktu widzenia składa się z ziem Śląska Cieszyńskiego oraz Zachodniej Małopolski. Zacierająca się granica, przebiegająca linią rzeki Białej, a następnie pasmami Beskidu Śląskiego (m. in. Klimczoka i Baraniej Góry), stanowi dziś przede wszystkim atrakcję turystyczną. Aglomeracja Beskidzka wyróżnia się na tle województwa śląskiego specyfiką kulturową i dziedzictwem historycznym. Genezą różnorodności i specyfiki całego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego jest w dużej mierze okres rozbiorów, kiedy zarówno Śląsk Cieszyński, jak i Małopolska Zachodnia (Galicja) stanowiły część Cesarstwa Austro-Węgierskiego. W okresie międzywojennym ziemie te były administracyjnie podzielone pomiędzy województwo śląskie i krakowskie, z symboliczną z dzisiejszej perspektywy granicą na rzece Białej, dzielącą Bielsko i Białą Krakowską, funkcjonującą do połączenia miast w roku 1951. Obszar Śląska Cieszyńskiego, w tym Bielsko, był tuż po I Wojnie Światowej przedmiotem konfliktu polsko-czechosłowackiego. Zarówno w okresie przed- jak i powojennym Żywiec należał do województwa krakowskiego.

W roku 1975 olbrzymia część Aglomeracji Beskidzkiej została połączona w województwo bielskie ze stolicą w Bielsku-Białej, istniejące do roku 1998. Obszar województwa wynosił 3704 km². Dzieliło się na 18 miast i 59 gmin, a w jego skład w całości wchodziły obecne powiaty: m. Bielsko-Biała, wadowicki i żywiecki, a w większości: bielski, cieszyński, oświęcimski i suski. To wtedy, poprzez koncentrację najważniejszych urzędów, ugruntowała się pozycja Bielska-Białej jako głównego miasta, stanowiącego społeczno-gospodarczy rdzeń obszaru dzisiejszej Aglomeracji Beskidzkiej. Rozwój gospodarczy poszczególnych części, gmin dzisiejszej Aglomeracji Beskidzkiej był różny, niemniej jednak szybki rozkwit w szczególności przemysłu samochodowego, ale też innych branż przemysłu spowodował, że teren ten jest obecnie najbardziej rozwiniętą częścią województwa śląskiego. Dla Bielska-Białej cała powojenna historia charakteryzowała się przede wszystkim olbrzymim rozwojem przemysłu i znaczenia na gospodarczej mapie Polski. W 1948 r. założono fabrykę silników samochodowych WSM, na bazie której w 1971 r. powstała Fabryka Samochodów Małolitrażowych, gdzie na licencji produkowano Polskiego Fiata 126p, popularnie zwanego „Maluchem”, jeden z nowoczesnych symboli Bielska-Białej. W 1947 założono Studio Filmów Rysunkowych, które wykreowało słynne bajkowe postacie (m.in. Reksio i Bolek i Lolek). Na obszarze Śląska Cieszyńskiego powstały takie firmy jak: „Olza”, Fabryka Maszyn Elektrycznych „EMA-Celma”, Zakłady Przemysłu Dziewiarskiego „Juvenia”, Zakłady Doświadczalne Telemechaniki Górniczej „Elektrometal”, „Polifarb Cieszyn”, „FACH”, „Cefana”, Wytwórnia Naczyń Stołowych „Polwid”, Zakłady Sprzętu Elektrogrzejnego „Termika”. Żywiec zasłynął w świecie z Browaru Żywiec, produkcji wysokiej jakości sprzętu szpitalnego i medycznego firmy Famed Żywiec oraz z Żywieckich Zakładów Papierniczych Solali, PONAR Sp. z o.o. producenta maszyn o napędzie hydraulicznym oraz Śrubena Unia Sp. z o.o. Szybki rozwój powojennej gospodarki, w szczególności przemysłu samochodowego, ale też innych branż przemysłu spowodował że obszar Aglomeracji Beskidzkiej stał się najbardziej rozwiniętą częścią województwa śląskiego.

Sytuacja ta sprawiła że ograniczono możliwość podtrzymania i rozwijania powiązań funkcjonalnych, tymczasem realny obszar powiązań Aglomeracji Beskidzkiej wykracza znacząco poza ramy podziału województw sięgając do powiatów: suskiego, wadowickiego, oświęcimskiego.

Okres funkcjonowania województwa bielskiego stanowi genezę powiązań funkcjonalnych, które zostały mocno ograniczone kolejną reformą administracyjną z roku 1998, kiedy to jego wschodnia połowa (Oświęcim, Kęty, Andrychów, Wadowice, Sucha Beskidzka) znalazły się w granicach województwa małopolskiego. Tymczasem realny obszar powiązań funkcjonalnych miast: Bielska-Białej i Żywca znacząco wykracza poza granicę województwa śląskiego, szczególnie w kierunku województwa małopolskiego. W okresie kryzysu społeczno-gospodarczego związanego z transformacją ekonomiczną po roku 1989 dla wielu mieszkańców terenu pogranicza nowych województw śląskiego i małopolskiego pojawiły się bariery i utrudnienia administracyjno-organizacyjne. Reforma administracyjna negatywnie wpłynęła na rozwój zwłaszcza zachodniej części Aglomeracji Beskidzkiej, a problemy z tym związane nie zawsze były dostrzegane z perspektywy Katowic. Uwidocznilo się to choćby w takiej dziedzinie jak transport publiczny. Przykładem jest choćby upadek znaczenia i wstrzymywana modernizacja linii kolejowych 117 (Bielsko-Biała – Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona) i 97 (Żywiec-Sucha Beskidzka), zupełne wstrzymanie ruchu kolejowego na linii 190 (Bielsko-Biała – Cieszyn) czy ograniczenia w rozwoju (przywróceniu znaczenia) komunikacji autobusowej.

3.2. Powiązania wynikające z położenia w obszarze transgranicznym

Jedną z cech łączących cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej jest styk różnych kultur – polskiej, czeskiej, niemieckiej, żydowskiej i wielu innych. Od początku rozwoju sportów zimowych i turystyki górskiej cały obszar stanowił bazę wypadową dla mieszkańców Górnego Śląska i Małopolski, co stanowi najbardziej widoczne funkcjonalne powiązanie. Wytworzyły się trzy ośrodki, które stanowią centra usługowe i handlowe dla pozostałych obszarów Aglomeracji, a są to Bielsko-Biała, Cieszyn i Żywiec. Pomiędzy tymi ośrodkami została stworzona dogodna sieć drogowa. Wspólnym mianownikiem obszaru jest też kultura. Pielęgnowana jest przez różne inicjatywy kultura góralska, przy czym należy podkreślić, że istnieją liczne odrębne tradycje i tożsamość, co obecnie przekłada się na ciekawą i zróżnicowaną ofertę kulturalno-turystyczną.

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej wyodrębnione zostały dwa Euroregiony:

- Euroregion Beskidy - założony 9 czerwca 2000 r.
- Euroregion Śląsk Cieszyński - założony 22 kwietnia 1998 r.

Euroregion Beskidy to trójstronna polsko-czesko-słowacka współpraca, która zapoczątkowana została w Rajczy, w dniu 9 czerwca 2000 roku, w ramach wspierania idei współpracy i jedności europejskiej oraz w trosce o rozwój wzajemnych i przyjacielskich stosunków między Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowacką i Republiką Czeską. Jej celem jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji w obszarach przygranicznych. Euroregion Beskidy składa się z trzech stowarzyszeń mających swoje siedziby w Polsce, Czechach i na Słowacji. Głównym celem powstania wszystkich trzech stowarzyszeń krajowych tworzących Euroregion Beskidy jest koordynowanie działań transgranicznej współpracy między sąsiadującymi regionami w ramach swojego obszaru. Łącznie Euroregion Beskidy zajmuje powierzchnię ok. 6 343 km², w tym część polska: 3 288 km², słowacka: 2 083 km², czeska 972 km². Obszar ten zamieszkiwany jest przez blisko 1 385 036 mieszkańców (Polacy – 843 536; Słowacy – 295 500, Czesi – 246 000). Ze strony Polski w skład Euroregionu Beskidy wchodzi Stowarzyszenie „Region Beskidy” z siedzibą w Bielsku-Białej. Stowarzyszenie to tworzą następujące jednostki samorządu terytorialnego: Bielsko-Biała, powiat bielski, Czechowice Dziedzice, Buczkowice, Szczyrk, Kozy, Porąbka, Wilamowice, Wilkowice, powiat żywiecki, Żywiec, Czernichów, Gilowice, Jeleśnia, Milówka, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Radziechowy Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujsoły, Węgierska Górka oraz gminy z województwa małopolskiego.

Euroregion Śląsk Cieszyński powstał 22 kwietnia 1998 roku z chwilą podpisania umowy pomiędzy Regionálním sdružením pro česko-polskou spolupráci Těšínského Slezska, w skład którego wchodzi: Sdružení obcí Jablunkovska, Svaz obcí okresu Karviná a Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci reprezentujący stronę czeską i Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” reprezentujące stronę polską. Euroregion leży na obszarze przygranicznym południowej Polski oraz północno-wschodnich Czech, w bliskim sąsiedztwie Słowacji. Rozciąga się na obszarze ok. 1400 km², który zamieszkuje ponad 680 tys. mieszkańców (z czego 360 tys. przypada na część czeską, a 320 tys. na polską). Naturalną oś tych terenów tworzy rzeka Olza, nad którą leżą miasta Cieszyn i Český Těšín, stanowiące serce Euroregionu. Obszar Euroregionu rozciąga się od Godowa i Jastrzębia-Zdroju po Istebną, i od Bohumina po Hrávau. Biuro Stowarzyszenia mieści się w Cieszynie. W dniu rozpoczęcia przez Stowarzyszenie działalności jego członkami-założycielami były: Brenna,

Chybie, Cieszyn, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze, Skoczów, Strumień, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice. Później przystępowały kolejno: Jasienica (1998), powiat cieszyński (2000) i Godów (2003).

Po wstąpieniu do Unii Europejskiej wiele inicjatyw jest organizowanych w ramach Euroregionu, przy środkach pomocowych takich jak Interreg.

Wiele osób pracuje i uczy się poza granicami kraju. Granica polsko-czeska, która wieloletnim staraniem lokalnych władz i środowisk była granicą otwartą na swobodny przepływ ludzi, idei i towarów przypomina granicę między miastami.²³ W wyniku pandemii COVID zostały czasowo zamknięte przejścia graniczne, co sprawiło wiele kłopotów mieszkańcom oraz negatywnie wpłynęło na wzajemną współpracę gospodarczą.

Niezbędne jest dalsze rozwijanie działań transgranicznych i współpraca z tym związana, w szczególności w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i adaptacji do zmian klimatu oraz innych obszarów infrastrukturalnych i społecznych wymagających wspólnych interwencji.

Należy dążyć do inicjatyw, które będą wzmacniać powiązania funkcjonalne Aglomeracji Beskidzkiej z partnerami z Republiki Czeskiej i Słowacji. Istotną rolę w tym procesie będą dalej odgrywać inicjatorzy tej współpracy: Euroregion Beskidy i Euroregion Śląsk Cieszyński. Należy zintensyfikować również współpracę transgraniczną w zakresie zintegrowanych, wspólnych produktów turystycznych.

---

²³ dr Jacek Siatkowski, Justyna Konik „Analiza wpływu zamknięcia granicy polsko-czeskiej na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego na skutek pandemii COVID-19”, Cieszyn 2020, s.51.

4. Analiza uwarunkowań Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie bieżących wyzwań społeczno-gospodarczych

4.1. Uwarunkowania wynikające z pandemii COVID-19

Rok 2020 był zdominowany trwającą na świecie pandemią COVID-19 wywołaną nowym koronawirusem SARS-CoV-2. Pierwsze przypadki zakażeń ludzi tym wirusem odnotowano pod koniec 2019 roku w mieście Wuhan w Chinach. Od dnia wykrycia pierwszego przypadku czyli 04.03.2020 r. zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w Polsce do dnia 31 grudnia 2021 r. odnotowano łącznie 1 294 878, w tym 28 554 zgonów, wyzdrowiało natomiast 1 036 138 osób.

Pojawienie się przypadków zakażenia SARS-CoV-2 w Polsce wymusiło konieczność podjęcia skoordynowanych działań na poziomie krajowym. Pierwsze obostrzenia zostały wprowadzone już w marcu 2020 r. Wraz z rozwojem epidemii w kraju i zwiększającą się liczbą rejestrowanych przypadków zachorowań wprowadzano kolejne ograniczenia, w tym dotyczące organizowania, imprez i zgromadzeń masowych, zamknięcia szkół, zawieszenia wydarzeń kulturalnych, zakazów przemieszczania się, ograniczenia możliwości korzystania z infrastruktury publicznej, działalności usługowej, handlowej i wypoczynkowej, organizacji zgromadzeń religijnych, ograniczenie transportu międzynarodowego (tzw. zamknięcie granic). Wprowadzono ponadto obowiązek dystansowania społecznego oraz zakrywania nosa i ust w miejscach publicznych. Wprowadzenie restrykcyjnych ograniczeń w początkowej fazie pandemii spowodowało spowolnienie rozwoju epidemii oraz utrzymanie liczby przypadków na względnie niskim poziomie w pierwszej połowie 2020 r. Choć całkowite wyeliminowanie wirusa ze środowiska nie powiodło się, dzięki przyjętej strategii zyskano czas na organizację innych działań oraz przygotowanie do kolejnych fali epidemii COVID-19 w kraju.²⁴

Pierwszy przypadek zakażenia SARS-CoV-2 na terenie województwa śląskiego odnotowany został dnia 7 marca 2020 r., trzy dni po wykryciu pierwszego zakażenia na terenie Polski.²⁵

Z socjologicznego punktu widzenia, szczegółowa analiza wpływu pandemii na życie społeczne i gospodarcze będzie mogła być przeprowadzona po kilku latach, by wychwycić co stało się trendem, a co było zdarzeniem jednorazowym i krótkotrwałym. Niemniej, jednak można teraz wskazać pewne czynniki, które mają wpływ na społeczeństwo i gospodarkę.

Zamknięcie granicy było dużym zaskoczeniem dla mieszkańców na terenach przygranicznych i miało wpływ na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego. Szczególnie odczuli to mieszkańcy mieszkający po jednej stronie granicy, a pracujący po drugiej, którzy z dnia na dzień zostali pozbawieni możliwości świadczenia pracy. Podobna sytuacja dotyczyła m.in. osób uczących się po drugiej stronie granicy, korzystających z opieki zdrowotnej, czy rodzin żyjących po obu stronach, nagle zmuszonych do przerwania nauki, rezygnacji ze świadczeń czy bezpośrednich kontaktów.²⁶

²⁴ Stan sanitarny kraju w 2020 r. Główny Inspektorat Sanitarny, sierpień 2021 r.

²⁵ Ocena stanu sanitarno-epidemicznego województwa śląskiego 2020. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach, 2021 r.

²⁶ dr Jacek Siatkowski, Justyna Konik Analiza wpływu zamknięcia granicy polsko-czeskiej na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego na skutek pandemii COVID-19, Cieszyn 2020, s. 5.

Bez wątplenia pandemia COVID-19 wpłynęła praktycznie na wszystkie dziedziny gospodarki i jej skutki będą odczuwane wiele lat. Uwypukliła pewne problemy w społeczeństwie, jak i przyspieszyła zmiany.

Dla regionów przygranicznych, gdzie od lat zacierała się granica państwa, jej zamknięcie spowodowało wiele konsekwencji, zarówno w sferze gospodarczej, jak i psychologicznej. Z dniem 27 marca 2020 r. dotychczasowa sytuacja pracowników transgranicznych zatrudnionych w instytucjach zlokalizowanych na terenie Republiki Czeskiej, a zwłaszcza w województwie morawsko-śląskim, w tym czeskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński, uległa radykalnej zmianie. Wprowadzony obowiązek 14 dniowej kwarantanny dotyczący wszystkich osób mieszkających na terytorium Polski i chcących przekroczyć granicę zrodziło różnego rodzaju reperkusje społeczno-gospodarcze:

- możliwy odpływ środków, jakie zostałyby odprowadzane w formie podatków przez pracowników transgranicznych do budżetu państwa polskiego,
- możliwość utraty pracy - z jednej strony mogące pozbawić całą rodzinę środków umożliwiających jej stabilne funkcjonowanie, natomiast z drugiej będące ogniskiem zapalnym zjawisk patologicznych,
- duży wzrost wydatków z budżetu państwa, które trzeba będzie ponosić, aby zabezpieczyć świadczenia socjalne dla osób bezrobotnych
- problemy firm z powodu zamknięcia granic, wstrzymania lub ograniczenia działalności i braku pracowników.²⁷

Poważną konsekwencją sytuacji epidemicznej był nie tylko wzrost śmiertelności w wyniku zakażenia wirusem, ale i też utrudniony dostęp pacjentów do usług medycznych, szczególnie w zakresie działań profilaktycznych i diagnostyki, co miało niewątpliwie znaczący wpływ na liczbę zgonów spowodowanych innymi schorzeniami – w tym osób w wieku produkcyjnym, co ma również istotny wpływ na rozwój gospodarczy. Pilnym problemem do rozwiązania stało się dofinansowanie i rozwój psychiatrii i wsparcie psychiczne, w szczególności dzieci i młodzieży. W zakresie życia społecznego izolacja miała negatywny wpływ na wiele osób, które przez wiele lat będą borykać się z problemami psychicznymi.

Lockdown wskazał niedostateczne przygotowanie we wdrażaniu IT, szczególnie w sektorze publicznym (np. w szkolnictwie). Wyzwaniem dla szkół jest zaoferowanie atrakcyjnej oferty nauczania, również w dobie epidemicznego kryzysu oraz na postpandemicznym rynku pracy, a także dostosowanie się do zmiennych warunków nauczania (nauczanie zdalne/hybrydowe, badanie różnic w jakości edukacji zdalnej wobec tradycyjnej i podejmowanie stosownych działań mających na celu zniwelowanie zidentyfikowanych dysproporcji).

Dla wielu przedsiębiorców, działających w branży turystycznej i okolicy turystycznej, tak ważnej dla Aglomeracji Beskidzkiej nastąpiła konieczność poszukiwania innych źródeł dochodu i dywersyfikacji działalności. Brak pewności pracy spowodował odpływ osób z zawodu *kelner*, *barman*, *kucharz*, które trudno będzie uzupełnić (są to zawody deficytowe z tendencją wzrostową, co oznacza że deficyt tego typu pracowników będzie coraz bardziej odczuwalny). Pracodawcy podejmują próby niwelowania tych deficytów pracownikami z zagranicy, co w ostatnim czasie również ograniczyła epidemia COVID-19.

---

²⁷ Bogdan Kasperek, Marek Olszewski, Społeczno-gospodarcze skutki zamknięcia polsko-czeskiej granicy dla pracowników transgranicznych W Euroregionie Śląsk Cieszyński w związku z pandemią COVID-19 – stan obecny i prognoza, Cieszyn, 17 kwietnia 2020 r.

Zmniejszenie dochodów w branży turystycznej będą również odczuwać samorządy (mniejsze wpływy z PIT, CIT i innych podatków). Zauważalne jest również zahamowanie inwestycji remontowych i budowlanych oraz wzrost cen w tej branży i połączonym z nim utrudniony dostęp do materiałów.

Ponadto, w wyniku pandemii ucierpiała nie tylko sfera gospodarcza, ale i społeczna. Plan współpracy podmiotów samorządowych z organizacjami pozarządowymi nie został w pełni zrealizowany. Być może w kolejnych latach wnioskodawcy projektów jak i fundatorzy zdywersyfikują ryzyko pandemii i uwzględnią sytuacje kryzysowe w planowanych projektach tak, aby mogły one zostać w pełni zrealizowane.

Jednym z pozytywnych aspektów pandemii jest wdrożenie – i jak na razie w wielu sektorach utrzymywanie - możliwości świadczenia pracy zdalnej i telepracy. Zdalne świadczenie pracy, które przed SARS-CoV-2 miało być wdrażane latami, musiało zostać wdrożone od razu i w wielu dziedzinach okazało się możliwe do zrealizowania. W części skorzystały na tym osoby, które musiały dzielić czas na opiekę nad osobami zależnymi i świadczenie pracy. W wielu zawodach wskazano, że jest to bardziej efektywna forma niż praca stacjonarna, gdzie dodatkowo trzeba tracić czas na dojazd.

4.2. Transformacja społeczno-gospodarcza

Zgodnie z ogólnokrajową tendencją, struktura wieku ludności ulega niekorzystnym zmianom. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym maleje. Sytuacja ta nie sprzyja korzystnym zjawiskom demograficznym. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa z roku na rok będzie wzrastać zapotrzebowanie na miejsca świadczenia usług dla osób starszych, przewlekle chorych, a także z niepełnosprawnościami. Polityka senioralna musi być konsekwentnie wdrażana zarówno w systemie opieki, jak i w architekturze.

Wiele osób z województwa śląskiego w obszarze górskim buduje lub kupuje swoje domy (coraz częściej całoroczne) i mieszkania tak, aby mieć alternatywę do mieszkania w czasie wolnym poza wielkimi miastami aglomeracji górnośląskiej. Padają też deklaracje o przeniesienie się na stałe w ten obszar po zakończeniu aktywności zawodowej. Tym samym następuje rozwój budownictwa, ale też występują problemy związane z transportem i przepustowością obecnie istniejących dróg.

Negatywnym zjawiskiem jest brak osób chętnych do pracy i spłaszczanie się wynagrodzeń, co jest podyktowane wzrostem płacy minimalnej. Wiele osób pozostaje w znacznym oddaleniu od rynku pracy, pomimo sporej liczby ofert pracy. Część osób, będąca w wieku produkcyjnym nie poszukuje pracy i nie rejestruje się jako osoby bezrobotne. Tym samym wyzwaniem staje się zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników, głównie w branży turystycznej. Dostępność szkoleń zawodowych pozwala na zdobycie nowych zawodów, przy czym jednostki wdrażające programy szkoleniowe (urzędy pracy, ośrodki opieki społecznej) nie zawsze mają chętnych kandydatów do zmiany lub podniesienia kwalifikacji zawodowych. Pozytywnym trendem jest utrzymywanie się działalności gospodarczych przez wiele lat (w poprzednim podrozdziale wskazywano zmniejszenie się liczby wyrejestrowanych działalności). Pozytywnie kierowana transformacja, z nastawieniem na rozwój branży usługowej (w szczególności turystycznej) oraz możliwości produkcyjnych może stać się procesem prowadzącym do wzmocnienia konkurencyjności i atrakcyjności biznesowej regionu oraz zapewnienia trwałości jego rozwoju.

Konieczna staje się poprawa jakości życia na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. Sprzyjać temu powinny inwestycje w gospodarkę niskoemisyjną, poprawa transportu publicznego oraz działania

proekologiczne, które sprawią, że region będzie dobrze skomunikowany przy jednoczesnej ochronie dziedzictwa i walorów przyrodniczych.

Przedsiębiorców z sektora MŚP nie stać samodzielnie na ponoszenie kosztów transformacji, zwłaszcza z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Zachwianie łańcucha dostaw podczas pandemii COVID-19 uwypukliło braki surowców i materiałów, na których oparta jest podstawowa działalność poszczególnych firm – najbardziej odczuli to przedsiębiorcy działający w przemyśle motoryzacyjnym i materiałów budowlanych. Nastąpiła konieczność dywersyfikacji dostawców i wejścia na inne rynki.

Wiele przedsiębiorstw z różnych branż ulokowanych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej odczuło skutki epidemii COVID-19, idących za tym zmian rynkowych i ograniczeń, w tym także w prowadzeniu działalności gospodarczej co nie ułatwia procesu transformacji.

Jednym z filarów rozwoju gospodarczego Aglomeracji Beskidzkiej jest turystyka, która w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczeń epidemicznych narażona jest na szczególne ryzyko i utrudnienia.

O potencjale przedsiębiorczości w Aglomeracji Beskidzkiej stanowią przede wszystkim mikro i małe przedsiębiorstwa, często o tradycjach i powiązaniach rodzinnych. Przedsiębiorcy Ci bardzo wyraźnie odczuli spadek liczby turystów wynikający z ograniczeń epidemicznych. COVID-19 wprowadził do branży turystycznej i gastronomicznej destabilizację i niepewność. Problemy branży pogłębił również odpływ pracowników i ich deficyt na rynku. W przypadku małych i mikroprzedsiębiorstw turystycznych często stanowiących jedyne źródło utrzymania rodzin, proces transformacji może napotkać przede wszystkim na bariery w postaci koniecznego do zainwestowania kapitału w celu transformacji przedsiębiorstwa, dywersyfikacji ryzyka biznesowego, czy adaptacji do zmian klimatu.

Zagrożenia związane ze zmianami klimatu mogą mieć negatywny wpływ na turystykę w Aglomeracji Beskidzkiej. Zjawiska pogodowe mogą powodować skrócenie sezonu zimowego i inne ograniczenia związane z usługami sezonowymi. Z drugiej strony należy upatrywać dla turystyki szansy w zwiększeniu zainteresowania przez turystów rynkiem usług krajowych, a tym samym Aglomeracji Beskidzkiej.

Ryzyko transformacji gospodarczej w ostatnich latach pozostaje również wysokie w branży Automotive, która w Aglomeracji Beskidzkiej stanowi jeden z kluczowych sektorów gospodarki. Zagrożeniem dla branży są przede wszystkim: kryzys w branży półprzewodników oraz zmiany w wywołane przejściem na samochody zasilane elektrycznie. Należy zaznaczyć że koszty transformacji mogą być bardzo wysokie. Nie bez znaczenia dla całej sytuacji są również postępujące procesy automatyzacji i robotyzacji w przemyśle, które w przyszłości mają za zadanie ograniczyć pracę ludzką, co w konsekwencji spowoduje redukcję zatrudnienia w przemyśle motoryzacyjnym. Braki półproduktu mogą powodować również przestoje i straty w branży, co w konsekwencji uderzy również w podwykonawców. Sektor obciążony jest dużym ryzykiem transformacyjnym. Dodatkowo przemysł motoryzacyjny, w swoich zmianach i działaniach również musi uwzględniać koszty adaptacji do zmian klimatu. Wskazane problemy w branży wpłyną będą również na dalszy wzrost cen samochodów, co spowoduje zmniejszenie popytu. W przypadku wystąpienia scenariusza pesymistycznego konieczne będą działania dywersyfikacyjne w sektorze.

Nie bez znaczenia w procesie transformacji branży jest konsolidacja sektora Automotive – powstanie koncernu Stellantis. Tego typu konsolidacja spowoduje zmniejszenie liczby wariantów części samochodowych (np. 1 wspólna płyta podłogowa), co może skutkować zmniejszeniem liczby

podwykonawców, a tym samym znacząco może oddziaływać na firmy z branży ulokowane w Aglomeracji Beskidzkiej.

Utrudnieniem w procesie transformacji będą również efekty epidemii COVID-19. W całym regionie i kraju obserwujemy w ostatnich latach zmiany przyzwyczajeń zakupowych konsumentów. Wyraźny wzrost obrotów notują sklepy Internetowe, rozwija się dynamicznie oferta różnego rodzaju usług świadczonych online. W najbliższych latach proces ten będzie się nasilał. Wzrastają ryzyka funkcjonowania zwłaszcza małych obiektów handlowych i usługowych.

Dodatkowo, przedsiębiorcy będą zmuszeni dostosować się do zmian klimatu oraz będą musieli przeprowadzić procesy transformacji energetycznej, co wymagało będzie dodatkowych nakładów finansowych. Proces transformacji będzie również obciążony dużym ryzykiem finansowym wynikającym m.in. ze znaczącego wzrostu inflacji, dynamiki podwyżki cen praktycznie dla wszystkich produktów i usług oraz wzrostem stóp oprocentowania kredytów, na które przedsiębiorstwa objęte transformacją mogą być nieprzygotowane.

Reasumując, pomimo wdrożonych wielu pozytywnych rozwiązań, nadal aktualna jest potrzeba transformacji w kierunku wykorzystania potencjału społecznego i gospodarczego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej, przy uwzględnieniu jego specyfiki i kultury.

4.3. Bezpieczeństwo energetyczne

W dobie dużego zapotrzebowania na energię jednymi z ważniejszych działań jednostek publicznych i sektora prywatnego jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom oraz przedsiębiorcom. Często wdrażanym rozwiązaniem jest inwestowanie w odnawialne źródła energii. Jednakże tutaj nadal występuje wiele potrzeb. Istnieje też potrzeba organizacji podmiotów, gdyż obecne działania często podejmowane są w rozproszeniu i nie pozwalają na kompleksowe rozwiązanie problemu dostaw i wykorzystania wyprodukowanej energii. Jako dobrą praktykę można przywołać powołanie w 2017 r. Klastra Energii „Żywiecka Energia Przyszłości”. Umowę podpisało ponad 20 podmiotów, w tym Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu, który pełni rolę Lidera Klastra, Starostwo Powiatowe, samorządy gminne, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, lokalni przedsiębiorcy oraz firmy z branży energetycznej i IT. Głównym wyzwaniem dla ŻKE jest niezależność energetyczna Żywiecczyzny ograniczająca niską emisję do poziomu bezpiecznego dla zdrowia, przy zrównoważonej gospodarce w zakresie środowiska naturalnego do 2030 roku. Klaster Żywiecki, to jeden z dobrych przykładów wdrażanych rozwiązań. Podobne podmioty powstają również na terenie powiatów: bielskiego i cieszyńskiego. Członkami Klastra Energii Powiatu Bielskiego są gminy: Bestwina, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Szczyrk, Wilamowice i Wilkowice oraz powiat bielski. Cieszyński Klaster Energii został powołany 28.06.2018 roku z inicjatywy Burmistrza Miasta Cieszyna oraz Energetyki Cieszyńskiej Sp. z o.o. Aktualnie w skład klastra wchodzi gminy z terenu powiatu cieszyńskiego.

Koniecznym staje się zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście adaptacji do zmian klimatu. Olbrzymi wpływ wysokoemisyjnej energetyki na środowisko skłania państwa na całym świecie do odchodzenia od paliw kopalnych oraz rozwijania technologii nisko-, a nawet zeroemisyjnych. Sprzyjającym czynnikiem wdrażania technologii nisko i zeroemisyjnych jest ich coraz większa dostępność. Transformacja energetyczna wymaga jednak czasu i nadal będą wykorzystywane obecne źródła energii, np. dostępne na rynku, zeroemisyjne pojazdy elektryczne, czy wodorowe generują

trudności w bieżącej obsłudze – brak jest dostatecznej ilości stacji ładowania, czy stacji wodorowych. Ten aspekt również może być wyznacznikiem planowanych inwestycji na przyszłość.

Prognozowane zużycie ogółem ciepła, energii elektrycznej oraz paliw gazowych w związku z rozwojem mieszkalnictwa będzie coraz większe. Jak wynika z analiz dokumentów strategicznych poszczególnych jednostek wchodzących w skład Aglomeracji Beskidzkiej sytuacja na rynku energii elektrycznej charakteryzuje się dużymi, systematycznymi wzrostami, co wynika głównie z rozwoju budownictwa jedno- i wielorodzinnego. Na obszarach wiejskich, ale też i w części miast nadal dominuje ogrzewanie tradycyjne, tj. węglowe lub drewnem. Powoduje ono olbrzymie zanieczyszczenie w okresie jesienno-wiosennym. W czasie szybko rosnących cen gazu (przy jednoczesnej niepewności związanej z sytuacją geopolityczną Polski) i energii elektrycznej bardzo trudno jest przekonywać mieszkańców na zmianę formy ogrzewania.

Sposobem na pomoc mieszkańcom w tym zakresie są dotacje na wymianę kotłów i instalacji na ekologiczne oraz dopłaty do termomodernizacji oraz – o czym wcześniej wspomniano – duży nacisk na promowanie rozwiązań odnawialnych źródeł energii.

W związku z rosnącymi cenami energii może nasilać się tzw. ubóstwo energetyczne, czyli zjawisko, gdzie gospodarstw domowych nie stać na zakup usług energetycznych, co będzie generowało konieczność wsparcia finansowego w ramach świadczenia opieki społecznej.

Dla Aglomeracji Beskidzkiej konsekwencjami zmian wynikającymi zarówno z polityki klimatycznej i przechodzenia na odnawialne źródła energii, przy jednocześnie drożejących cenach energii i wynikającym z tego ubóstwem energetycznym będzie wzmocnienie działań związanych z pozyskiwaniem środków na rozwiązania energetyczne, tworzenie nowych klastrów energetycznych i wspólnych zamówień energii, które powinny spowodować obniżenie jej ceny. Podejście do rozwiązania problemu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego wymaga zacieśnienia współpracy w tym sektorze wszystkich zainteresowanych podmiotów.

Transformacja energetyczna będzie mieć też bezpośrednie skutki dla mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej. Wzrostowi ulegną ceny energii elektrycznej, a w konsekwencji większość produktów i usług, do wytworzenia których energia elektryczna jest niezbędna. Spowoduje to wzrost kosztów utrzymania, tym samym wzrost wydatków mieszkańców. Efekt transformacji energetycznej w postaci znaczących wzrostów cen może prowadzić w skrajnych przypadkach do wykluczenia mieszkańców i ubóstwa energetycznego.

Podsumowanie

Przeprowadzona diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej pozwoliła zidentyfikować szereg zjawisk natury społeczno-gospodarczej wymagających opracowania systemu powiązanych ze sobą celów i działań. Zjawiska te to:

- spadek liczby ludności, spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym, malejącym saldem migracji (co szczególnie dotyczy obszaru Partnerstwa JTS zagrożonych marginalizacją) oraz zwiększoną śmiertelnością w wyniku pandemii wirusa COVID-19 w latach 2019-2020. (tendencje te zbliżone są do tych, które można zaobserwować w całym województwie śląskim),
- ujemna dynamika ludności w wieku produkcyjnym - osób najbardziej mobilnych, a jednocześnie podejmujących decyzję w sprawie wyboru swojej drogi życiowej (miejsca życia, pracy) w ogólnej liczbie ludności, co będzie miało istotny, negatywny wpływ na rozwój gospodarczy,
- wzrost liczby cudzoziemców, którzy znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy,
- spadek liczby dzieci pod opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym oraz towarzysząca temu zjawisku większa dostępność infrastruktury świadczącej opiekę tego typu powiązana z ujemnym przyrostem naturalnym,
- aktywna polityka mieszkaniowa jednostek samorządowych z terenu Aglomeracji Beskidzkiej: zrównoważony poziom sytuacji mieszkaniowej, systematyczne zwiększanie potencjału mieszkaniowego, polepszający komfort lokali mieszkalnych przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania na lokale komunalne (wzrost odsetka gospodarstw domowych w województwie śląskim znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa, zwiększająca się liczba osób o niskich i bardzo niskich dochodach),
- niski wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu mieszkańców (zarówno na tle województwa, jak i całego kraju), co niewątpliwie świadczy o bardzo dobrej i wciąż polepszającej się sytuacji gospodarczej Aglomeracji Beskidzkiej, tym niemniej zaobserwowano różnice pomiędzy poszczególnymi obszarami wewnątrz Aglomeracji Beskidzkiej, które sygnalizują nierównomierną sytuację materialną i poziom życia mieszkańców w jej obrębie (najtrudniejsza sytuacja występuje w powiecie żywieckim),
- znacząca liczba rodzin i osób, których dotyczy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa, poszukiwaniu i utrzymaniu zatrudnienia,
- Osoby bezrobotne, pozostające w długotrwałej i/lub ciężkiej chorobie oraz osoby niepełnosprawne i ograniczenia z tego wynikające,
- Niewystarczająca ilość usług i programów społecznych oraz zdrowotnych (w tym dedykowanych seniorom) spowodowana wzrostem liczby osób starszych wymagających dodatkowego wsparcia i opieki, ale także osób młodszych, które w najbliższej przyszłości ze względu na niskie dochody, skutki transformacji energetycznej (wzrost cen energii i paliw) mogą poszerzyć grupę mieszkańców narażonych na wykluczenie i ubóstwo,
- niewystarczająca liczba miejsc w publicznych placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku,

- Niewystarczająca liczba szpitalnych oddziałów geriatrycznych oraz niezadowalająca dostępność do specjalistycznej opieki geriatrycznej - niezbędnej w wieku senioralnym, umożliwiającej poprawę jakości życia oraz stanu zdrowia osób starszych,
- Niewystarczające finansowanie i wsparcie dla podmiotów świadczących całodobową opiekę dla osób potrzebujących (domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych itp.) w zakresie profilaktyki i ochrony przeciw COVID-19 – zarówno pacjentów i pensjonariuszy, jak i personelu,
- Niewystarczające wsparcie społeczności wiejskich, szczególnie tych zagrożonych marginalizacją w zakresie integracji społecznej, promowania turystyki, ekologicznego stylu życia, edukacji, wzmocnienia potencjału lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości,
- Niezadowalający stan zdrowia i jakość życia mieszkańców, Aglomeracji Beskidzkiej w tym:
  - ograniczona dostępność do szerokiego spektrum specjalizacji medycznych, które pozwalają na zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Aglomeracji Beskidzkiej,
  - ograniczona dostępność do specjalistycznych usług medycznych oraz do badań profilaktycznych i diagnostycznych w zakresie chorób układu krążenia oraz nowotworów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej,
  - niewystarczająca liczba miejsc szpitalnych dla pacjentów onkologicznych w stanie terminalnym, a także niewystarczające wsparcie psychologiczne zarówno dla chorych, jak i ich rodzin,
  - brak rozwiązań systemowych i niewystarczające wsparcie oraz opieka psychologiczna i psychiatryczna dzieci i młodzieży wobec zwiększających się potrzeb w tym zakresie zarówno ze względu na wpływ COVID-19 jak i też inne procesy społeczne (m.in. cyberprzemoc, wykluczenie społeczne przez grupy rówieśnicze, uzależnienie od Internetu i korzystania z urządzeń mobilnych oraz gier komputerowych, uzależnienie od używek i narkotyków),
  - niezadowalający dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (porady lekarskie w ramach POZ, przychodnie, apteki),
- problem dotyczący wpływu pandemii na sposób funkcjonowania zarówno placówek szpitalnych, jak i podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie dostępności do wyspecjalizowanej kadry medycznej, sprzętu, zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego zarówno pacjentom jak i personelowi,
- niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach – zauważalna jest różnica między liczbą dostępnych miejsc w przedszkolach, a liczbą dzieci w wieku przedszkolnym (więcej dzieci niż miejsc),
- Brak atrakcyjnej formy edukacji oferowanej przez szkoły branżowe, skorelowanej z potrzebami rynku pracy (reagowanie na kryzysy na postpandemicznym rynku pracy) i duży nacisk na dostosowanie się do zmiennych warunków nauczania (nauczanie zdalne/hybrydowe, stan wiedzy uczniów edukowanych za pomocą platform internetowych),
- wzrost liczby osób studiujących, przy czym w strukturze uczelni wyższych dominują podmioty niepubliczne, które wiążą się z koniecznością ponoszenia opłat przez studentów, brak międzynarodowej marki edukacyjnej w szkolnictwie wyższym Aglomeracji Beskidzkiej. Odpływ młodych ludzi do większych ośrodków akademickich w Polsce i zagranicą.

- wysoki potencjał turystyczny związany z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, ale i też dobra infrastruktura turystyczna, która wymaga pomocy z zewnątrz w odbudowie potencjału i doinwestowania. Aglomeracja Beskidzka, by mogła skutecznie konkurować wymaga też dofinansowania w działalność okołoturystyczną i infrastrukturę sportową. Należy zwrócić uwagę na jeszcze bardziej skuteczne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego regionu,
- wysoki potencjał kulturalny zarówno w sferze dostępności do różnorodnych form kultury (grupy artystyczne, teatry, muzea, domy kultury, biblioteki), jak i w sferze dużego udziału społecznego w jej odbiorze wymaga szczególnego wsparcia w obliczu kryzysu spowodowanego sytuacją epidemiczną;
- wysoki potencjał kulturowy - odmienny i wyjątkowy poprzez multikulturowość wynikającą z powiązań funkcjonalnych (na styku z Małopolską), transgranicznych (Czechy, Słowacja) oraz specyfiki kultury góralskiej (wołoskiej, pasterskiej), wpływający również na atrakcyjność turystyczną i gospodarczy rozwój tej branży, umożliwiając podjęcie szeregu działań w ramach organizowanych imprez kulturalnych, które powinny być pielęgnowane, promowane i rozwijane;
- stabilna liczba podmiotów gospodarczych - dominującą grupę stanowią mikroprzedsiębiorcy oraz handel detaliczny; jednym z większych problemów przedsiębiorców jest wzrost kosztów pracy i surowców powodujący zmniejszenie nakładów na inwestycje rozwojowe / innowacyjne - pomocne są dotacje na utworzenie działalności gospodarczej finansowane ze środków Funduszu Pracy i środków unijnych,
- zarejestrowano zjawisko rozmycia się branż poprzez przejście części z nich do sieci Internet (np. e-commerce, e-edukacja, e-zdrowie itp.), tym niemniej warto skoncentrować uwagę na aktywizacji inteligentnych specjalizacji województwa śląskiego (z uwzględnieniem alternatywnych źródeł pozyskiwania energii): energetyce, medycynie, technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, zielonej gospodarce, przemysłach wschodzących, sektorze budownictwa,
- problematyczne bezrobocie wśród osób o najniższym wykształceniu oraz mieszkańców obszarów wiejskich bez kwalifikacji zawodowych, długotrwale bezrobotnych – ich powrót na rynek pracy wymaga dużo nakładów pracy wyspecjalizowanych jednostek oraz nakładów finansowych (w tym ze środków zewnętrznych),
- niewystarczające wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością (umożliwiający pokonanie barier nie tylko architektonicznych, ale również emocjonalnych), w tym zbyt mała liczba dedykowanych im miejsc pracy o charakterze chronionym oraz niewykorzystany potencjał osób, które mogłyby pracować rezygnując tym sposobem chociaż częściowo z konieczności systemowego korzystania z usług opieki społecznej,
- zidentyfikowane trudności związane ze współpracą jednostek powiązanych funkcjonalnie – między jednostkami z terenu Aglomeracji a jednostkami należącymi do powiatów spoza obszaru Aglomeracji, a nawet spoza województwa śląskiego (trudności w pozyskiwaniu środków dla wspólnych projektów – także w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych obu województw, lub projektów transgranicznych, marginalizacja gmin zlokalizowanych na styku obszarów funkcjonalnych lub województw, problemy np. w zmianach miejsca zamieszkania, przenoszenia działalności do większych miast, odpływ osób młodych powodowany chęcią znalezienia lepiej płatnej pracy poza terenem Aglomeracji Beskidzkiej),

- aktywna współpraca transgraniczna wymagająca wsparcia w postaci projektów realizowanych przez euroregiony funkcjonujące na terenie Aglomeracji Beskidzkiej: Euroregion Beskidy oraz Euroregion Śląsk Cieszyński,
- negatywny wpływ pandemii COVID-19 na wszystkim obszary rozwoju społeczno-gospodarczego,
- niezadowalające możliwości związane z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom oraz przedsiębiorcom w Aglomeracji Beskidzkiej.

Załączniki

Raport z realizacji warsztatów on-line z przedstawicielami sektora społeczno-gospodarczego w dniu 10.11.2021 r.

Raport z realizacji warsztatów stacjonarnych dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego w dniu 15-16.11.2021 r.

Bibliografia

- A. Harasimowicz – Suburbanizacja, a rola obszarów otaczających miasto – ujęcie teoretyczne, Studia Miejskie Tom 29/2018
- Adaptacja do zmian klimatu, a planowanie przestrzenne, materiały edukacyjne Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa
- Bank Danych Regionalnych GUS
- Błękitno-Zielona Infrastruktura dla Łagodzenia Zmian Klimatu w Miastach – Katalog Techniczny, Ecologic Institute i Fundacja Sendzimira, 2019
- B. Kasperek, M. Olszewski „Społeczno-gospodarcze skutki zamknięcia polsko-czeskiej granicy dla pracowników transgranicznych W Euroregionie Śląsk Cieszyński w związku z pandemią COVID-19 – stan obecny i prognoza”, Cieszyn, kwiecień 2020 r.
- J. Siatkowski, J. Konik „Analiza wpływu zamknięcia granicy polsko-czeskiej na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego na skutek pandemii COVID-19”, Cieszyn 2020
- Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2019 i 2020, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, 2021
- Gminny Programu Rewitalizacji Miasta Bielska-Białej do 2030 roku.
- Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bielska-Białej
- M. Kistowski, M. Pchalek, Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2009.
- Miasto Bielsko-Biała 2030 - Etap III: Opracowanie Zintegrowanej Diagnozy dla Miasta Bielska-Białej - Raport charakteryzujący najważniejsze zjawiska kształtujące sytuację w Bielsku-Białej na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta
- Miejski Plan Adaptacji do Zmian Klimatu Bielsko-Biała
- Mix Energetyczny 2050 – Analiza Scenariuszy dla Polski, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, Listopad 2011
- Ochrona środowiska w województwie śląskim w latach 2017–2019, Urząd Statystyczny w Katowicach, 2020
- Poradnik Adaptacji Miast do Zmian Klimatu, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2019
- Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego, Katowice 2020
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego – Aktualizacja na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żywieckiego, wrzesień 2017
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Projekt Regionalnej Polityki Miejskiej Województwa Śląskiego, Katowice, listopad 2021

Projekt Regionalnej Polityki Rewitalizacji Województwa Śląskiego, Katowice 2020

Raport diagnostyczny. Portret partnerstwa JST zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka oraz samorządów powiązanych z nimi funkcjonalnie

Raport o stanie miasta Bielska-Białej za 2020 r.

Raport o stanie Powiatu Bielskiego za 2019 r.

Raport o stanie Powiatu Cieszyńskiego za 2020 r.

Raport o stanie Powiatu Żywieckiego za 2019 r.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego

Regionalna Polityka Zdrowia Województwa Śląskiego 2030 (projekt)

Stan sanitarny kraju w 2020 r. Główny Inspektorat Sanitarny, sierpień 2021 r.

Stan Środowiska w Województwie Śląskim – Raport 2020, GIOŚ Katowice

Statystyczne Vademecum Samorządowca: Miasto Bielsko-Biała, Powiat Bielski, Powiat Cieszyński, Powiat Żywiecki 2020, Urząd Statystyczny w Katowicach

Strategia Elektromobilności w Powiecie Żywieckim

Strategia Rozwoju Elektromobilności Powiatu Cieszyńskiego na lata 2020-2035

Strategia Rozwoju Elektromobilności w Bielsku-Białej E-Mobility 2020-2035

Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+

Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2030 Zielone Śląskie

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żywieckiego na lata 2020-2022 Aktualizacja

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Trwanie życia w 2020 roku - publikacja GUS, 26.07.2021 r.

ZIT Bielsko-Biała (Południowy), Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020

<https://bielsko-biala.pl/>

<https://bielsko-biala.pl/atracje-turystyczne>

<https://ksow.pl/>

<https://m.facebook.com/Citylab/> (zasoby kapitałowe Aglomeracji Beskidzkiej, CityLaBB Pracownia Badań i Innowacji Społecznych, "FIO Śląskie Lokalnie 2020")

https://nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Ochrona_dziedzictwa_kulturowego/

https://ris.slaskie.pl/czytaj/regionalna_strategia_innowacji_wsl_2030

<http://www.cieszynskakraina.pl>

<https://www.katowice.uw.gov.pl/wydzial/wydzial-rodziny-i-polityki-spoecznej/wykazy-i-rejestry>

<https://www.powiat.bielsko.pl/>

<https://www.powiat.cieszyn.pl/>

<https://www.slaskie.pl/>

<https://www.uczelnie.pl/miasto/bielsko-biala/>

www.bielskakraina.pl

www.ziemiabielska.pl

www.zywiec.powiat.pl/

www.zywieckiraj.pl